

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EL SANATLARI EĞİTİMİ BÖLÜMÜ
GELENEKSEL TÜRK EL SANATLARI EĞİTİMİ BİLİM DALI

BAHTİYAR HIRA’NIN
EBRU SANATINA VE EĞİTİMİNE KATKISI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Sümeyye GÜLAÇTI

ANKARA
Nisan, 2012

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EL SANATLARI EĞİTİMİ BÖLÜMÜ
GELENEKSEL TÜRK EL SANATLARI EĞİTİMİ BİLİM DALI

BAHTİYAR HIRA’NIN
EBRU SANATINA VE EĞİTİMİNE KATKISI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Sümeyye GÜLAÇTI

Yrd. Doç. Yılmaz ÖZCAN

ANKARA
Nisan, 2012

JÜRİ ONAY SAYFASI

Sümeyye GÜLAÇTI'nın “Bahtiyar Hıra'nın Ebru Sanatına Ve Eğitimine Katkısı” başlıklı tezi 02.01.2012 tarihinde, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Enstitüsü Geleneksel Türk El Sanatları Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Başkan:

.....

Üye (Tez Danışmanı):

.....

Üye:

.....

Üye:

.....

Üye:

.....

ÖNSÖZ

Bu araştırma Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü El Sanatları Eğitimi Ana Bilim Dalının Geleneksel Türk El Sanatları Eğitimi Bilim Dalı, Yüksek lisans Tezi olarak hazırlanmıştır.

Araştırma konusu olarak Klasik Türk Ebru Sanatına son dönemlerde büyük emeği geçen sayın hocamız Bahtiyar Hıra'nın ebru sanatına ve eğitimine katkıları ele alınmıştır.

Ebru sanatçısı Bahtiyar Hıra, günümüzün çok hızlı gelişen ve sürekli değişen teknolojik icatlarına rağmen ebru sanatımızın yaşatılıp sevilmesinde, gelecek nesillere aktarılmasında büyük hizmetlerde bulunarak, tüm özverisi ile öğrenciler yetiştirmiştir. Bu durum Bahtiyar Hıra'nın Klasik Türk Ebru Sanatındaki çalışmalarının araştırılması sonucunu doğurmuştur.

Bu çalışmamızın ebru sanatı ve onu en üst noktaya ulaştıran Bahtiyar Hıra ile ilgilenenlere doyurucu bilgiler vereceğini ümit edilmektedir.

Araştırma konusunu belirlerken ve çalışmanın hazırlanmasında, kaynak toplama konusunda hiçbir desteğini esirgemeyen sabırla yol gösteren değerli danışman hocam Yrd. Doç. Yılmaz Özcan'a, paylaşımlarından ve vermiş olduğu bilgilerden dolayı Bahtiyar Hıra'ya, görüşme formundaki samimi cevaplarından dolayı öğrencilerine, anlayış ve sabırları için aileme, desteğini esirgemeyen tüm arkadaşlarıma sonsuz teşekkür ederim.

Sümeyye GÜLAÇTI

ÖZET

BAHTİYAR HIRA’NIN EBRU SANATINA VE EĞİTİMİNE KATKISI

Sümeyye GÜLAÇTI

Yüksek Lisans, Geleneksel Türk El Sanatları Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Yılmaz ÖZCAN

Ankara – 2012, 202 Sayfa

Bu araştırmada ebru sanatının günümüzdeki en büyük ustalarından biri olan Bahtiyar Hıra’nın ebru sanatına ve eğitimine yaptığı katkılar ile çalışmaları incelenmiştir.

Bahtiyar Hıra’nın geleneksel Türk ebru sanatına ve eğitimine yaptığı katkıları saptayarak belgelemek araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

Araştırma monografik bir çalışma olup, betimleme yöntemi kullanılmıştır.

Gerekli kaynak taraması yapılmış ve görüşme tekniği kullanılmıştır. Araştırmada Bilkent Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu Kütüphaneleri ve Milli Kütüphane’ye gidilerek literatür taraması yapılmış, konu ile ilgili kitap, dergi, makale, ansiklopedi; elektronik posta ve internet kaynakları taranmıştır. YÖK’te bulunan ebru sanatı ile ilgili tezler incelenmiştir. Bahtiyar Hıra’nın yetiştirmiş olduğu ulaşabildiğimiz beş öğrencisine anket soruları uygulanmıştır. Kendisinden alınan bilgilere göre bilgi formu hazırlanmıştır. Alınan cevaplar doğrultusunda sanatçının ebru sanatına ve eğitimine yaptığı katkılar tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmanın çalışma evrenini Bahtiyar Hıra’nın hayatı ve çalışmaları, örneklemine ise ürettiği çeşitli tarzlardaki eserleri oluşturmaktadır.

Ebru sanatına gönül vermiş ve bu konuda farklı ve titiz çalışmalara imza atmış olan Bahtiyar Hıra her zaman net, temiz ve sürekli gelişen, yenilik katan ama klasik çizgisinden de vazgeçmeyen eserler ortaya koymaktadır. Bahtiyar Hıra’nın ebruları renk tonlarından ve tarzından ayırt edilebilir. Ebru sanatında genel olarak çalışmalarında dikkat ettiği şeyler; temiz, net, homojen, orantı ve estetikdir. Sanatçı için renk uyumu

çok önemlidir. Ebru sanatında geliştirdiği tekniklerin başında çiçekler yer almaktadır, birçok farklı iek stilize etmiştir. Bunlar arasında küpeli, an ve çeşitli lale motifleri yer almaktadır. Bir sürü yeni tarak motifleri keşfetmiştir. Ebruyu katı, tezhip, ve hat sanatlarıyla birleştirerek kompozisyonlar kurmaktadır. Bazı zel çalışmalarında kağıtlarını kendisi boyayarak, bitkilerle kağıt dokuları yapmaktadır. Ayrıca kendi boyadığı kağıtları ebrunun zemininde kullanmaktadır. Sanatçı yenilikçi anlayışla klasik tarzda ebrular ortaya koymaktadır. Eserlerin de klasikten vazgeçmeden, yenilik katarak klasik çalışmaları günümüze başarılı bir şekilde uyarlamıştır.

Ebru sanatı çeşitli konularda yeniliğe açık olduğu halde ebru konusunda klasik anlayışa bağlı kalan ve bu konudaki modern uygulamalara iltifat etmeyen Bahtiyar Hıra, Kamile Akdede, Timuçin Tanarslan ve Fuat Başar’dan devraldığı bu sanatı büyük gayretler sonucu günümüze taşımaktadır.

Ebru sanatının zamanımıza kadar hiç bozulmadan gelmesinde, bu sanatın tanınmasında ve gelişmesinde büyük katkıları olmaktadır. Ayrıca birbirinden değerli öğrenciler yetiştirerek bu sanatın unutulmasını önlemekte ve gelecek nesillere bu sanatın doğru bir şekilde aktarılmasını sağlamaktadır.

ABSTRACT

THE CONTRIBUTION OF EDUCATION TO THE ART OF EBRU AND BAHTIYAR HIRA

Sümeyye GÜLAÇTI

Master, Traditional Turkish Handicrafts Education Of Field.

Thesis Advisor: Asist Prof. Yilmaz ÖZCAN

Ankara – 2012, 202 Page

In this study, one of today's greatest masters of the art of ebru Hira contributions to the art of ebru and education Parker with his work.

Bahtiyar Hira's contributions to the education of traditional Turkish art of ebru and according to the purpose of the research document.

Research is a monographic work. portrayal method The technique has been applied to the required resource survey and interview. Survey of Bilkent University, Gazi University, Turk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu libraries and the National Library has been related to the topic to navigate literature survey books, magazines, articles, encyclopedia; over electronic mail and internet resources. HEC theses related to marbling found in explored. Bahtiyar Hira is applied to questions of student survey on reach have produced. According to the information received from the information form. The art and education in accordance with the answers received from contributions of the artist Lisa tried to evict.

Hira's life and works, the research work universe Bahtiyar, is produced by the various works of tarzı sampleing.

The art of Ebru and meticulous studies about this, and the faint signature victories Bahtiyar Hira different is always crisp, clean and constantly evolving, innovative and who works in the classic line but added. Bahtiyar Hira's ebruları color tones and can be distinguished from. Ebru art in General in their work attention by things; clean, clear, homogeneous, proportionality and is aesthetic. The artist is very important for color harmony. At the beginning of the techniques developed in the art of

Ebru is located, has many different flower stylized flowers. These include the earring, the Bell, and a variety of Tulip motifs. You have discovered a lot of new card motifs. By combining the illumination, and line art Ebruyu solid compositions You can also use your own paints papers bobs on. Artist reveals innovative approach-Ebru in a classic style. Also works with classic works without giving up, innovation from present day uyarlamıştır successfully.

The art of Ebru marbling open innovation on a variety of topics, but understanding of classic and modern about remaining Hıra, Kamile Akdede, that does not compliment the applications ... and inherits from Fuat Başar Almaleh, this art is the result of great efforts to the present day.

Ebru art zamanımıza gelmesinde, this art ever intact, and recognizing the development of major contributions. It also cultivates students valuable in preventing this and future generations of art unutulmasını this art to be transferred correctly.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ONAY SAYFASI	i
ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iii
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ.....	xv
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Araştırmanın Varsayımları.....	3
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	3
1.6. Tanımlar	4
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	8
2.1. Ebrunun Tanımı	8
2.2. Ebrunun Tarihçesi	9
2.3. Ebru Yapımında Kullanılan Malzemeler	18
2.4. Ebrunun Yapılışı	30
2.4.1. Ebru Tekniklerinin Yapım Aşamaları	33
2.4.1.1. Battal ebru.....	33
2.4.1.2. Gelgit Ebru	37
2.4.1.3. Lale Ebru	40
2.4.1.4. Bahar Dalı Ebru	45
2.5. Ebru Çeşitleri	51
2.6. Ebrunun Günümüzdeki Durumu	69
2.7. Ebru Sanatçısı Bahtiyar Hıra ile İlgili Bilgiler.....	74
2.7.1. Bahtiyar Hıra'nın Özgeçmişi.....	74
2.7.2. BAHTİYAR HIRA'NIN AÇMIŞ OLDUĞU SERGİLER	81
2.7.3. Bahtiyar Hıra'nın Ebru Sanatı Hakkındaki Düşünceleri	84
2.7.4. Bahtiyar Hıra'nın Ebrularının Özellikleri	86

3. YÖNTEM	89
3.1. Araştırmanın Modeli	89
3.2. Evren ve Örneklem	89
3.3. Veri Toplama Tekniği	89
3.4. Verilerin Analizi	90
4. BULGULAR VE YORUMLAR	91
4.1. Bilgi Formları	91
BİLGİ FORMU 1	91
BİLGİ FORMU 2	93
BİLGİ FORMU 3	95
BİLGİ FORMU 4	97
BİLGİ FORMU 5	99
BİLGİ FORMU 6	101
BİLGİ FORMU 7	103
BİLGİ FORMU 8	105
BİLGİ FORMU 9	107
BİLGİ FORMU 10	109
BİLGİ FORMU 11	111
BİLGİ FORMU 12	113
BİLGİ FORMU 13	115
BİLGİ FORMU 14	117
BİLGİ FORMU 15	119
BİLGİ FORMU 16	121
BİLGİ FORMU 17	123
BİLGİ FORMU 18	125
BİLGİ FORMU 19	127
BİLGİ FORMU 20	129
BİLGİ FORMU 21	131
BİLGİ FORMU 22	133
BİLGİ FORMU 23	135
BİLGİ FORMU 24	137
BİLGİ FORMU 25	139
BİLGİ FORMU 26	141
BİLGİ FORMU 27	143

BİLGİ FORMU 28	145
BİLGİ FORMU 29	147
BİLGİ FORMU 30	149
4.2. Tablolar Ve Yorumlar	151
4.2.1. Teknik döküm tablosu	151
4.2.1.1. Teknik Döküm Tablosunun Yorumu.....	152
4.2.2. Renk döküm Tablosu.....	155
4.2.2.1. Renk Döküm Tablosunun Yorumu.....	157
4.2.3. Malzeme Döküm Tablosu	160
4.2.3.1. Malzeme Döküm Tablosunun Yorumu	161
4.2.4. Görüşmelerden Elde Edilen Cevaplar	163
4.2.5. Görüşmelerin değerlendirilmesi	171
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	173
5.1. Sonuç.....	173
5.2. Öneriler	175
KAYNAKÇA	177
EKLER	181
Ek 1: GÖRÜŞME SORULARI.....	182
Ek 2: KAYNAK KİŞİ KÜNYELERİ	183
Ek 3: BİLGİ FORMU	184

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Teknik Döküm Tablosu.....	151
Tablo 2: Teknik Döküm Tablosunun Dağılımı.....	153
Tablo 3: Renk Döküm Tablosu.....	155
Tablo 4: Renklerin Dağılım Tablosu	158
Tablo 5: Araç-Gereç Tablosu	160
Tablo 6:Araç-Gereç Tablosunun Dağılımı	162

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Guy-ı çevgan	11
Şekil 2: Hadikat-üs Süeda.....	12
Şekil 3: Maliki Deylemi Hattı.....	12
Şekil 4: Mecnüat'ül Acaib	12
Şekil 5: Tekne	18
Şekil 6: Genel Malzemeler	19
Şekil 7: Fırça.....	20
Şekil 8: Desteseng.....	20
Şekil 9: Boya Ezme Tezgahı.....	21
Şekil 10: Bardak Kaplar	21
Şekil 11: Spatula	22
Şekil 12: Çıta	22
Şekil 13: Tarak.....	23
Şekil 14: Biz.....	23
Şekil 15: Öd	25
Şekil 16: Beyaz Toz Boya	29
Şekil 17: Kırmızı Toz Boya	29
Şekil 18: Deniz kadayının suyla kovada ıslatılması.....	33
Şekil 19: Islatılan deniz kadayının çırpıcıyla çırpılarak kıvama getirilmesi.....	33
Şekil 20: Dinlendirilen deniz kadayının tekneye yerleştirilmesi.....	33
Şekil 21: Teknenin yüzünün kağıtla kapatılıp deniz kadayının dinlendirilmesi.....	34
Şekil 22: Tekne ilk kez açılırken birkaç kez kağıtla temizlenerek yüzeydeki kaymaklanmanın alınması. Ve teknenin ebru yapmaya hazır hale getirilmesi.....	34
Şekil 23: Battal ebru yapımı için siyah boyanın tekneye atılması.....	34
Şekil 24: Gül kurusu boya siyah boyayı sıkıştırarak şekilde tekneye eşit damlalar halinde atılması ve damarların oluşmasına dikkat edilmesi.....	35
Şekil 25: Mavi boyanın eşit damlalar halinde gül kurusu boyanın üstüne atılması.....	35
Şekil 26: Fırça iyice sıkılarak bordo renkle, mavi boyanın üstüne serpme atılması.....	35
Şekil 27: Tekneye kağıdın yerleştirilmesi.....	36
Şekil 28: Ebrunun teknedan yavaşça kaldırılması.....	36
Şekil 29: Tamamlanan çalışmanın kurutma tezgahında kurutulması.....	36

Şekil 30: Teknenin yüzeyinin kağıtla temizlenmesi.	37
Şekil 31: Bordo boyanın tekneye atılması.	37
Şekil 32: Ultramarin mavi boyanın tekneye atılması.	37
Şekil 33: Sarı boyanın tekneye atılması.	38
Şekil 34: Bordo boyanın tekrardan serpmeye olarak atılması.	38
Şekil 35: Battal tamamlandıktan sonra bizle, teknenin köşesinden başlanarak enlemesine gelgit yapılması	38
Şekil 36: Çaprazdan başlanarak diğer tarafa taranması. Gelgitlerin eşit aralıklarda olmasına dikkat edilmesi	39
Şekil 37: Kağıdın tekneye yerleştirilmesi.	39
Şekil 38: Tamamlanan çalışmanın yavaşça kaldırılması.	39
Şekil 39: Tamamlanan çalışmanın kurutma tezgahında kurutulması.	40
Şekil 40: Teknenin yüzeyinin kağıtla temizlenmesi.	40
Şekil 41: Az ödlü boyanın zemin battalı için atılması.	40
Şekil 42: Çok ödlü boyanın atılarak battalın tamamlanması.	41
Şekil 43: Battal ebru tamamlandıktan sonra sap ve yaprak için siyah ve yeşil boyanın bizle karıştırılarak tekneye damlatılması.	41
Şekil 44: Sapın çekilmesi.	41
Şekil 45: Yaprakların yapılması.	42
Şekil 46: Bizle yukardan aşağı inilerek sapın ve yaprakların tamamlanması.	42
Şekil 47: Lale yapımı için kırmızı ve mor boyanın harelenerek sapın ucuna yerleştirilmesi	42
Şekil 48: Lale formu sap hiza alınarak yuvarlağın yarısına kadar bizle ikiye ayrılması	43
Şekil 49: Ayrılan lalenin, dışa doğru kıvrım verilerek yukarıya doğru çekilmesi.	43
Şekil 50: Ayrılan lalenin, dışa doğru kıvrım verilerek yukarıya doğru çekilmesi.	43
Şekil 51: Aynı işlemin diğer tarafa da uygulanması.	44
Şekil 52: Tekneye kağıdın yerleştirilmesi.	44
Şekil 53: Tamamlanan çalışmanın yavaşça kaldırılması.	44
Şekil 54: Tamamlanan çalışmanın kurutma tezgahında kurutulması	45
Şekil 55: Az ödlü boyanın tekneye atılması	45
Şekil 56: Çok ödlü boyanın tekneye atılması.	45
Şekil 57: Battal ebru tamamlandıktan sonra sap ve yaprak için siyah ve yeşil boyanın bizle karıştırılarak tekneye damlatılması	46

Şekil 58: Oval formda yerleştirilmesi.....	46
Şekil 59: Sapların çekilmesi	46
Şekil 60: Yaprak formunu verebilmek için damlatılan boyanın gelgit yapılması	47
Şekil 61: Önce alttaki sapın sonra üsteki sapın inceltilmesi.....	47
Şekil 62: Bizle yukardan aşağı inilerek sapın ve yaprakların tamamlanması.....	47
Şekil 63: Bahar dalı için kırmızı ve mor boyanın harelenererek tekneye damlatılması.....	48
Şekil 64: Bahar dalı için kırmızı ve mor boyanın harelenererek tekneye damlatılması	48
Şekil 65: Çiçeklerin yapımı için damlatılan her damla kırmızı ve mor boyanın 5'e bölünmesi	48
Şekil 66: Tamamlanan çiçeklerin içine mor boyanın damlatılması.....	49
Şekil 67: Mor göbeklerin içine sarının damlatılması.....	49
Şekil 68: Damlatılan mor ve sarı boyaların ince biz yardımıyla taranması.....	49
Şekil 69: Tekneye kağıdın yerleştirilmesi.....	50
Şekil 70: Ebrunun teknedeki yavaşça kaldırılması	50
Şekil 71: Tamamlanan çalışmanın kurutma tezgahında kurutulması.....	50
Şekil 72: Battal ebru	51
Şekil 73: Neftli Battal Ebru	52
Şekil 74: Serpmeli Battal Ebru	52
Şekil 75: Gelgit Ebru	53
Şekil 76: Serpmeli Gelgit.....	54
Şekil 77: Serpmeli Şal.....	54
Şekil 78: Bülbül Yuvası.....	55
Şekil 79: Taraklı Bülbül Yuvası	55
Şekil 80: Taraklı Ebru.....	56
Şekil 81: Taraklı Ebru.....	56
Şekil 82: Hafif Ebru.....	57
Şekil 83: Yazılı Ebru.....	58
Şekil 84: Kumlu-Kılçıklı Ebru.....	59
Şekil 85: Kumlu-Kılçıklı Ebru.....	59
Şekil 86: Hatip Ebru	61
Şekil 87: Lale	62
Şekil 88: Gelincik	62

Şekil 89: Nergiz	62
Şekil 90: Süzen	63
Şekil 91: Küpeli	63
Şekil 92: Leylak	63
Şekil 93: Lilyum	64
Şekil 94: Gül	64
Şekil 95: Papatya	64
Şekil 96: Bahardalı.....	65
Şekil 97: Menekşe.....	65
Şekil 98: Karanfil.....	65
Şekil 99: Koltuk Ebrusu.....	66
Şekil 100: Dalgalı Ebru.....	67
Şekil 101: Tavusi Ebru	67
Şekil 102: Çift Ebru	68
Şekil 103: Öğrencilerine Ebru Dersi Verirken	76
Şekil 104: Bahtiyar Hıra'nın İcazeti (Ebru Üzerine)	77
Şekil 105: Bahtiyar Hıra'nın İcazeti	77
Şekil 106: 28.02.2008 Ankara 'Bahtiyar Ebru Evi Sergisi' Zafer Çarşısı.....	83
Şekil 107: 01.08.2010 İstanbul 'Ankaradan Yansımalar Sergisi' İslam Eserleri Müzesi	83

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1: Battal	91
Fotoğraf 2: Battal	93
Fotoğraf 3: Battal	95
Fotoğraf 4: Neftli battal	97
Fotoğraf 5: Battal	99
Fotoğraf 6: Gelgit.....	101
Fotoğraf 7: Şal	103
Fotoğraf 8: Taraklı	105
Fotoğraf 9: Taraklı Bülbül Yuvası.....	107
Fotoğraf 10: Taraklı	109
Fotoğraf 11: Tavusi Ebru.....	111
Fotoğraf 12: Çift Ebru.....	113
Fotoğraf 13: Dalgalı.....	115
Fotoğraf 14: Dalgalı.....	117
Fotoğraf 15: Kumlu Kılçıklı Ebru	119
Fotoğraf 16: Hatip Ebru	121
Fotoğraf 17: Koltuk Ebru.....	123
Fotoğraf 18: Çiçekli Ebru (Lale)	125
Fotoğraf 19: Çiçekli Ebru (Lale)	127
Fotoğraf 20: Çiçekli Ebru (Lale)	129
Fotoğraf 21: Çiçekli Ebru (Demet Gelincik)	131
Fotoğraf 22: Çiçekli Ebru (Sümbül)	133
Fotoğraf 23: Çiçekli Ebru (Bahar Dalı)	135
Fotoğraf 24: Çiçekli Ebru (Gül).....	137
Fotoğraf 25: Çiçekli Ebru (Grup Karanfil)	139
Fotoğraf 26: Kumlu Kılçıklı Ebru	141
Fotoğraf 27: Battal	143
Fotoğraf 28: Şal Ebru.....	145
Fotoğraf 29: Çift Ebru.....	147
Fotoğraf 30: Battal	149

1. GİRİŞ

Türk süsleme sanatları tarihinde yüzyıllardan bu yana gelen geleneksel sanatlarımız kendi içinde çeşit olmuş ve üsluplaşmıştır. Bu çeşitlilik, geleneksel sanatlarımızın zenginliğinin bir göstergesidir. İşte bu sanatlarımızdan birisi de ebrudur. Ebru bir kâğıt bezeme ve süsleme sanatıdır. Türk süsleme sanatları içerisinde önemli bir yeri vardır. Kültürümüzün güzellik ve estetik anlayışı ile gelişerek ölümsüzleşmiştir. Bu topraklarda 500 yıldır yapıldığı sanılan bu sanat kendine has özellikleri ile “Türk Ebrusu” denilerek diğerlerinden ayrılmaktadır.

Ebru, kitle ile yoğunlaştırılmış saf su ile suda erimeyen toprak boyaların at kılından ve gül dalından yapılmış fırçalarla su yüzeyine serpilmesi ve biz ya da tarak kullanılarak şekil verilmesiyle oluşturulan gelenekli kâğıt sanatlarımızdan biridir. Bulut gibi görünümünden dolayı Farsça “Ebri” sözünden gelmektedir. Mermer damarları gibi renkli, dalgalı ve hareli şekilleri vardır. Zamanla “Ebri” kelimesi değişime uğrayarak “Ebru” olarak yerleşmiştir (Göktaş, 1987, s,15).

Ebru sanatçısı doğadaki bir takım güzellikleri, doğadaki görünümlerine mümkün olduğunca sadık kalarak ve içlerinden gelen bir renk coşkusu ile su üzerine işleyip oradan da kâğıda aktarır.

Ebru sanatı başlangıçta hat, tezhip ve cilt sanatlarına hizmet eden bir yardımcı sanat olmasına karşın günümüzde tek başına kullanılan bir sanat türü haline gelmiştir.

Ustaların; klasik ebrunun yanında büyük bir sabırla geliştirdikleri, çeşitli şekil ve denemelerle yaratıcılıklarını kullanarak günümüze getirmeyi başardıkları ebru sanatına günümüzde hizmet veren sanatçılar arasında Bahtiyar Hıra’nın ayrı bir yeri vardır. Bu bağlamda, ebru sanatçısı Bahtiyar Hıra’nın 30 eserinin incelenip belgelenmesi tez konusu olarak seçilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Bu araştırmada klasik Türk ebru sanatına gönül vermiş ve bu konuda eserler vermiş olan Bahtiyar Hıra'nın eserleri incelenerek, ebru sanatına ve eēitimine ne gibi katkıları vardır sorusuna cevap aranmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı günümüzün en deēerli ebru sanatçılarından olan Bahtiyar Hıra'nın klasik Türk ebru sanatı ve eēitimine katkılarını saptayarak belgelemek ve kaynak oluşturmak amaçlanmıştır.

Bu amaca ilişkin olarak ařaēıdaki sorulara cevap aranmıştır. Bu baēlamda;

1. Bahtiyar Hıra'nın kişilik özellikleri neleridir?
2. Bahtiyar Hıra'nın ebrularının özellikleri nelerdir?
 - a. Eserlerin teknik özellikleri arasında farklılık var mıdır?
 - b. Eserlerin renk özellikleri arasında farklılık var mıdır?
 - c. Eserlerin malzeme özellikleri arasında belirgin farklılıklar var mıdır?
3. Bahtiyar Hıra'nın ebru sanatına dair düşünceleri nelerdir?
4. Bahtiyar Hıra'nın ebru sanatındaki yeri ve önemi nedir?
5. Bahtiyar Hıra hakkındaki genel düşünceler nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Bahtiyar Hıra'nın günümüz ebru sanatçıları arasında önemli bir yeri vardır. Ankara' da klasik ebru çalışan sanatçıların sınırlıdır ve Hıra günümüzde Mustafa Düzgünman'ın iki icazetli öğrencisinden biri olan Fuat Başar'dan icazetlidir. Geleneksel usullere bağlı kalarak ebru yapmaktadır ve ebru sanatına yeni çiçek örnekleri katmıştır. 2006 yılından bu yana açmış olduğu atölyede ebru eğitimi vermekte olan Hıra; son yıllarda yaptığı çalışmalarla ebru sanatını teknik ve estetik olarak üst noktalara ulaştırmıştır. Yetiştirdiği öğrencileriyle bu sanatın doğru bir şekilde gelecek nesillere aktarılmasına hizmet etmektedir. Bu çalışma ebru sanatında çok sayıda eser vermekte ve öğrenci yetiştirmekte olan Bahtiyar Hıra'nın eserlerinin incelenmesi, ebru sanatına, eğitimine katkılarını ortaya koyması bakımından ve daha önce böyle bir araştırmanın yapılmamış olması bakımından önem taşımaktadır.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

- Araştırmada kullanılacak kaynaklar yeterlidir.
- Veri toplamak amacı ile geliştirilen ve uygulanan anket soruları konuyu açıklayıcı niteliktedir.
- Görüşme sorularının uygulandığı kişilerin doğru cevap verdikleri varsayılmıştır.
- Çalışma örneklemi olarak seçilecek eserler evreni temsil edecek özelliktedir.
- Ortaya konan sonuçların ve önerilerin Bahtiyar Hıra'nın ebru sanatına ve eğitimine katkısının belirlenmesinde yardımcı olacağı varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma :

- Bahtiyar Hıra'nın eserleri ile sınırlıdır.
- Bahtiyar Hıra'nın sanatçı ve eğitimci yönü ile sınırlıdır.
- Bahtiyar Hıra'nın ulaşılabilen öğrencileri ve yakınları ile sınırlıdır.
- Bahtiyar Hıra'nın ebru sanatına ve eğitimine katkıları ile sınırlıdır.
- Türkçe kaynaklar ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Akkase: Kelime “Aks” kökünden gelmektedir. Eskiden hat sanatı mahsullerinin meydana getirilmesinde kağıdın yazı yazılacak kısmının ayrı, etrafının da ayrı renge boyanmasına verilen isimdir (Göktaş, 1987, s.11).

Alikurna: Osmanlı döneminde kullanılan italyan menşeli bir kağıt cinsi. Toscana bölgesi şehirlerinden livourna'da imal edilen kağıda “aligorna” kelimesi soğuk damga ile vurulmuş bu kelime tahrife uğrayarak ali kurna biçimine dönüşmüş. “battal” ve “evsat” olmak üzere iki boyda üretilen kağıdın çifte olanlarına "çifte ali kurna", boyalı olanlarına da “ali kurna boyalı” denilirdi (<http://www.eksisozluk.com/show.asp?t=ali+kurna>) 14.04.2012 .

Ayar: Ebru yapımına başlamadan önce kullanılacak olan boyaların kıvamına getirilmesidir (Göktaş, 1987, s.11).

Bozuk tekne: Tekne içinde bulunan kitrenin sulanarak bozulması sonunda ebrunun yapılamayacak hale gelmesidir (Göktaş,1987, s.12).

Cüzi irade: Ebrucu tarafından boyaların usulüne göre hazırlanıp tekneye atılmasıdır (Göktaş, 1987, s.12).

Çaharkuşe (Cihar-guşe): Harap olmuş kitap kaplarının dört köşesine geçirilen meşin eklerdir (Özen, 1985, s.12).

Çıkma ebru: İstenilen mükemmeliyette olmayan veya bazı tarafları bozuk olan ebrudur (Göktaş, 1987, s.13).

Deniz Kadayıfı: Atlas Okyanusu sahillerinden toplanan yosuna benzeyen ve sarımsı-beyaz şeritler halinde olan bir bitkidir. Deniz yosunu adıyla da bilinir.Toplandıktan sonra güneşte kurutulur. Deniz kokusu taşır ve tuzludur. Karbonhidrat, müsilağ ve krom, iyot, potasyum, magnezyum ve sodyum gibi mineralleri içeriğinde barındırır (<http://www.pratik-bilgiler.com/deniz-kadayifi-nedir-nasil-kullanilir/>) 14.04.2012.

Ebre: Ebru kelimesinin Çağatayca'dan geldiği söylenen asıl şeklin9e verilen addır (Göktaş, 1987, s.14).

Ebri: Ebru kelimesinin daha eski yazılış ve söyleniş şeklidir. Farsça ebri olarak nitelendirilen ebru kâğıtları, daha sonra dildeki vokal değişmesi ile ebru haline gelmiştir (Göktaş, 1987, s.14).

Ebrulu kâğıt: Üzerine boya ile somakiye benzer damarlar yapılmış kağıda verilen ad. Eskiden bu kâğıtlar kitap ve defterlere kap olarak geçirilmiştir (Özen, 1985, s.18).

Ebru tutmak: Ebrucular tarafından ebru yapmak manasında kullanılan bir tabirdir (Göktaş, 1987, s.20).

Haraza suyu: Ebru teknesine atılan boyaların yayılmasını sağlayan ve eskiden öd yerine kullanılan maddenin adıdır. Kesim hayvanlarının ödünde ve şirdenindeki taşların suyudur (Göktaş, 1987, s.22).

Hava Kabarcığı: Teknede hazır olan ebrunun kağıda geçirilmesi esnasında bazen ebru ile kağıt arasında hava kabarcığı kalır. Hava kabarcığının bulunduğu alan kağıda geçmez, bir leke gibi kalır. Kabarcığı ortadan kaldırmak için bir iğneyle kabaran kısmın havası dışarı çıkartılır (Göktaş, 1987, s.22).

İnorganik: Organik olmayan anlamına gelir (<http://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0norganik>)14.04.2012.

İğne: Hava kabarcığını ortadan kaldırmak için kullanılan alettir(Göktaş, 1987, s.22).

Kesira: Kitrenin diğer adıdır (Göktaş, 1987, s.24).

Kalıntı: Teknede yapılan bir ebrunun kağıda alındıktan sonra boyalarının bir kısmının teknede kalmasıdır (Göktaş, 1987, s.22).

Kaymak: Çalışma bittikten sonra teknenin üzerinin açık bırakılması sonucunda kitrenin koyulaşmasıdır (Göktaş, 1987, s.23).

Kapak: Ebru yapımı bittikten sonra teknenin içine bir şey düşmesini önlemek ve kitrenin bozulmaması için üzerine kapatılan kâğıttır. Bu kapak genellikle son yapılan ebrunun tekne üzerinde bırakılması ile olur. Kapak, diğer bir çalışmaya kadar teknenin üzerinde kalır. Bundan dolayı kapaklara “Kapak Ebrusu” adı verilir (Göktaş, 1987, s.22).

Külli irade: Ebrunun, maddi ve manevi olarak iki unsurun birleşmesinden meydana geldiğine inanılmaktadır. Boyaların usulüne göre hazırlanıp tekneye atılması insanın cüzi iradesidir. Onların imtızacı Tanrı'ya bağlı bir şeydir. Bu da külli iradedir (Göktaş, 1987, s.25).

Murakka: Birkaç kağıdın suları aksi yönde olmak üzere üst üste yapıştırılması elde edilen mukavvaya verilen addır. Üzerine yazı sayfası yapıştırılır veya cilt kapağında kullanılır (<http://www.eksisozluk.com/show.asp?t=murakka>) 14.04.2012.

Mühre: Kuruyan ebruları üzerinde kalan kitre ile parlatmaya yarayan alettir. Mührelenen ebruların üzerindeki boyalarda bu suretle çıkmaz (Göktaş, 1987, s.25).

Nebati: Bitki özlü, bitkisel (<http://www.uludagsozluk.com/k/nebati/>) 14.04.2012 .

Neft: Terebentin adı verilen bir cins yağ ile ebru üzerinde benek şeklinde boşluklar açmaya yarayan maddedir (Göktaş, 1987, s.26).

Nonfigüratif: İnsanı, hayvanı ve tabiat öğelerini konu almak yerine, biçimlerin ve renklerin, örneği olmayan sanattır. Soyut sanatta denilebilir (<http://www.uludagsozluk.com/k/nonfiguratif/>) 14.04.2012.

Pigment: Tüm nesnelerin renklerini oluşturan moleküllerdir Pigment moleküllerinin harekete geçmesi için belirli bir enerji gereklidir. Renklerin oluşmasındaki diğer tüm aşamalarda olduğu gibi, pigmentlerle ışık arasında da ilişki vardır. Zira dünyaya ulaşan güneş ışığı, canlılarda renk molekülü olarak bilinen söz konusu pigment molekülleri için önemli rol oynar (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Pigment>) 14.04.2012.

Şamua: Sarıya çalan krem rengi kağıt türü. Genellikle Kuran-ı Kerim kağıdı olarak kullanılır (<http://ihlsozluk.com/nedir.php?q=%231578005>) 14.04.2012.

Tekne açmak: Ebrucular arasında ebru çalışmasına başlamak için kullanılan tabirdir (Elhan, 2003, s.54).

Tekne Kapamak: Ebrucular arasında çalışmanın bittiği anlamında kullanılan tabirdir (Elhan, 2003, s.54).

Tütün yaprağı suyu: Eskiden öd yerine kullanılan maddedir (Göktaş, 1987, s.30).

Usare: Özsu (<http://www.turkcebilgi.com/sozluk/usare>) 14.04.2012 .

Yan Kağıdı: Ciltli kitaplarda cildi kitaba bağlayan ve gerektiğinde çeşitli motiflerle süslenen ara kâğıt (<http://www.anlambilim.net/yan-kagidi-nedir-54353.htm>) 14.04.2012.

Zemin: Hatip ve çiçekli ebruların altında bulunan açık renk fondur (Göktaş, 1987, s.31).

Zerefşanlı ebru: Ebrunun üzerine ezilmiş varak altın serperek yapılmış şekline verilen addır (Göktaş, 1987, s.31).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Ebrunun Tanımı

Ebrunun tanımı; değişik uzmanlar tarafından farklı farklı ifade edilmiştir. Bunlar;

Ebru, nerede ve ne zaman başladığı kesin olarak bilinmeyen, sırlar aleminden bizlere gizli güzellikler sunan çok eski, suda yapılan bir kağıt boyama sanatıdır. Ebru sözcüğünün aslı, Çağatayca ebre; hareli, damarlı anlamına gelen kelimedenden alınmıştır. Bu sanat İran'a geldiğinde bulut, bulutumsu anlamına gelen ebri yada abru(su yüzü) adını almıştır. (Barutçugil, 2003, s.2).

Kağıt süsleme sanatlarımızın en değerlilerinden biri olan ebru, kitle veya benzeri maddelerle yoğunluğu arttırılan su üzerine serpilen boyların şekillenmesi ile oluşturulan desenlerin kağıda alınması ile oluşturulan bir sanattır (Arıtan, 2002, s.328).

Ebru, doğadaki güzellikleri asıllarına sadık kalarak ve gönülden gelen bir renk coşkusu ile su üzerine işleyip oradan kağıda aktarma sanatıdır (Tanarslan, 1988, s.13).

Ebru kitleli su üzerine serpilen boyalarla bezenmiş kağıt ve bunu hazırlama sanatına denir (Bektaşoğlu, 2009,s.42).

Ebrunun adının kaynağı farsça bulut bulutumsu anlamına gelmekte bu nedenle de Farisi kökenli olduğu ileri sürülmektedir. Ayrıca gene farsça abru=suyun yüzü kelimesinden de gelmiş olduğu ileri sürülmektedir. Arapça kökenli arbaş benekli at tabiri de battal ebru görünümlerinden dolayı isim kaynağı olmuş olabilir. Araplar ebruya varak ul mücezza=damarlı kağıt adını vermişlerdir (Başar, Tiryaki, 2000, s.1).

Eski ebru risalesi olan Tertib-i Risale-i Ebri'den de anlaşılacağı üzere ebrunun “ab-ru”dan değil “ebri”den geldiği görülmektedir. Necmettin Okyay'ın da bu kelimeyi ebri şeklinde kullandığı söylenmiştir (Derman, 1977, s.8).

Şemseddin Sami Bey Kamus-ı Türki adlı büyük lügatinde kaş manasına gelen ebru için ayrı bir madde açtıktan sonra “Ebru: Aslı: Farsça Ebri=bulut renginde ve daha doğrusu, Çağatayca “Ebre” yani Roba (elbise) yüzü, kürk kabı, hare gibi dalgalı ve damarlı(kumaş, kağıt v.s.), cüz ve defter kabı yapmak için kullanılan renkli kağıt” olarak izah etmiştir (Derman, 1977, s.8).

Şemsettin Sami Bey bu düşüncesi ile ebru kelimesinin geçen yüzyıl sonlarında “ebre”yi unutturacak derecede dilimize yerleştiğine ve kelimenin, aslın “ebre” olarak Çağatayca’dan geldiğine işaret ederek bu sanatın Türkistan’da Çağatay Devri’ne (15.yy.) ait olduğu hususunu akıllara getirmiştir (Derman, 1977, s.8).

Ebru kelimesinin asıl olarak Ab-ru’dan geldiğini, bunun Farsça’da isim tamlaması karşılığının “yüz suyu”, sıfat tamlaması karşılığının “su yüzü” demek olduğunu, çünkü bu sanatın su yüzünde icra edildiğini savunanlar da vardır (Arıtan, 2002, s.329).

İranlılar ebruya hava, bulut manasına gelen “ebribat”, Araplar “Varak’ül mücezza”, Avrupalılar ise “mermer kağıdı” veya “Türk kağıdı” demişler. Bulut veya bulutumsu anlamına gelen Farsça “Ebri” kelimesi, Türkçemizde değişime uğrayarak “Ebru” olarak yerleşmiştir. Bu sanatı icra eden sanatkarlar ise ebrucu olarak tanınmıştır (Düzgünman, 2007, s.1).

Bu sanatla yeni tanışan insanlar dilimize daha kolay yerleşebilecek bir kelime olduğu için “ebru” kelimesini kullanmayı tercih etmektedir. “Ebruli” gibi bazı yanlış kelimelerle de ebru sanatı dile getirilebilmektedir. Günümüzde ebru yapan üstatlara “ebruzen ve ebrucu ” da denilmektedir.

2.2. Ebrunun Tarihçesi

Kağıt süsleme sanatlarımızın en önemlilerinden biri olan ebrunun ilk kez ne zaman yapıldığına dair kesin bir bilgi yoktur (Ersoy, 1989, s.25).

Şemseddin Sami Kamus-ı Türki adlı eserinde ebrunun kaynağını XV.yy Türkistan’da Çağatay devri olarak göstermiştir (Ersoy, 1989, s.25).

Türkistan’da doğduğu belirtilen ebru, burada fazla bir gelişme göstermeden İpek yolu ile Anadolu’ya ebri ismini alarak geçmiş ve burada en güzel örnekleri verilmiştir (Ersoy, 1989, s.25).

Türk ebrusunun tarihi gelişimi göz önüne alındığında 8. ve 9.yy. dan başlayarak yapıldığı da tahmin edilmektedir (Çoktan, 1992, s.6).

Ebru kağıtları el yazması kitapların ciltlerinde, kapak ile kitabı birbirine bağlayan yan kağıt olarak, eski murakkaların (yazı albümleri) içindeki hat yazılarının etrafında pervaz olarak, ayrıca bazı kıt'a yazılarda da zeminde hafif ebrulu olarak görülmüştür. Buna rağmen bunların hangi tarihlerde yapıldığının tespiti mümkün değildir. (Düzgünman, 2007, s.4).

Kubur adı verilen ferman mahfazalarında da ebru kullanılmıştır.

Ebru sanatı yapılan ebruların üzerine imza atılmadığı ve çok az yazılı kaynağı olduğu için, geçmişi hakkında çok az şey bilinen sanatlarımızdandır. Bu yüzden tarihi hakkındaki bilgilerde yeterli değildir. Bizdeki ve batıdaki araştırmacıların ve ebrucuların hemen hemen anlaştıkları bir konu; Türk ebrusunun başlangıcının en geç XV. yüzyılda olduğudur. Türk ebrusuna ait ilk örneklerin 1413'te görülmüştür (Müezzinoğlu, 1997, s.71).

Geçmişte ciltlerde yan kağıdı olarak kullanılan ebrunun, cildin yapım tarihinden sonra tamir görerek ebrunun değiştirilebileceği ihtimali göz önünde bulundurulduğu için ebrunun kesin tarihi hakkında bilgi vermek mümkün değildir.

1947 Fatih dönemi ve 1516'da da ilk örneklerle rastlandığı söylene de şimdiye kadar örnekleri ortaya konulamamıştır (Kağıtçı, 1969, s. 19).

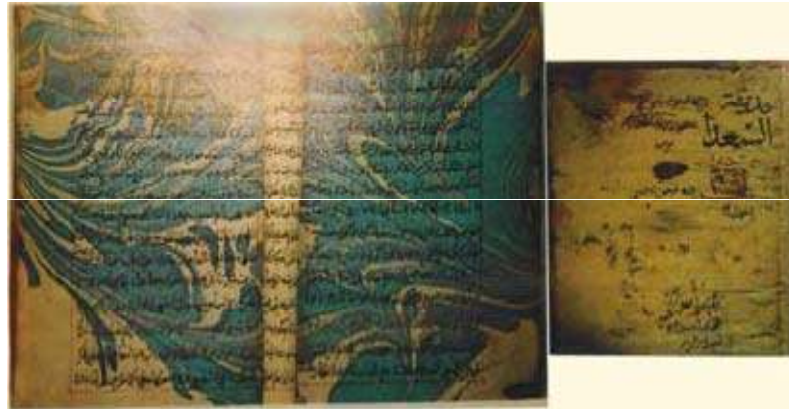
Bir ebruyu tarihlendirebilmek için ya ebru üzerinde imza veya tarih bulunmalıdır yada ebru üzerine yazılan tarihli olmalıdır. İşte, bu şekilde belge niteliğini taşıyan ilk eser 1519 tarihinden önceye ait Mecmüatü'l Acaib'dir. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'nde bu yazma eserde, talik yazılar ve Heratlı Mir Ali Katib'in imzasının zemininde hafif ebrular bulunmaktadır. Mir Ali Katib H. 935- M. 1518 yılında ölmüştür (Uzel, 1988, s.10).

Bu durumda bu ebrular 1519 ve önceki yıllara tarihlendirilebilmektedir. Bundan sonraki yazılı belge H. 946- 1539-40 yılına aittir. Topkapı müzesi kütüphanesi H. 845'te bulunan bu yazma, Arifi'nin "Guy-i Çevgan" isimli eseridir. Buradaki ebrular sayfa kenarındadır. H. 962-1554 tarihli M. Uğur Derman Koleksiyonunda bulunan ve Maliki Deylemi Hattı ile yazılan talik-kıtanın zemindeki ebru hafif ebru tarzındadır. Bu konudaki son belge 1995 tarihini taşımaktadır. Kemal Elker Koleksiyonunda bulunan Fuzuli'nin "Hadikatu's- Süeda" isimli eserinin yazma bir kopyasında, en eski ebru ustası Şebek Mehmet Efendi'ye ait 3 adet hafif ebru bulunmaktadır (Yazan, 1986, s.42).

Türk ebrusu ile ilgili XVII. Yüzyıl başlarına ait yazılı bir kaynak bulunmaktadır. Müellifi belli olmayan ve H. 1017-1608 yılına ait risale 'Tertip-i Risale-i Ebr-i' dir. M. Uğur Derman Koleksiyonu'ndaki bu küçük eser, ebru hakkında bize bilgi vermesi ve o zamana kadar ki bilgileri bir araya getirmesi açısından çok önemlidir (Arıtan, 2002 ,330).

Şekil 1: Guy-ı çevgan

Şekil 2: Hadikat-üs Süeda

Şekil 3: Maliki Deylemi Hattı

Şekil 4: Mecmüat'ül Acaib

Kağıtçılık üzerine geniş bilgisi olan Mehmet Ali Kağıtçı'nın İsviçre'de çıkan Palette dergisine yazdığı makalede 1447 tarihli yazı bulunan ebrulu bir kağıdı Topkapı Sarayı'nda gördüğünü bildirmiştir. Fakat numarası verilmediği için tespit edilememiştir (Barutçugil, 1999, s.24).

Albut Haemmark, 1977 yılında yayınladığı "Buntpapier" adlı eserinde, ebrunun güzel bir Türk sanatı olduğunu, kağıda mermer gibi bir görünüm verdiği için mermer kağıdı (papier marble, marbled paper) olarak isimlendirdiklerini ve bu sanatı Batılıların bilmediğini yazmıştır (Ersoy, 1989, s.25).

1912’de Londra’da F.R. Martin tarafından Türk-İran-Hint Minyatürü ve Panterler hakkında yazılan kitabın, 2. cildinde, 231 numaralı resim, ince taraklı ebru üzerine yapılmış at, inek gibi hayvan şekilleri görülmüştür. Açıklamasında ise: (Ebru üzerindeki hayvan motifleri. Sene 1550. Türk ekolü.) ibaresi görülmüştür. Bu vesika ebrunun yaklaşık 4,5 yüzyıllık bir geçmişi olduğunu göstermektedir (Biol, 1969, s.3).

İranlılar, ebrunun kendilerinin eseri olduğunu iddia etmektedirler. XVI.yy.’ın sonunda vefat eden Kadı Mir Ahmed Münşi-i Kumi, yazdığı Gülistan-ı Hüner adlı eserinde ebrunun, Şah Tasmaşb (1524-1576) devrinde Hint’te yaşayan İranlı sanatkarlardan biri olan Mir Mehmet Tahir adında biri tarafından icat edildiğini ve sonra ebrunun tüccarlar tarafından İran’a getirildiğini ve İran’dan bu sanatı Mevlana Yahya Kazvini adlı birinin geliştirdiğini yazarsa da Türk araştırmacıların ortaya koydukları delillerden anlaşıldığına göre, ebrunun tarihi Gülistan-ı Hüner’in verdiği tarihten daha gerilere gitmektedir (Göktaş, 1984, s.5).

Ebru, 1600-1700 yılları arasında en parlak dönemini yaşamıştır. Bunda en büyük etkenlerden biri, ebruyu Türkler aracılığı ile tanıyan ve ona “Türk kağıdı”, “Türk mermer kağıdı” adlarını veren Avrupalıların istekleri olmuştur. O dönemde Batı’ya pek çok ebru örneği ve birçok krala da hatıra defteri gönderilmiştir. O yıllarda, ciltçiliğin ve süslemenin de rağbet görmesi ebrunun da gelişmesine destek olmuştur (Sungur, 1994, s.55).

Günümüze kadar gelebilen Osmanlı tekkelerinden “Özbekler Tekkesi” ebru sanatı ve bu sanatın günümüze kadar ulaşması açısından önemlidir. Kurtuluş Savaşı sırasında Kuvay-i Milliye vazifesi gören tekke, içinde birçok sanatın ve zanaatın öğretildiği, uygulandığı bir okul görevi görmüştür. Bu dönemde tekke önemli bir ebru okulu haline gelmiş ve Necmettin Okyay, Sami Efendi ve Abdülkadir Efendi gibi büyük ustalar yetiştirmiştir (Barutçugil, 1999, s.28).

Bu dönemde Avrupalı ebru ile teorik ve uygulamalı olarak uğraşmaya başlamıştır. Ebru yapımı hakkında Avrupa’da yayımlanan ve günümüze ulaşabilen yazılar, Doğu’dan taşınan o zamanın ebru uygulamalarını bizlere aktardıkları için değerli olmuştur. George Sandys ve Sir Thomas Herbert gibi gezginler notlarında çok kısa olarak ebruya da yer vermişlerdir (Sönmez, 1988, s.28).

Avrupa'ya ebrulu kağıt Doğu'dan intikal etmiştir. XV.yy.da İtalya'ya giden Türk mücellitleri, kendi tarz cilt sanatlarını yaymışlardır. Bu arada kağıt ebrulamasını da öğreterek, ebruculuğu Avrupa'da moda haline getirmişlerdir (Binark, 1975, s.53).

XVIII. yy'da başlayan gerilemeyle birlikte diğer geleneksel kitap sanatlarında olduğu gibi ebru sanatında da bir gerileme söz konusudur.

Bu tarihlerden sonra matbaanın icadı, baskı kitapların ortaya çıkması, bu sanatların azalmasına neden olmuştur (Sungur, 1994, s.55).

Mükemmellik derecesindeki birçok eserin altında, “derviş terbiyesinin” verdiği alçak gönüllülükle imza bile atılmamıştır. Bu yüzden birçok sanat eserinin kime ait olduğu bilinmemektedir (Yazan, 1986, s.41).

Cumhuriyet döneminde Sanayi-i Nefise Mektebi'nde ders olarak okutulmaya başlanması, ebru sanatına tekrar önem kazandırmıştır (Sungur, 1994, s.55).

Ebru sanatı öğretmekle, okumakla, yazmakla anlatılmayan, en önemlisi bizzat deneyime ve pratiğe dayalı olan, tüm klasik Osmanlı sanatlarında olduğu gibi usta çırak yöntemi ile öğrenci yetiştiren bir sanat dalı olduğundan, gerçek değerinde ebru yapabilmek, uzun yıllarını hatta ömrünü bu sanata adanmış olan sanatkarlara nasip olmuştur ve günümüzde de aynı sabrı gösterecek kişiler ebru sanatında kıymetli ebrular yaparak onlarda isimlerini yarınlara taşıyacaklardır.

İsimleri belirlenebilen başlıca ebru sanatçılarımız şunlardır:

Şebek Mehmet Efendi:

Hakkında fazla bir bilgi bulunmamaktadır. “Tertib-i Risale-i Ebri”de kendisinden “rahimehullah” (Allah ona rahmet etsin) diye bahsedilmektedir. Buna göre ölümünün bu risalenin yazım tarihi olan 1608 tarihinden önce olduğu, yine aynı risalede geçen “Nüsha-i Şebek” sözünden de ebru hakkında bilmediğimiz bir risale sahibi olduğu düşünülmektedir (Elhan, 1998, s.15).

Hatip Mehmet Efendi:

İstanbul'dur. Ayasofya Camii hatibi olması nedeniyle “hatip” diye anılan Mehmet Efendi'nin doğum tarihi bilinmemektedir. “Tuhfe-i Hattatin”de kendisinden “pir-i mübarek” diye bahsedilmektedir. Nisan 1773’de vefat ettiğinde yaşının bir hayli ilerde olduğu düşünülmektedir. “Eski Zühdi” diye de bilinen Zühdi İsmail Ağa'dan sülüs-nesih yazılarını öğrenmiştir. Hatip ebrusunu ilk o yaptığı için onun adı ile anılmaktadır. O zamana kadar kitrenin kıvamından dolayı soluk olan ebruların renklerini kitresinin kıvamını artırarak canlılaştırmış olması sebebiyle ebruculuk tarihimiz açısından önemli bir şahsiyettir. Ebruları zamanında yapılan işlerde daima kullanılmış olup renklerinden ve üslubundan hemen tanınmaktadır. Hocapaşa'daki evinde çıkan yangında eserlerini kurtarmak isterken kendisi de ebrularıyla birlikte yanarak vefat etmiştir (Derman, 1977, s.31).

Şeyh Sadık Efendi:

Buhara'nın Vabakne şehrinde doğmuştur. Üsküdar Sultantepe'sindeki Özbekler Dergahı şeyhliğinde bulunan Sadık Efendi'nin hayatı hakkında fazla bilgi bulunmamaktadır. Ebruculuğu Buhara'da iken öğrenmiş ve iki oğlu Edhem ve Salih Efendiler'e öğretmiştir. 11 Temmuz 1846 tarihinde vefat etmiştir (Çoktan, 1992, s.8). Hezarfen Ethem Efendi: Geçen asrın ebrucularından en çok bilineni Üsküdar Özbekler Dergahı Şeyhi İbrahim Ethem Efendi'dir. Türkiye'nin eski Washington Büyükelçisi merhum Münir Ertegün'ün (1882-1944) de dedesi olan Ethem Efendi'nin fen ve sanat tarihimizde müstesna bir yeri vardır. 1829 yılında Özbekler Tekkesi'nde doğmuştur. İlk tahsilini Haccı Hesna Hatun Mahalle Mektebi'nde bitirdikten sonra Dergah'ta babasından, amcasından ve Dergah'a gelen Buharalı alimlerden ders alarak yetişmiştir. Türk, Arap, Fars ve Çağatay dillerine şiir yazacak derecede iyi bilen Ethem Efendi, ileri yaşına rağmen Çarşambalı Arif Bey'den Ta'lik hattını öğrenerek icazet almıştır. Doğramacılık, marangozluk, oymacılık, hakkaklık, mühürçülük, dökmecilik, tornacılık, demircilik, tesviyecilik, makinecilik, matbaacılık, dokumacılık ve mimarlık gibi fen ve sanatlarda kabiliyet ve özel çalışmaları sonucu ihtisas sahibi olmuştur. 1869'da Mithat Paşa tarafından kurulan Sultanahmet Sanat Enstitüsü Müdürlüğü'ne getirilmiş ve memleketimizde kurşun boruyu ilk defa burada döktürmüştür. Ebruculuk, onun pek çok

meziyetinden bir tanesidir. Bu yüzden Hezarfen (bin sanat sahibi) lakabıyla anılmaktadır. Eserlerinde imza olarak Kami mahlasını kullanmıştır. Bilhassa Hac zamanı gelen Özbek misafirlerle artan ziyaretçi sayısından dolayı tekkenin artan giderlerini karşılayabilmek için yaptığı sanat eserleri Bayezid'deki Kağıtçılar Çarşısı'nda pek beğenilerek aranır ve satın alınmıştır. 8 Ocak 1904 tarihinde vefat etmiştir (Derman, 1977, s.32).

Onun dönemi ebrunun hemen hemen yeniden başlaması anlamına gelmektedir. Özellikle yapılaş usulünü ortaya çıkardığı ve sonradan bu sanatı ihya edecek olan, Necmeddin Okyay ve Abdülkadir Efendi gibi talebeler yetiştirdiği için, Ethem Efendi'nin bu alandaki hizmeti sonsuzdur (Biol, 1969, s.4).

Necmettin Okyay:

29 Ocak 1885'de İstanbul Üsküdar'da doğmuştur. Mürekkepçilik, aharcılık, okçuluk, gülcülük, eski tarz mücellitlik, hattatlık gibi pek çok hünerinin yanı sıra ebruculuğu da meslek edinen Hafız Necmeddin Okyay da, üstadı Ethem Efendi gibi Hezarfen lakabıyla anılmıştır. Ebruyu Ethem Efendi'den öğrenmiştir. Medresetü'l Hattati'nde ve Güzel Sanatlar Akademisi'nde tarz-ı kadim cilt ve ebru hocalığı yapmıştır. Ravza-i Terakki Rüşdiyesi'ndeki hüsn-i hat hocası Hasan Tal'at Bey'den Rik'a, divani ve celi divani icazetleri almıştır. Hacı Arif Efendi'den, sülüs-nesih yazıyı, Sami Efendi'den ta'lik ve celi ta'lik yazıyı öğrenmiştir. Ebruyu oğulları Sami ve Sacid Okyay ile yeğeni Mustafa Düzgünman'a öğretmiştir (Derman, 1977, s.40).

Kendisinden önce çok ilkel biçimde yapılan ve bugün tüm dünya ebrucularının gıpta ile seyrettikleri çiçekli ebruları icat ederek ebruculuk tarihimizde yeni bir tarz başlatmıştır. Kalıbını kesip Arap zankı ile yapıştırmak ve ebruladıktan sonra kalıbı sökmek suretiyle yaptığı yazılı ebrular ise ebruculuk tarihi açısından bir ilktir. Kalıptan taşan zankın bulunduğu yerlerin de boya almadığını görerek mürekkep yerine doğrudan zank kullanarak yazmak suretiyle yaptığı ebrular arasında “Lafza-i Celal” en meşhurdur. 5 Ocak 1976'da vefat etmiştir (Derman, 1977, s.40).

Necmettin Efendi'nin ebrularının boyaları çıkmamıştır. Bunun sebebi ebru yapımında “Ali Kurna” denilen iyi cins kağıt kullanması ve ebru kuruduktan sonra üzerini iyice mührelemesidir (Biol, 1969, s.4).

Bekir Efendi:

Hayatı hakkında fazla bir bilgi bulunmamaktadır. Bayezid'de Kağıtçılar Çarşısı'nda yapıp sattığı battal ebrularıyla tanınan Bekir Efendi, aynı zamanda eski tarz is mürekkebi imalcilerindendir. Devrinde resmi dairelerde kullanılan defterlerin üzerine geçirilen ve “ali kurna” tabir edilen sağlam Avrupa kağıdı ile yapılmış olan ebrular Bekir Efendi tarafından yapılmıştır (Derman, 1977, s.48).

Zamanla siyah cilt bezi kullanılması ile alikurnadan vazgeçilmiştir (Cansever, 1996, s.56).

Sami Okyay:

Necmeddin Okyay'ın ortanca oğludur. 1910 yılında Üsküdar'da doğmuştur. Ebruculuğu babasından öğrenmiş ve kısacık ömründe çığır açacak eserler vermiştir. Aynı zamanda ince bir tezhip, hak (oyma), lake ve şemse tarzı cilt sanatçısı idi. Şark tezyini sanatları okulunda hocalık yapmıştır (Elhan, 1998, s.17).

Sacid Okyay:

Necmeddin Okyay'ın küçük oğludur. 1915'de Üsküdar'da doğmuştur. 1936 yılından emekliye ayrıldığı 1973 yılına kadar Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'nde eski tarz cilt ve ebru hocalığı yapmıştır. 19 Nisan 1999'da vefat etmiştir (Çoktan, 1992, s.9).

2.3. Ebru Yapımında Kullanılan Malzemeler

Ebruda sanatçının esas kullandığı malzemeler; kitreli su ve çeşitli boyalardır. Ebru sanatçısı sanatını su yüzüne yapmak zorundadır. Ebru yapmak isteyen, eskiden olduğu gibi bugünde teknesini, boyasını ve diğer malzemelerini baştan sona kendisi hazırlamalıdır (Altun,1981, s.27).

Türk ebrusunda kullanılan malzemeleri 2 bölüme ayrılır. Temel malzemeler (Araçlar) ve tüketim malzemeleri (Gereçler).

A. Temel malzemeler (Araçlar)

1. **Tekne:** İçine özel suyumuzu koyabileceğimiz bir kaptır. Boyutları ebru yapacağımız kağıdın boyutları kadar olmalıdır. Genellikle 25x35 cm yada 35x50 cm'dir. Yükseklikleri; 3 ile 5 cm arasında olabilir. Metalden, camdan, tahtadan veya galvanizden yapılmış olabilir. Fotoğrafçıların kullandığı cinsten plastik teknelerden de olabilir bunun için herhangi bir kısıtlama yoktur (Barutçugil, 1999,s.38).

Yıkaması kolay ve dayanıklı olması yönünden galvanizden yapılan tekneler tercih edilmektedir. İstenilen ölçülerde tekne yaptırılabilir ama standart ölçülerde hazır tekneler de ebru malzemesi satan yerlerde bulunmaktadır.

Şekil 5: Tekne

2. Fırça(at kuyruğu-gül dalı): Kullanılacak her renk için (hem boyayı karıştırmak hem de boyaları ebru astarının üstüne serpmek için) ayrı ayrı fırçalara ihtiyaç vardır. Ebruculukta geleneksel olarak kullanılan fırçaların kılları at kuyruğundan, sapları da gül dalından yapılır. Kılların sert olmasına dikkat edilmelidir. Genelde biraz daha sert olduğundan, yaşlı atların kuyrukları tercih edilir. Saplarda ise antiseptik özelliğinden dolayı gül dalını kullanırız. Öd ile su karıştığı zaman kolayca bakteri oluşan ortam oluşur. Fakat gül dalının antiseptik özelliği bunu engeller. Ayrıca gül dalından yapılan saplar, sağlamlığı, esnekliği ve hafifliği açısından tercih edilir (Barutçugil, 2001, s.58-59).

Ebru fırçası 25-30 cm uzunluğunda ve serçe parmak kalınlığında olmalıdır. (Kuşoğlu, 1994, s.120).

Günümüzde at kılı yerine, sert plastiklerle de fırça yapılmaktadır. Fırçada önemli olan gül dalının eğri olmaması ve güzel temizlenmiş olması gerekmektedir. Fırça kalınlığını istenildiği gibi tercih edinebilir. Eğer kalın bir fırçaysa daha çok boya atılabilir tekneye ama boyanın daha kontrollü atılması gerekir. Eğer ince bir fırçaysa daha az boya içine alır. Çiçekli ebru yaparken de boya kaplarının içine büyük battal fırçaları değil de onun yerine kısa ve kılı az olan karıştırma fırçaları tercih edilmektedir.

Şekil 6: Genel Malzemeler

Şekil 7: Fırça

- 3. Desteseng (el taşı):** Desteseng sert mermer veya çakmak taşından yapılan, boyları ezmeye yarayan taşdır. Ayrıca porselenden, cam veya başka sert taşlardan da yapılabilir (Elhan, 2003, s.28).

Şekil 8: Desteseng

- 4. Boya Ezme Tezgahı:** Boyları ezmek için bir metre eninde bir metre boyunda 2,5 cm kalınlığında üzeri pürüzsüz bir mermer veya kalın bir camdır (Elhan, 2003, s.21).

Mermer levhanın yumuşak mermer yerine sert olanı seçilmesinde yarar vardır. Çünkü boya ezerken zamanla yumuşak mermer aşınır. Bu aşınmadan oluşan tozlar, boyaya karışır mermer tozu, istenmeyen bir ağırlık yapar (Barutçugil, 2001, 63).

Boya ezme işleminde spatula ile boyayı toplarken mermere vurmamak önemlidir. Mermer çizildiği takdirde destesegle mermer birbirini tuttuğu için boya ezme işleminde zorlanılmaktadır. Mermerin çizilmesi destesengin rahat dönmesini engeller.

Şekil 9: Boya Ezme Tezgahı

5. **Boya kabı:** Ezilen boya, boya kaplarına, kavanozlara alınır. Ebru yapılacağı zaman ana kaplardan bardaklara alınan boyalar sulandırılır ve öd ayarı yapılır (Elhan, 2003, s.29).

Şekil 10: Bardak Kaplar

6. **Spatula:** Boyaları ezerken, tezgah üzerine dağılan boyaları toplamaya yarayan alettir. Ayrıca kitreyi karıştırırken de kullanılır (Elhan, 2003, s.28).

Şekil 11: Spatula

7. **Çıta (ebru kurutma çıtası) :** ebru teknesinden ıslak olarak çıkan ebruların kuruması için bırakıldıkları tahta pervazlara verilen addır. Bu çıtalar üç, üç buçuk cm eninde iki metre boyundadır. Beş çıta, aralarında beşer cm boşluklarla yan yana konulur. Ebrular bunların üzerine serilir. Birinci sıra dolduğunda ikisi kenarlara, biri ortaya üç takoz aralığı sağlamak için yerleştirildikten sonra yine üst üste dizilmeye devam edilir (Göktaş, 1987, s. 13).

Günümüzde ebru kurutma tezgahı olarak da bilinmektedir. İstenilen ölçülerde yaptırılabilir. Kağıtların düzgün kuruması için çıtaların üstündeki tellerin sıkı gerilmiş olmasıdır.

Şekil 12: Çıta

8. **Tarak:** Her ebrucunun tarakla ebru yapmak üzere kendisi tarafından muhtelif diş aralıklarında yapılmış tarakları olmalıdır. Bu taraklar “boncuk iğnesi” denilen ince iğnelerin veya tellerin düz bir tahta üzerine bir şekilde çakılarak yapıştırılarak veya sıkıştırılarak tespit edilmesiyle yapılır (Özçimi, 2010, s.27).

Günümüzde tarak yapmak için malzeme olsa bile sık dişli tarakların yapımı çok incelik istediğinde dolayı genellikle hazır satılanlar tercih edilmektedir. Ve çeşitli aralıklarla yapılan farklı taraklarda bulmak mümkündür.

Şekil 13: Tarak

9. **Biz:** Tekneye boya damlatmak, yüzeyindeki boyaya şekil vermek yada kitreyi karıştırmak için muhtelif kalınlıklarda bizler kullanılır. Bunların arasında aynı cins telden 15-20 tanesinin bir araya sarılmasıyla yapılan sümbül teli de sayılabilir. Bizler, farklı kalınlıklarda tellerden yada çivilerden imal edilirler. Ancak, mutlaka paslanmaz malzemeden yapılmalarına dikkat edilmelidir (Özçimi, 2010, s.27).

Şekil 14: Biz

B. Tüketim malzemeleri (Gereçler)

1. Kitre: suyun yoğunluğunu ayarlamak için kullanılan ve geven adı verilen bitkiden sıızan usarenin (hava ile temas edince katılaşıp, yapışkan sıvı) adıdır. Krem renginde ve plakalar halindedir. Yapışma kabiliyeti vardır ama fazla güçlü değildir. Eczacılıkta, tekstilde, kozmetik sanayinde de kullanılmaktadır (Düzgünman, 2007, s.7).

Üzerinde boyaların durmasını sağlayan bozadan biraz daha sulu olan maddedir. Kitre, “geven” adı verilen ve Anadolu’da bulunan bir nebattan elde edilmektedir. Bu nebatın gövdesinden sıızarak dışarıda katılaşıp. Ebru yapımında taze ve beyaz olanı kullanılmaktadır. Kitrenin diğer bir adı da kesiradır. Plaka ve şeritler halinde bulunur. Ebru yapımında plaka kitreler daha iyi sonuç vermektedir (Göktaş, 1987, s.23).

Kitre bir kap içinde ıslatılıp bir gece bekletilir. Sonra iyice ovalanır, tekrar su katılarak karıştırılır. Bu işlem salep kıvamına gelinceye kadar tekrarlanır. Kıvama gelen kitre sık dokulu bir kumaşın içine aktararak süzülür. Süzme işlemi iki üç kere tekrarlanır. Daha sonra tekneye alınır (Elhan, 2003, s.25).

Kitrenin kıvamını anlamanın en güzel yolu bizle çekerek anlamaktır. Eğer bizle çekildikten sonra geri çekiyorsa kitre koyu demektir ileri geliyorsa kitre sulu demektir. Kitrenin kıvamının tam olması bizle yapılan hareketin biz ile beraber hareket etmesi, ileri geri gitmemesidir. Bu deneyi birkaç damla boya damlatılarak yapılırsa daha sonuçlar alınır. Eğer kitre gün içerisinde koyulaşırsa azar azar su ilave edilmelidir. Kitre tekneye konulduktan sonra hava kabarcıkları bizle patlatılır, yüzeyi birkaç kez gazeteyle alınarak yüzey gerilimi alınır. Teknede çalışılmayacağı zamanlarda yüzeyi bir kağıtla kapatılmalıdır. Böylece hem tozlardan korunacak ve yüzeyde oluşacak kaymaklanma önlenecektir. Ebru için en uygun çalışma ortamı 18-20 dercedir. Kitre sıcak ortamda kıvamını kaybedebilir. Kitre ve kullanılacak boyaların aynı sıcaklıkta olması önemlidir. Aksi halde, boyalar açılıp tekrar kapanma yapabilir. Kitre uzun süre kullanılmayacaksa soğuk bir ortamda saklanmalıdır. Normal şartlarda kitre iki-üç hafta kullanılabilir (Barutçugil, 2001, s.70-71).

Kitre yerine hilbe (boy tohumu), salep, ayva çekirdeği, deniz kadayıfı veketen tohumu da kullanılabilir (Çoktan, 1992, s.16).

Günümüzde geven otu yerine genellikle birçok ebrucu denizkadayıfı kullanılmaktadır. Bunun sebebi ise hem hazırlanışı kitre kadar zor olmaması ve daha uzun süre kullanılabilir olduğundan kaynaklanmaktadır.

2. Su: Kitre hazırlarken ve boyalarda kullanacağımızın suların ideali, damıtık yani ideal su olmalıdır. Ebru yapımında kullanılan suyun özel içme suyu olması, kireç

derecesi düşük ve bekletilip süzölmüş olması gerekmektedir. Kaynatılmış ve bekletilmiş su da kullanılabilir. Eskiden yağmur suyu kullanılmıştır. Suya, kireç düşüren calgon katılmak sureti ile elde edilen kireci düşük su da kullanılabilir (Barutçugil, 1999, s.39).

3. Öd: Tekneye atılacak boyaların içine karıştırılan ve onların tekne üstünde istenilen oranda yayılmasını sağlayan maddedir (Göktaş,1987,s.26) .

İçinde kaynayan su bulunan bir kaba, içinde öd bulunan bir kap oturtularak bu işlem gerçekleştirilir. Yoğunlaştırılmış suyun yüzeyine serpil en boyaların dibe çökmeden yayılmasını öd sağlar (Düzgünman, 2007, s.7).

Öd suyundaki safra asitleri zamanla boyayı parçalamaya devam ederek kağıt üzerinde tamamen pürüzsüz, kadife yumuşaklığı görünümü sağlar. Bozulmasını önlemek için öd suyu önceden kaynatılarak saklanmalıdır. Sığır ödü yerine aynı amaçla koyun ödü, kalkan balığı ödü, pitrik asit ve tütün yaprağı suyu ya da haraza suyu da kullanılmaktadır. Öd suyundaki yağ kullanılması ebruyu bozar; öd yerine sentetik olarak hazırlanan karışımlar aynı güzelliği vermemektedir (Ay, 1994, s.57).

Kalkan balığı ödü kumlu ebru yapımında daha iyi sonuç vermiştir (Derman, 1977, s.11).

Şekil 15: Öd

Öd benmari tekniği ile kaynatılmaktadır. Öd, eğer az kaynatılırsa kullanılırken daha çok kokmaktadır bu yüzden ödün iyi kaynaması gerekmektedir. Öd, boyalara damlalık yardımıyla kontrollü bir şekilde koyulmalıdır. Öd katılmayan boya dibe çöker ve gerektiği kadar açılmaz. Gereğinden fazla öd katılırsa da boyalar fazla açılır. Fazla konulan ödlü boyayı tekrar kullanabilmek için üzerine biraz su ilave edilir ve birkaç saat bekletilir. Toprak boya dibe çöktükten sonra üstündeki ödlü su dökülerek boya seyreltilmiş olur. Günümüzde öd bulmak ve kaynatmak çok zor bir durum olmasına rağmen ebru malzemesi satılan yerlerde bulunduğu için bu durum ebru yapanların işini kolaylaştırmaktadır. Ama satın alırken ödün iyi kaynatılmış olmasına dikkat edilmelidir bunu da anlamının yolu renginin açık değil de koyu olanı tercih edilmelidir ve uzun süre kullanılmayacaksa soğuk bir ortamda saklamak gerekmektedir.

4. Neft: Terebentin adı verilen bir cins yağ vasıtasıyla ebru üzerinde benek şeklinde boşluklar açmaya yarayan maddedir (Göktaş, 1987, s.26).

5. Kağıt: Ebruculukta, emici özelliği olan her türlü kağıt kullanılır. İdeal olanlar, elde yapılan asitsiz kağıtlardır. Ebruculukta renkli kağıtlarda kullanılabilir ama geleneksel olarak aşırıya kaçmamaya dikkat edilir (Barutçugil, 2001, s.60-61).

Türk ebruculuk geleneğinde kağıt terbiye edilmez ve tekmeden sıyrılarak çıkarılır (Cansever, 1996, s.164).

Kağıtlar mat olmalıdır. Parlak kağıtlar emme özelliği az olduğu için tercih edilmemektedir. Kağıtlar daha önceden tekne boyutunda hazırlanmalıdır (Göktaş, 1987, s.22).

60-80-90 gr/m2 ağırlığında daktilo veya defter kağıtları ebru yapımı için ideal kağıtlardır (Barutçugil, 2001, s.60-61).

Boyanın kağıda daha iyi tutunmasını sağlamak için kağıt önceden %10 luk dialüminyum trisülfat çözeltisi ile ıslatılmalıdır (Ay, 1994, s.57).

Beyaz kağıdın yanında Kuran-ı Kerim sayfalarının da yazıldığı bir kağıt türü olan “şamua” da günümüzde ebrucular tarafından çok tercih edilmektedir. Eskitme ve dokulu el boyaması kağıtlarda kullanılmaktadır. Böylece çalışmalara daha mistik bir görüntü verilebilmektedir. Kalın gramajlı kağıt ve kartonlarda tekneye yatırılma işleminde hava boşluğu kalma riski daha fazladır. Önemli olan kağıdın tekneye

yatırıldığında kıvrılmaması ve bükülmemesidir, bu sorun genellikle su yönü yanlış kesilen kağıtlarda görülmektedir.

6. Boyalar: Ebruda kullanılacak olan boyalarda; toprak boya olması, suda erimemesi ve yağ ihtiva etmemesi özellikleri aranır. Toprak boyalar tabiattaki renkli taşlardan, renkli kaya ve madeni boyalarla nebati asıllı suda erimeyen boyalardan elde edilir. Suda eriyen ve yağ ihtiva eden boyaların bir kısmı kitreyi kirlettiği gibi kitre üzerinde durmaz ve dibe çöker. Boyayı ezerken bir mermer veya kalın bir cam üzerine bir yemek kaşığı kadar konur, su ile macun haline gelinceye kadar spatula ile karıştırılır. Desteseng ile sabırla yavaş yavaş ezilmeye başlanır. Boya cam üzerinde değil de mermer veya benzeri bir taş üzerinde ezilecek olursa; desteseng, üzerinde boya ezilen taştan ayrı bir özellikte olması gerekir. Aynı taş unlanmaya sebep olmaktadır. Dağılan boya tekrar spatula ile toplanır ve tekrar ezilir. Ezilme işi bitince spatulayla toplanan boya ana kaba konur. Bol su ile karıştırıp adeta yıkanan boya bir tülbent veya naylon çorap ile süzülür. Bu işlem birkaç defa tekrarlanır. Süzülen boya dinlenmeye alınır. Dinlenen boya durulur, dibe çöker ve üstte bembeyaz kalır. Üstteki su dökülür ve boya istenilen kaba alınır (Elhan, 1998, s.3).

Boyanın iyi ezilip ezilmediğini anlamak için bir miktar suyla karıştırıp bir kavanozda çalkalarız. Boya, kavanozun kenarına bulaştıktan sonra, damarlar halinde çatlıyor, kumlu gibi görünen bir iz bırakıyorsa, boya iyi ezilmemiş demektir. Ezilmiş boyanın kavanozun kenarında çok homojen, düzgün bir iz bırakması gerekir. Ayrıca boyayı ezerken, kumlu gibi bir hışırtı veya zımpara sürtermiş gibi ses geliyorsa ses gidene kadar ezmemiz gerekmektedir (Barutçugil, 2001, s.64).

Yeteri kadar su ve doğru öd ayarı yapıldığında kumlanmadan açılan ve kağıda akmadan tespit edilen boya yeterince ezilmiş demektir (Özçimi, 2010, s.26).

Her boyanın ezilme süresi farklıdır. Dikkat edilmesi gereken husus herhangi bir ses gelmeyene kadar biraz da güç uygulayarak boyanın ‘8’ çizilerek ezilmesidir. ‘8’ yapılmasının sebebi ise destesengin boyayı çok dağıtmadan alttan alıp üstte tekrar vermesidir. Çünkü her boyanın özelliği, aldığı su ve öd miktarı farklıdır. Boya ezerken birkaç damlada öd damlatmak gerekir çünkü kavanozda bekleyen boya dinlendirme sürecinde ödün içindeki bakteriler boyayı çözerek birbirine kaynaştırmasını sağlamaktadır.

Toprak boyaların Türk ebrusuna verdiği en önemli özellik havdır. Avrupa ebruları kimyasal boyalar nedeni ile ofset özelliği gösterirken, Türk ebruları toprak boya nedeni ile hav özelliği taşır (Tanarşlan, 1994, s.58).

Pek çok ebrucu toprak boya bulamadıkları için bir kısım sentetik ve bitkisel boyalarla ebru yapmaktadır. Ebru bir renk sanatıdır. Renkler tabi ve pastel renklerin bir araya gelmesiyle güzelleşir (Elhan, 1998, s.3).

Gelenekli Türk ebrusunda kullanılan ana renkler şunlardır:

Çamlıca toprağı, lahor çividi, çamaşır çividi, beyaz, siyah, sarı, aşı boyası, kahverengi, kırmızı. (Özçimi, 2010, s.26)

Çamlıca toprağı, lahor çividi ve çamaşır çividi dışında sözü edilen boyalar nalburlardan, lahor çividide aktarlardan temin edilir (Özçimi, 2010, s.26).

Bu renklerden elde edilen ara renkler ise şunlardır:

Aşı Boyası + Lahor Çividi = Koyu Kahverengi

Sarı + Lahor Çividi = Yeşil

Çamaşır Çividi + Kırmızı = Mor

Beyaz + Siyah = Gri

Beyaz + Lahor Çividi = mavi

Aşağıda zikredilen renkler, arzu nispetinde birbiriyle karıştırılarak her tür renk elde edilebilir.

Çamlıca toprağı: İstanbul'un çamlıca tepesinde bulunan kırmızı renkli topraktır. Ezildiğinde türün rengine yakın bir renk verir. İsten elde edilen ve bundan dolayı çok hafif olan siyah boya katılır. Islah etmek üzere akan boyalara ilave edildiğı gibi, serpmeli ebruların serpmeli boyası olarak ya da yalnız başına kullanılır (Özçimi, 2010, s.26).

Lahor çividi: Lahor çividi ya da bebe çividi adıyla bilinen ve bebeklerin ağzında oluşan aft hastalığının tedavisi için kullanılan ilacın hammaddesidir. Gevrek, taş gibidir. Bitkisel ve çok güçlü bir boyadır. Dövülerek toz haline getirilir (Özçimi, 2010, s.26).

Çamaşır çividi: beyaz çamaşırlar için ağartıcı olarak kullanılan mavi bir tozdur (Özçimi, 2010, s.26).

Beyaz: Üstübeç. Bazik kurşun karbonatın tabiattaki şeklidir. Yağsız olanı beyaz boya yapmak için “litopon üstübeci” de denen yağlı olanı ise petrol boya hazırlamada kullanılır (Özçimi, 2010, s.26).

Şekil 16: Beyaz Toz Boya

Sarı: Oksit sarı. İnorganik bir pigmenttir (Özçimi, 2010, s.26)..

Aşı Boyası: Oksit sarı. İnorganik bir pigmenttir (Özçimi, 2010, s.26).

Kahverengi: Oksit sarı. İnorganik bir pigmenttir (Özçimi, 2010, s.26) .

Kırmızı: Suyla karışabilen pigment kırmızı. Organik bir pigmenttir (Özçimi, 2010, s.26).

Şekil 17: Kırmızı Toz Boya

Geçmişte kullanılan renkler genellikle çok parlak ve canlı olmayan renklerdir. Ana renklerden ara renkler elde edilmeye çalışılmıştır. Günümüzde bu renklerin yanında boyar madde diye geçen canlı renklerde ebrucular tarafından tercih edilmektedir. Mor, pembe, pigment sarı, turuncu v.s gibi renkler kullanılırken birbirine katıp renklerin çiğliğini alarak daha hoş renkler elde edilebilmektedir. Burada önemli olan hangi rengin birbirini kaldırabileceğini bilmek önemli bir husustur.

2.4. Ebrunun Yapılışı

Teknik olarak her mevsimde ebru yapılabilse de gerçek anlamda kaliteli ve ebrucuyu tatmin edecek ebrular ancak 18 – 20 °C sıcaklıkta ve % 60 bağıl nemin altında yapılabilir (Özçimi, 2010, s.27).

Ebru yapmak, fizik ve kimya bilimi yöntemleriyle açıklanabilen bir işlemdir ve fiziksel bir takım parametrelerin etkisindedir. Bunların en önemlileri havanın sıcaklığı ve nemidir (Aritan, 2002, s.331).

Daha önceden hazırlanmış kitre yavaşça tekneye boşaltılır. Kitrenin koyuluğu salep kıvamına gelinceye kadar su ilave edilerek istenilen kıvama getirilir. Kitrede gerek boşaltılırken gerekse su ilave edilirken hava kabarcıkları meydana gelir bunlar tekne büyüklüğündeki kağıtla alınır. Teknenin yüzeyi kağıtla kapatılır ve dinlenmeye bırakılır. Bu arada kitre oda sıcaklığına uyum sağlar (Elhan, 2003, s.29).

Bütün ebru çeşitleri aynı teknede yapılır. Çiçekli ebru dışındaki ebruların kitrenin kıvamına bağımlılığı fazla olmamasına rağmen, çiçekli ebru yapabilmek için kitrenin kıvamının buna göre hazırlanması gerekir. Çiçekli ebru yapılan teknede hafif ebru dahil, bütün ebru çeşitleri yapılabilir (Özçimi, 2010, s.27).

Çiçek ebruda yapımında kitre battal ebru teknesine göre daha yoğun olmalıdır. Bunun sebebi ise yapılan sapın yada çiçeğin sağa-sola kaymadan daha kontrollü yapılması gerektiğindendir.

Kitre dinlendikten sonra suyla inceltilen boyalar biz yardımıyla öd kıvamlarına bakılması için tekneye damlatılır. Damlatılan boyalara kitre üzerinde öd ve su ayarı yapılır. Açılmayan boyalara öd damlatılır eğer boyalar çatlıyorsa da su ilave edilir. Boyalar teknedeki kitreye göre hazırlanır (Barutçugil, 1999 ,s.58).

Kullanılacak renk sıralamasına göre en alttaki rengin ödü az olmalı ve üzerine atılacak her renge biraz daha öd ilave edilmelidir. Kullanılacak boya atılmadan önce her defasında içindeki fırça ile iyice karıştırılır ve fırçadaki boyanın fazlasını iki parmakla hafifçe sıkarak veya fırçayı kavanozun kenarına sıyırarak alınır. Fırçayı diğer elin işaret parmağının iç kısmına vurarak boya kitreli suya serpilir. Serpme işi 15 – 20 cm. mesafeden ve tekneye hemen hemen paralel soldan başlayarak sağa doğru yapılır (Arıtan, 2002, s.332).

Boyayı suyun yüzeyine serperken elimizi sabit tutup bir noktaya boya aktarmamaya dikkat edilmelidir. El mutlaka teknenin tüm yüzeyinde hareket etmelidir. Hem parmağımıza fırça ile vurarak hem de, elimiz, teknenin üstünde; sağa solo, aşağı yukarı dans eder gibi hareket etmelidir. Düşen damlaların eşit aralıklarla boşluklar oluşturmaya dikkat edilmelidir (Barutçugil, 2001, s.76).

Suya serpilen boyalar, içindeki ödün derecesine göre kitreli suyun üstünde yayılmaya başlar ve renkler birbirinin arasına girer. Ödün bir vazifesi de, boyaların birbirine karışmadan, ayrı ayrı renklerini koruyabilmelerini sağlamaktır. Ebru yapan kişi, teknede oluşan şekillere bir noktadan sonra uymak zorundadır. Bunda kitreli suyun yoğunluğu, kirlilik derecesi, boyaların öd ile karışma derecesi, havanın sıcaklığı ve nemi önemli rol oynamaktadır (Derman, 1994, s.56).

Ebrunun koyu ya da açık renk olması kitrenin kıvamına bağlıdır. Koyu renk ebru isteniyorsa koyu kitre, açık renk ebru isteniyorsa sulu kitre tercih edilir (Derman, 1977, s.12).

Klasik ebruda renk versiyonu, genellikle koyu renkten açığa doğru sıralanmaktadır (Arıtan, 2002, s.332).

Battal ebruda ilk sırada koyu renk kullanıldığında ebru daha derin gözükmetedir. Açık renkler aynı etkiyi vermemektedir. En üstteki serpmelerde de genellikle açık renk tercih edilmektedir. Bunun sebebi ise en üstte kaldığı için koyu renkler ebruyu karanlık göstermektedir. Kumlu ebru dışında bütün ebrulara, boyalar tekneye bir fırça yardımıyla serpilerek başlanır (Özçimi, 2010, s.27).

Battal ebru, ilk ebru dersi başlangıcıdır. Mustafa Düzgünman'ın ifadesiyle, “ebrunun ilk mektebidir” (Elhan, 2003, s.31).

Tamamlanan ebru; kağıdın alt ucu sol elde, üst ucu sağ elle tutulur. Sol el sağ köşeye değdirilir. Kağıdın sol üst tarafı kitreye değdirilir. Yavaşça kitre ve kağıdın hareketleri kontrol edilerek sağ üst köşeye kadar kağıt bırakılır. En sonunda sol eldeki uçta bırakılır. Daha sonra köşelerden kağıdın kalkmış kısımları elle bastırılır. Eğer kağıdın altında hava kalmışsa, hava kabarcığını parmakla teknenin bir tarafına itilerek dışarı çıkartılır. Veya iğneyle hava kabarcığı olan kısmı delinerek hava dışarı atılmış olur. Otuz kırk saniye sonra ebrulanmış kağıt sağ uç kısmından sağ eldeki bir bizle kaldırılır. Sol ele verilir. Sağ eldeki biz bırakılır, sol eldeki kağıdın ucu sağ ele verilir. Teknenin kenarına sürtülerek kurutma yerine alınır (Elhan, 2003, s.31).

Deniz kadayıfı kullanılan tekneler de yapılan ebru sürtülerek değil de yavaşça sürtmeden kaldırılır. Bunun sebebi de renklerin daha canlı çıkmasını sağlamaktır.

Kurutma işlemi uzun çıtalarda üzerinde ve gölge bir yerde yapılmalıdır (Ersoy, 1989, S.26).

İyice kuruduktan sonra mührelenir. (Elhan, 1998, S.7)

Günümüzde ebrular tablo halinde kullanılacaksa, mühre yerine aharla klasik sistemde paspartulara yapıştırılmaktadır. Hem bu sayede paspartuya gerildiği için tabloda daha estetik ve düzgün durmaktadır.

Diğer bir çalışmaya geçmek için teknenin yüzeyi kağıtla temizlenir. Eğer uzun bir müddet çalışılmayacaksa teknenin yüzeyi kağıtla kapatılmalıdır. Bunun sebebi ise teknenin yüzeyini tozlardan ve yüzeyinde bir kuruma teşekkül etmesini engellemek içindir (Barutçugil, 2001, s.26).

Fırçalar boya kaplarının içinde uzun süre bırakılmamalıdır bunun sebebi de fırçanın ucunun eğik kalarak formunun bozulmasıdır.

Ebruda kullanılan, boya kavanozlarının, fırçaların, çivilerin, tarakların ve teknenin son derece temiz olması gerekmektedir. Temizliği sabun, deterjan ya da başka temizleyici maddeler; yüzey aktif maddeler olduğu için, kalıntıları, ebru yapmayı zorlaştırabilir. Eğer kullanmak gerekiyorsa da suyla çok iyi durulanması gerekmektedir.

2.4.1. Ebru Tekniklerinin Yapım Aşamaları

2.4.1.1. Battal ebru

Şekil 18: Deniz kadayıfı suyla kovada ıslatılır.

Şekil 19: Islatılan deniz kadayıfı çırpıcıyla çırpılarak kıvama getirilir.

Şekil 20: Dinlendirilen deniz kadayıfı tekneye yerleştirilir.

Şekil 21: Teknenin yüzü kağıtla kapatılıp deniz kadayıfı dinlendirilir.

Şekil 22: Tekne ilk kez açılırken birkaç kez kağıtla temizlenerek yüzeydeki kaymaklanma alınır. Ve tekne ebru yapmaya hazır hale gelir.

Şekil 23: Battal ebru yapımı için siyah boya tekneye atılır.

Şekil 24: Gül kurusu boya siyah boyayı sıkıştırarak şekilde tekneye eşit damlalar halinde atılır ve damarların oluşmasına dikkat edilir.

Şekil 25: Mavi boya eşit damlalar halinde gül kurusu boyanın üstüne atılır.

Şekil 26: Fırça iyice sıkılarak bordo renkle, mavi boyanın üstüne serpmeye atılır.

Şekil 27: Tekneye kağıt yerleştirilir.

Şekil 28: Ebru tekneden yavaşça kaldırılır.

Şekil 29: Tamamlanan çalışma kurutma tezgahında kurutulur.

2.4.1.2. Gelgit Ebru

Şekil 30: Teknenin yüzeyi kağıtla temizlenir.

Şekil 31: Bordo boya tekneye atılır.

Şekil 32: Ultramarin mavi boya tekneye atılır.

Şekil 33: Sarı boya tekneye atılır.

Şekil 34:Bordo boya tekrardan serpmeye olarak atılır.

Şekil 35: Battal tamamlandıktan sonra bizle, teknenin köşesinden başlanarak enlemesine gelgit yapılır.

Şekil 36: Çaprazdan başlanarak diğer tarafa da taranır. Gelgitlerin eşit aralıklarda olmasına dikkat edilmelidir.

Şekil 37: Kağıt tekneye yerleştirilir.

Şekil 38: Tamamlanan çalışma yavaşça kaldırılır.

Şekil 39: Tamamlanan çalışma kurutma tezgahında kurutulur.

2.4.1.3. Lale Ebru

Şekil 40: Teknenin yüzeyi kağıtla temizlenir.

Şekil 41: Az ödlü boya zemin battalı için atılır.

Şekil 42: Çok ödlü boya atılarak battal tamamlanır.

Şekil 43: Battal ebru tamamlandıktan sonra sap ve yaprak için siyah ve yeşil boya bizle karıştırılarak tekneye damlatılır.

Şekil 44: Sap çekilir.

Şekil 45: Yapraklar yapılır.

Şekil 46: Bizle yukardan aşağı inilerek sap ve yapraklar tamamlanır.

Şekil 47: Lale yapımı için kırmızı ve mor boya harenerek sapın ucuna yerleştirilir.

Şekil 48: Lale formu sap hiza alınarak yuvarlağın yarısına kadar bizle ikiye ayrılır.

Şekil 49: Ayrılan lale, dışa doğru kıvrım verilerek yukarıya doğru çekilir.

Şekil 50: Ayrılan lale, dışa doğru kıvrım verilerek yukarıya doğru çekilir.

Şekil 51: Aynı işlem diğer tarafa da uygulanır.

Şekil 52: Tekneye kağıt yerleştirilir.

Şekil 53: Tamamlanan çalışma yavaşça kaldırılır.

Şekil 54: Tamamlanan çalışma kurutma tezgahında kurutulur.

2.4.1.4. Bahar Dalı Ebru

Şekil 55: Az ödlü boya tekneye atılır.

Şekil 56: Çok ödlü boya tekneye atılır.

Şekil 57: Battal ebru tamamlandıktan sonra sap ve yaprak için siyah ve yeşil boya bizle karıştırılarak tekneye damlatılır.

Şekil 58: Oval formda yerleştirilir.

Şekil 59: Saplar çekilir.

Şekil 60: Yaprak formunu verebilmek için damlatılan boya gelgit yapılır.

Şekil 61: Önce alttaki sap sonra üsteki sap inceltilir.

Şekil 62: Bizle yukardan aşağı inilerek sap ve yapraklar tamamlanır.

Şekil 63: Bahar dalı için kırmızı ve mor boya harelenerek tekneye damlatılır .

Şekil 64: Bahar dalı için kırmızı ve mor boya harelenerek tekneye damlatılır.

Şekil 65: Çiçeklerin yapımı için damlatılan her damla kırmızı ve mor boya 5'e bölünür.

Şekil 66: Tamamlanan çiçeklerin içine mor boya damlatılır.

Şekil 67: Mor göbeklerin içine sarı damlatılır.

Şekil 68: Damlatılan mor ve sarı boyalar ince biz yardımıyla taranır.

Şekil 69: Tekneye kağıt yerleştirilir.

Şekil 70: Ebru teknedен yavaşça kaldırılır.

Şekil 71: Tamamlanan çalışma kurutma tezgahında kurutulur.

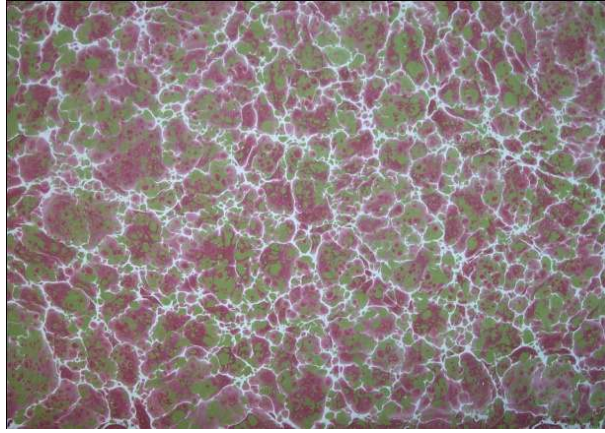
2.5. Ebru Çeşitleri

Ebrunun birçok çeşidi vardır. Bu ebrular, bazen yapım tekniği ile bazen desenin uyandırdığı çağrışımlarla bazen de o ebruyu ilk yapan sanatçının adıyla anılmıştır. Ebru 2 çeşide ayrılmaktadır:

- A. Klasik ebruculukta yapılan teknikler
- B. Modern ve batı etkisinde yapılan ebrular

A. KLASİK EBRUCULUKTA YAPILAN TEKNİKLER

1. Battal Ebru (Tarz-ı Kadim)

Şekil 72: Battal ebru

Ebrunun bilinen en eski tarzıdır. Diğer bütün desenler, bu battal deseninden çıkar. Bu desene kısaca diğer ebru desenlerinin anası ya da atası denilebilir. Öd sırasına göre, ödü az olan boyaları önce, çok olan boyaları sonra atma suretiyle yapılır. Tek renkli veya çok renkli yapılabilir. Bunun için herhangi bir kısıtlama yoktur. Boyalar teknenin yüzeyine serpilir ve daha sonra kağıda aktarılır. Bu arada damlaların büyüklük ve küçüklük sıraları, renk sayısı, battalın değişik türlerini oluşturur (Barutçugil, 2001, s.85).

Battal ebru yapılırken açık renkten koyu renge doğru tekneye atılır. Hiçbir müdahalede bulunmayan ebruya battal ebru denir (Elhan, 2003, s.31).

2. Neftli Battal Ebru

Şekil 73: Neftli Battal Ebru

Bu ebruyu yapmak için battal ebru yapılır, ayrı bir kaba bir miktar boya alınır, birkaç damla neft yağı karıştırılır, bir fırçayla neftli boya serpilir (Elhan, 1997, s.50).

İsteğe bağlı minik minik serpmelerde de neft kullanılmaktadır.

3. Serpmeli Battal Ebru

Şekil 74: Serpmeli Battal Ebru

Battal ebru yapıldıktan sonra Çamlıca toprağı veya benzer bir açık renkli boyanın, fırça kavanoza iyice sıkıldıktan sonra serpilmesiyle yapılır. Bu boyaların ödü az olduğu için ebru üzerinde nokta nokta kalırlar (Derman, 1994, S.56).

4. Somaki Ebru

Battal ebrunun en son atılan rengi fırça kavanozun içine sıkıldıktan sonra serpilerek yapılır. Sık damarlı somaki mermerine benzeyen bir ebrudur (Göktaş, 1987, S.27).

5. Gelgit Ebru

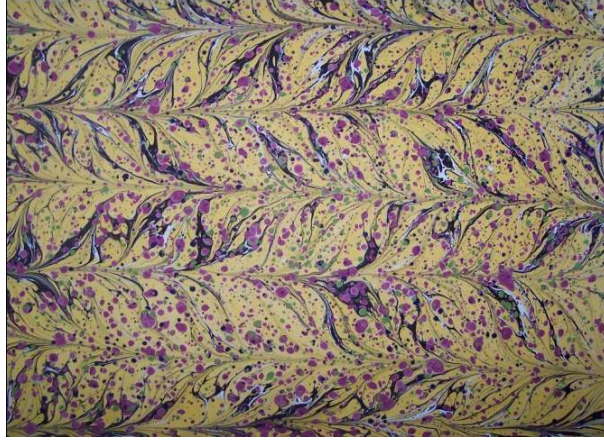

Şekil 75: Gelgit Ebru

Battal ebru yapıldıktan sonra kalınca bir bizle teknenin önce bir kenarına sonra diğer kenarına paralel bir ileri bir geri karıştırılarak yapılır (Kuşoğlu, 1985, S.11).

Gelgit hareketi çapraz olarak da yapılır (Barutçugil, 2001, s.93).

Üzerine battalda olduğu gibi serpmede yapılabilir (Göktaş, 1987, s.20).

Şekil 76: Serpmeli Gelgit

6. Şal Ebru

Gelgit yapıldıktan sonra teknenin çaprazına doğru, genellikle geniş aralıklı yapılan gelgit sonucu elde edilir. Ayrıca Mustafa Düzgünman'ın yine gelgit üzerine dıştan başlayıp, ortaya doğru daireler çizerek yaptığı şal desenleri vardır. Bu çapraz çizgiler yumuşak “S” ler çizilerek de yapılabilir (Barutçugil, 2001 , s .94).

Şal deseninin üzerine serpmede yapılabilir.

Şekil 77: Serpmeli Şal

7. Bülbül Yuvası

Şekil 78: Bülbül Yuvası

Giderek küçülen damlalar halinde serpil en boyayla yapılan battal ebru üzerine, bir i ne yardımıyla dıştan içe doğru spiraller yapılır. Bu spirallerin sayısı, hatip ebrusunda olduğu gibi uzun kenar boyunca beş kısa kenar boyunca 4' tür. Bülbül yuvası, yan ka ıdı ya da yazı etrafında dış pervaz olarak kullanılır ( z imi, 2010, s. 28).

Taraklı ve gelgit desenlerinin üzerine de bülbül yuvası yapılabilir (Barutçugil, 1999, s.69).

Şekil 79: Taraklı Bülbül Yuvası

8. Taraklı Ebru

Battal ebru yapıldıktan sonra gelgit yapılır. Tarak şekline getirilmiş bir tahtayı sıkça veya seyrek olarak tespit edilmiş iğneler bulunan tarak kitreye degecek şekilde teknenin üstüne konur kendine doğru yavaşça çekilir. Aynı ebru teknesinde tarak bir cm sağa veya solo kaydırılarak ters yöne çekilirse çift taraklı ebru denir. Taraklı ebru yapıldıktan sonra iğneyle çeşitli şekillerde verilebilir. Tarağın sık veya seyrek şekline göre taraklı ebru çeşitleri çoğaltılabilir (Elhan, 1998, s.9).

Günümüzde farklı taraklar yapılarak yeni taraklı ebru teknikleri de geliştirmiştir.

Şekil 80: Taraklı Ebru

Şekil 81: Taraklı Ebru

9. Hafif Ebru

Daha çok hattatlar tarafından kullanılır. Battal, tarama, taraklı, şal ebrularının sulu kitre üzerinde hafif(açık) renkler serpilerek elde edilmesidir. Hafif ebru kitre temiz olduğu zaman yapılır; çünkü hattatlar bu ebru kağıdını fon olarak kullanırlar (Elhan1998,s.8).

Hafif ebru fon ebrusu olarak da bilinir (Göktaş,1987,s.21).

Hafif ebrulu kağıtlar, yaklaşık 12x21 cm. büyüklüğünde kesilip aharlanarak Ta'lik hattı ile kıtalar ve meşkler yazılmasında çok kullanılmıştır (Derman, 1977, s.15).

Çiçekli ebruların zeminin de kullanılmaktadır.

Şekil 82: Hafif Ebru

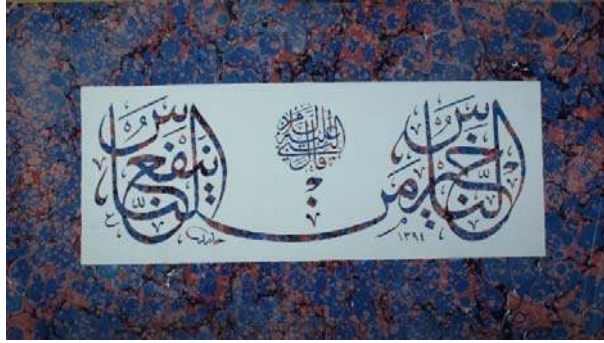
10. Yazılı Ebru

Yazılı ebrunun mucidi Necmeddin Okyay'dır. Onun ta'lik Lafza-i Celal'i, Türk ebru tarihindeki en ünlü yazılı ebrudur (Derman, 1977, s.21).

Yazılı ebru iki şekilde yapılır: İlkinde yazı bir kağıda yazılıp kenarlarından kesilerek ebrulanacak kağıdın üzerine yapıştırılır. Kağıt ebrulandıktan sonra yapıştırılan kağıt çıkarılır ve bu suretle kapatılan kısım ebrulanmamış olur. Böylece yazı görünür. İkincisinde ise yazı arap zankı ile yazılır ve kuruduktan sonra tekneye batırılır. Böylece arap zankı olan kısımlar ebrulanmaz ve yazı görünür (Yazır, 1981, s.162).

Bugün yazılı ebru türünde Necmeddin Okyay'ın izinden giden en önemli sanatçılardan biri Feridun Özgören'dir (Schick, 1988, s.21).

Günümüzde yazılı ebru yapılırken arap zankı yerine yapılacak yazı kesilerek, şablon çıkartılır. M3 diye bilinen bir yapıştırıcı ile hazırlanan şablon daha önce yapılıp, kuruyan ve ütölen ebruya yapıştırılır. İsteğe bağlı ebrusuz bir kağıtta tercih edilebilir. Tekneye tekrardan istenilen teknikte ebru yapılır ve hazırladığımız şablonlu kağıdımız tekneye yatırılır. Üzerindeki yazı şablonu ebru çok ıslakken kaldırılmamalıdır hafif suyunu çekmelidir ki boyalar dağılmadan yazı olan kısım net bir şekilde ortaya çıksın. Riskli bir tekniktir bir yazı formunu bazen defalarca denendiği halde ortaya çıkmadığı çalışmalarda vardır. Bazen de ilk denemede hatasız bir şekilde yazı ortaya çıkmaktadır.

Şekil 83: Yazılı Ebru

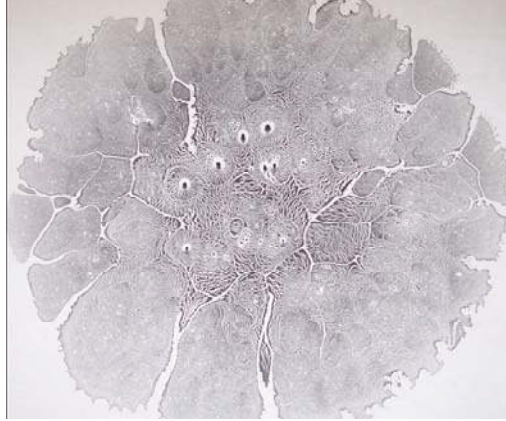
11. Akkaseli Ebru

Kelime “Aks” kökünden gelmektedir (Göktaş, 1987, s.11).

Eskiden hat sanatı mahsullerinin meydana getirilmesinde kağıdın yazı yazılacak kısmının ayrı, etrafının da ayrı renge boyanmasına verilen addır. Bir kağıdın yazı yazılacak kısmının kendi rengi ile kalması istenildiğinde o bölüme arap zankı sürülür, bu kağıt ebru teknesine batırılınca zankı kısımları ebruyu almaz. Dolayısı ile kağıdın dış kısmı ebrulanmış olur (Çoktan, 1992, s.35).

12. Kumlu kılçıklı ebru

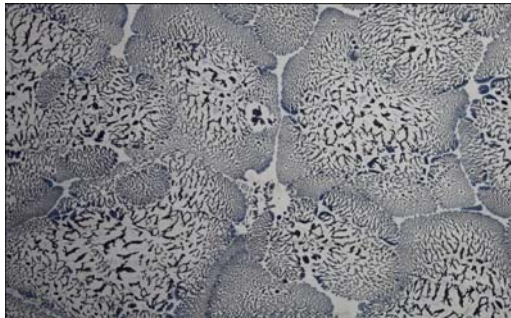
Ebru teknesinde pek çok ebru yapıldıktan sonra tekne tabanında kalan kitre yalnız kumlu veya kumlu kılçıklı ebru yapımına izin verir. Bu arada kullanılmış olan boyanın da üstündeki sulu kısım azaları ve kalın bir boya tabakası kalır. Bu bayat ve kalın boya kitreli suya serpildiğinde, yüzeyde kum gibi dağılır (Sönmez, 2007, s. 80).

Şekil 84: Kumlu-Kılçıklı Ebru

Tekneye atılan boyların kuma benzer noktali şekiller aldığı ebru çeşididir. Bu noktalar irileşip (V) şeklinde ve kılçığa benzer olursa bu ebru kılçıklı ebru ismini alır (Arıtan, 2002,s. 336).

Lahor çividi, üstübeç (beyaz boya) daha çabuk kumlanan boyalardır. Kumlu kılçıklı ebru çalışırken kullanılan boyalar daha koyu ve öd miktarı daha az olan boyalar kullanılmalıdır. Kalkan balığı ödü de kumlu kılçıklı ebrularda daha iyi sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Kullanılmış kitrede kumlu kılçıklı ebru yapımı daha kolay olmaktadır.

Şekil 85: Kumlu-Kılçıklı Ebru

13. Zerefşanlı ebru

Bu doğrudan bir ebru türü değildir (Arıtan, 2002,s. 336).

Ebrunun üzerine ezilmiş varak altın serperek yapılmış şekline verilen addır (Göktaş, 1987,s. 31).

14. Altınlı ebru

Altının boya gibi ezilerek diğer boyalarla atılması suretiyle yapılır (Arıtan, 2002,s. 336).

15. Hatip ebrusu

Ayasofya camiinin hatibi Mehmet Efendi tarafından yapıldığı ve çok kullanıldığı için onun adıyla anılan bu ebru çeşidine ‘Hatip Ebrusu’ denir. Kendisi aynı zamanda hattat olan Mehmet Efendi yazı ve ebruyu birlikte çok kullanmıştır. Bugün yüzlerce çeşidi yapılan hatip ebrularının hepsinin Mehmet Efendi tarafından yapıldığı söylenemez. Hiç kimse Hatip Mehmet Efendi’den sonra yaptıkları yeni ebrulara kendi ismini vermemiş, hepsi hatip ebrusu olarak bilinmiştir (Sönmez, 2007, s.71).

İç içe damlatılmış renklerden oluşan daireleri şekillendirmek olarak da tanımlanabilir. Çiçekli ebruların temeli sayılırlar. Bu desenleri yaparken dikkat edilecek en önemli husus; renk ayarlarının iyi yapılmasıdır. Boylarının öd ve su ayarlarının iyi yapılması; birbirine fazla iten veya hiç açılmayıp dibe çökme eğilimi gösteren boyaların olmaması demektir. Eski ustalar çoğunlukla zeminde açık renk battal ebru kullanmışlardır. İlk renk genellikle koyu seçilir ki, görüntü belirgin olsun daha sonraki renkler isteğe göre tercih edilir. İnce uçlu bir iğne ile desenler yapılır (Barutçugil, 2001, s.110).

Hatip ebrusunun çark-ı felek, yürek, taraklı yürek, yıldız, çiçek, mütenevvia gibi çeşitleri vardır (Elhan, 1998, s. 10).

Şekil 86: Hatip Ebru

16. Çiçekli ebru

Çiçekli ebrunun çok eski yıllardan beri yapıldığı bilinmektedir yalnız çiçekli ebru denince akla ‘Necmettin Okyay’ gelir. Necmettin Okyay; lale, karanfil, menekşe, gelincik, goncagül, gül, kasımpatı, sümbül motifli ebrular yapmıştır. Onun yetiştirdiği öğrencisi ‘Mustafa Düzgünman’ papatya ebrusunu ilave etmiştir. Süheyl Ünver, çiçekli ebruları ‘Necmettin ebrusu’ olarak tanınmasını istemiştir. Bu ebruların diğer adı da ‘imam ebrusu’ dur (Sönmez, 2007, s.101).

Zemin ebrusu yapıldıktan sonra önce hazırlanan yeşil boyadan damlatılarak oluşturulan yuvarlaklara uygun kalınlıkta bir biz kullanarak sap şekli verilir. Daha sonra sapların uçlarına yapılacak çiçeğe uygun renk damlatılarak yine uygun kalınlıkta iğne ve bizlerle bunlara çiçek şekli verilir. Günümüzde nilüfer, kasımpatı gelincik, nergis, gala, lilyum, bahar dalı, süzen çiçeği gibi ebrular yapılarak çeşniler çoğaltılmıştır. Yapılan çiçekli ebrularda doğaya daha yakın renkler tercih edilmektedir. Oran orantıya önem verilmektedir. Zeminler de hafif ebru yerine sedef ve ödlü su atılarak kağıdın rengi ön planda olan çalışmalarda uygulanmaktadır.

Yan kağıdı olarak kullanılacak çiçekli ebrulara cilt kapağı kaldırıldığında birisi kapak üzerine biriside karşısında kullanılmak üzere birbirinin aynısı iki çiçek yapılır (Özçimi, 2010,s. 29).

Şekil 87: Lale

Şekil 88: Gelincik

Şekil 89: Nergiz

Şekil 90: Süzen

Şekil 91: Küpeli

Şekil 92: Leylak

Şekil 93: Lilyum

Şekil 94: Gül

Şekil 95: Papatya

Şekil 96: Bahardalı

Şekil 97: Menekşe

Şekil 98: Karanfil

Sülüs ve nesih yazı kıtalarında iki satır teşkil eden sülüs yazısından sonra gelen nesih yazısıyla yazılmış olan satırların boyu üstteki sülüs satırına nispetle kısadır. Bu nesih satırlarının sağ ve sol kısımlarının süslenmesinde kullanılan tekniğe de koltuk ebrusu denilmektedir. Kenarlarda kalan boşluklar küçük olduklarından buna bağlı olarak yapılan koltuk ebruları da küçük olur. Koltuk ebrusu çiçekli ebrulardan yapılır. Bir kağıt üzerinde aynı tür ve renkten çiçekler olabileceği gibi değişik renk ve türlerden de olabilir. Koltuk ebrusu için genellikle lale tekniği kullanılır (Göktaş,1987,s. 24).

Şekil 99: Koltuk Ebrusu

B. MODERN VE BATI ETKİSİNDE YAPILAN EBRULAR

1. **Figürlü ebrular:** İnsan ve hayvan figürleri taşıyan ebrulardır (Arıtan, 2002, s.336).
2. **İspanyol ebrusu (Akordeon ve Dalgalı) :** Ülkemizde yaygın olmayan ondüle görünümlü ebrulardır. Akordeon ve dalgalı (Arıtan, 2002, s.336).

Tekne içinde yoğunlaştırılmış, battal ebrusu, şal ebrusu, gel git ebrusu vb. hazırlanarak yapılır. Kağıt, tekne içinde oluşturulan ebrulu yüzey üzerinde ileri geri kaydırılır. Katlanmış kumaş görüntüsü ortaya çıkar (Sönmez, 2007, s. 91).

Zeminde fon kartonu da kullanılmaktadır. Bunun sebebi ise daha derin bir görüntü sağlamak ve estetik açısından çalışmanın daha etkileyici bir hale gelmesidir.

Battal yerine iri damlalar halinde de boyalar iç içe yerleştirildikten sonra yine kaydırılarak tekneden alınan dalgalı ebrular da vardır.

Şekil 100: Dalgalı Ebru

3. Tavusi ebru (Fantezi taraklı ebru): Taraklı ebruların ikinci bir tarak yardımı ile taranması sonucu ortaya çıkar (Arıtan, 2002, s.336).

Şekil 101: Tavusi Ebru

4. Buket ebrusu: Tavusi ebru üzerine, özel tarağı ve tarağın bir kenarında boşluk bırakılarak yapılır (Arıtan, 2002, s.336).

5. **Çift ebru:** Önceden herhangi bir tarzda ebrulanmış bir kağıt üzerine, ikinci defa ebru yapılması ile elde edilir (Arıtan, 2002, s.336).

Şekil 102: Çift Ebru

Ebrulanmış kağıt kuruduktan sonra tekrar başka bir desenle ebrulayarak elde edilir. Gerektiğinde ikiden fazla desen aynı kağıda alınabilir (Barutçugil, 2001,s.107).

Çift ebru yapılırken ilk ebrudaki renklere ve tekniğe göre, tekneye atılan ikinci ebrudaki boyalara ve yapılacak tekniğe dikkat edilmelidir. Birbirini gösterecek ve bütünleyecek renk ve teknik olmalıdır. Genellikle alttaki ebru gözüksün diye sedef yada ödlü su battalın üstünde kullanılmaktadır.

6. **Kaplan gözü ebru (Güneş ebru):** Yanlışlıkla “Kedi Gözü” denilir. Zemin atıldıktan sonra, içine özel bir kimyevi terkip konulan boyaların fırça ile atılması şeklinde yapılır (Arıtan, 2002, s.336).

Renklerin noktalara ayrılıp farklı dokular oluşturması için, 10 gram potasyum, 10 gram şap, 15 gram sıcak suda çözünmesi ile sağlanır elde edilen bu karışım küçük bir kaba alınmış boyaya katılır. Damlalıklı battal ebrusu üzerine damlatılır veya fırça ile serpilir (Sönmez, 2007, s.99).

7. **Yahudi ebrusu:** Matbaada basılan veya yarı mekanik makinelerle seri ve standart olarak yapılan ebrulardır (Arıtan, 2002, s.336).

2.6. Ebrunun Günümüzdeki Durumu

Ebru bütün bedii imkanlarının tümü olan daha henüz keşfedilememiş, tüketilememiş, dinamik bir sanat olarak gelişe gelmiştir (Barutçugil,2007,s.92).

Geleneksel Türk ebru sanatı başlangıçta hat ve cilt sanatlarının yardımcı bir kolu olarak karşımıza çıkmaktadır. Hafif renklerle yapılan ebru üzerine yazı yazılmıştır. En çok kullanıldığı alan ise ciltçiliktir (Mandıracı, 1994, s.296).

Ebru kıt'a, levha ve murakkaların dış pervazlarında, yazı koltuklarında, yazılarda fon olarak, çarküşe ciltlerinde, ebrulu şemse ciltlerde, ciltlerde yan kağıdı olarak, mahfazalarda ve ferman kabı olarak kullanılmıştır (Derman, 1977, s.54).

Ferman muhafazası olan ve kubur tabir edilen kutuların süslenmesinde de kullanılmıştır. Günümüzde ise eski ciltlerin tamirinde ve yazı çerçevelerinde iç ve dış pervaz olarak kullanılmaktadır. Kütahyalı çini sanatkarı Sıtkı Olçar ve Ankaralı ebrucu Timuçin Tanarslan tarafından çiniye uygulanmaktadır. Ayrıca İstanbul da Cafer Ağa Çarşısında Hikmet Barutçugil tarafından kumaşa uygulanmaktadır (Mandıracı,1994,s.297).

Ebruculuk, günümüz sanat akımlarında 'soyut sanat' anlayışına çok yakındır. Desen özelliğın nonfigüratif olduğu için, ebru sanatçıları davranış farklılığına pek lüzum görmemiştir. Her yapılan eser birbirine benzese bile tek ve yenidir. Kısacası ebru sanatının öz olarak çağdaş bir sanat olma çabası göstermeye ihtiyacı yoktur. Eserlere bakanlar kendi hayal güçlerine göre iç dünyalarındaki zenginlikleri müşahide ederler fakat; bu ebrunun tekamülünü tamamladığı, başka hiçbir şey yapılamaz anlamına gelmemelidir. Gelişen boyarmadde bilgileri renk uygulama teknikleri, desen ve kullanım alanı olarak çağdaşlaşmaya mutlaka gidilmelidir (Barutçugil, 2010, s.5).

Yazıları süslemek için ebru kağıdı zemin veya pervaz olarak kullanılmıştır. Bu kullanım alanı bize açıkça gösteriyor ki, Türkler ebruyu öncelikle bir sanat eseri olarak görmüşlerdir. Cilt işinde kullanılan renkli kağıt anlayışı ikinci planda kalmıştır. Bu anlayış içinde eskiden beri günümüzde de ebru eserleri, bir tablo gibi çerçevelenip duvara asılmıştır (Barutçugil,2010,s.5).

20. yüzyılın sonunu, günümüzü beklemiş. Aslında bizde ebrû derviş meşreb bir azınlığın elinde, kalenderâne icra edilerek bir yandan kendi muhtevasını doldurup, manevi altyapısını oluşturarak, sessiz ve ağır ağır terakki ederek gelmiş. Ve tam bu

sanat yok olma derekesine geldi derken, bu onun yeniden dirilişi, tanınışı, yaygınlaşması olmuş. Sûfî meşrep icracılarının elinde uzun yıllar muhafaza edilmesi neticesinde, batıdaki macerasında desenli kağıttan ibaret kalmış olma yozluğuna düşmeden ve son dönemlerdeki dirilişi ile kendini ve desenlerini tazeleyerek, hızla serpilerek başlı başına bir sanat hüviyetinde bu gün yeniden zuhur etmiştir (<http://www.derki.com/inceledik/item/496-ebru-sanati>)7.4.2012.

Halen rahatlıkla diyebiliriz ki, dünyanın en güzel ebrûları Türkiye’de, bilhassa İstanbul’da bizim sanatkârlarımız tarafından yapılmaktadır. Ebrû sanatımız geçmişle kıyaslanamayacak kadar bir motif ve tarz zenginliğine ulaşmış, estetik açıdan oldukça tatmin edici seviyede eserler vücuda getirilmektedir. Üstelik ebrû artık sır olmaktan çıkmış, İstanbul başta olmak üzere bir çok merkezde talim edilir bir hale gelmiştir. Popüler ebrû sanatı bugün gelmiş bulunduğu noktada, popüler olmanın getirdiği kültürel değerlere ait bir çok meselenin de etkisiyle bir yol ayrımına gelmiş intiba uyandırmaktadır: Ebru sanatımız ya ait olduğu medeniyet ve kültürün evrensel bakış açısını, derûni felsefesini de yansıtarak devam edecek, ya da bu güne kadar kuşanmış olduğu hüviyetin sembollerinden sıyrılarak başka bir çok alanda olduğu gibi çok çeşitlilik arz eden ama neye ve kime ait olduğu belli olamayan bir desen sanatına dönüşecektir. Günümüzde ebru sanatımız, toplumsal dönüşümümüzün iki kutbunu temsil eden bu iki eğilim arasında varlığını sürdürmektedir (<http://www.derki.com/inceledik/item/496-ebru-sanati>)7.4.2012.

Türk kitap sanatları arasında hususi bir yeri bulunan ebrunun çağdaş kitaplarda ki kullanımı, geçmişe nazaran azalmıştır. Bununla birlikte sanatkarının imzasını taşıyan ebru örnekleri, seyir zevkine hitap eder şekilde sergilenmektedir (Özçimi,2010,s.30).

Son yıllarda yapılan ebrular, geliştirilen teknikler, kullanılan malzemeler eski klasik ebrusuna bakarak değişkenlik göstermektedir. Eskiden ciltçilikte kullanılan bir ara sanatken günümüzde yapılan ebrular genellikle tablo haline getirilip, sergilenmektedir. Ama insanoğlunun merakı ve günümüzün getirdiği şartlar ebruyu kağıdın yanında kumaşa, çiniye, ahşaba, cama uygulayarak yeni çalışmaların keşfine çıkmasını sağlamıştır. Ama klasik ebru sanatını bozmadan günümüze uyarlamak ve insanların beğenisine sunmak en güzel amaç olmalıdır. Çünkü ebru bir kağıt sanatıdır diğer alanlarda kullanılması ebrunun sadece görsel tarafıdır.

Ebru sanatını öğrenmek, bir usta bulmak, kurs bulmak geçmişte çok zor olmasına rağmen son on yıldır bu sanatı icra edebilmek ve sergilerde görebilmek günümüz şartlarında çok da zor değildir. Özellikle büyük şehirlerde hem özel kurs hem de belediyelerin açtığı çeşitli kurslardan istifade etme imkanı bulunmaktadır. Bu da ebru sanatının yeni nesillere aktarmayı ve bu güzel sanata karşı bilinçli bir kuşak yetiştirmeyi sağlamaktadır.

Günümüzde Türkiye’de, geleneksel ebru uygulamaları yanında yeni uygulamalarda görülmektedir.

a. Klasik Ebru Çalışan Günümüz Sanatçıları

Günümüz ebru ustalarından Alparslan Babaoğlu, Fuat Başar, Sabri Mandıracı, Sadrettin Özçimi ve bu ekolden gelen genç ebrucular malzeme ve teknik olarak klasik olan yoldan ayrılmadan geleneğe bağlı olarak ebru yapmakta ve bu ekolü geliştirmeye çalışmaktadırlar (Arıtan, 2002, s.337).

- **T. Alparslan Babaoğlu:** Klasik Türk ebrusunun günümüzdeki en önemli temsilcisidir. Mustafa E. Düzgünman’dan 1984 yılında ebru dersleri almaya başlayan Babaoğlu 23 Haziran 1989 da bu sanatın öğretilmesi ve icra edilmesi konusunda icazet aldı. Ebruda tamamen hocasının yolunda ilerleyen Alparslan Babaoğlu, onu iyice hazmettikten sonra ebruda yeni teknikler de uygulamaktadır (Arıtan,2002,s.337).
- **M. Fuat Başar:** Ebrunun günümüzde taşınmasında üstat Mustafa E. Düzgünman’ın icazetli iki talebesinden biri olan M. Fuat Başar Erzurumlu’dur. 1980 yılında İstanbul’a yerleştikten sonra Düzgünman dan ders almaya başlamış ve 10 Eylül 1989’da ondan icazet almıştır. Aynı zamanda hattat olan sanatçı bir yandan klasik ebrunun kurallarına sıkısıkıya bağlı kalırken bir yandan bunu geliştirmek için yeni deneme ve uygulamalarda yapmaktadır (Arıtan,2002,s.337).

- **Sadrettin Özçimi:** Dünya çapında bir neyzen olan özçimi, 1993 yılında T. Alparslan Babaoğlu'dan ebru derslerine başlamış ve 1997 yılında son yüzyılın beşinci nesil ebrucusu olarak icazet almıştır. Ebruda klasik olan bütün teknikleri ve çeşitleri yapmakta olan sanatçı klasik tarzdan ayrılmadan değişik tarzda ebrular da yapmaktadır (Arıtan,2002,s.337).
- **Sabri Mandıracı:** Mustafa Düzgünman'ın ebru derslerine devam eden Mandıracı tamamen klasik ebru tekniklerine bağlı olarak çalışmakta farklı ebru teknikleri denememektedir (Arıtan,2002,s.337).

b. Neoklasik Ebru Çalışan Sanatçılar

Teknik olarak klasik ebruya bağlı olmakla birlikte, gerek malzeme, gerekse form itibariyle, yenilikçi kabul edebileceğimiz ebrucularda vardır.

- **Niyazi Sayın:** Necmettin Okyay'ın talebesi olan ve Mustafa Düzgünman'la da çalışan Niyazi Sayın, daima yeni bir şeyler aramakta yeni formlar denemekte, akrilik vs. boyaları da kullanmaktadır (Arıtan,2002,s.337).
- **Timuçin Tanarşlan:** Mustafa Düzgünman'dan ders alan Tanarşlan, ebruda modern klasik ayrımına katılmamakta, klasik ebruların yanında, akrilik ve seramik boyalarla ebrular yapmakta, fırçalarında at kuyruğu kılı yerine, yarı sentetik kıllar kullanmaktadır (Arıtan,2002,s.337).
- **Ferudun Özgören:** Ebruya, Niyazi Sayından başlayan Özgören, klasik tarza kısmen bağlıdır. Ancak 'ben kendimi boyanın cinsi ile sınırlamak istemiyorum' diyerek anilinle, akrilik ve guaj boyaları kullanmaktadır. Daha çok kalıpla yazılı ebru çalışmaları yapmaktadır (Arıtan,2002,s.337).
- **Salih Elhan:** Kendisini geleneğe bağlı kabul etmesine rağmen, ebrularında akrilik boyalar kullanmakta ve batı etkili ebrularda yapmaktadır (Arıtan,2002,s.337).

c. Modern ve Batı Etkisindeki Uygulamalar Yapan Sanatçılar

1980’lerden bu yana gelişen bir ekol olarak, tekniğiyle, formuyla, malzemesiyle geleneğe hiçbir şekilde bağlı olmayan bir çoğu batı etkisinde olan uygulamalar da görülmektedir. Bu uygulamaları yapan ebrucuların bir çoğunun Amerikalı ebrucu müteveffa Chrisetopher Weimann’dan etkilendikleri anlaşılmaktadır (Arıtan,2002,s.337).

- **Nedim Sönmez:** Geleneğe bağlı kalmadan “modern”, “resim-eburu” geleneğini ilk uygulayan Türk sanatçısıdır. Klasik ebru çalışmaları da bulunan Sönmez, daha çok ebru tekniğiyle yaptığı tablolarla dikkati çekmektedir (Arıtan,2002,s.337).
- **Hikmet Barutçugil:** Klasik dışı ebru uygulamalarının önemli ustalarından biridir. Bir hocadan ders almayan Barutçugil, ‘eğer bir ustanın rahleyi tedrisine girseydim, onun kalıpları içinde sıkılıp kalacaktım, beklide hocasız olmak bana bir hürriyet vermiş oldu’ derken yapmakta olduğu ebruları da tarif etmektedir. Hikmet Barutçugil, kendi adını verdiği barut ebrusu, çift ebru, ebru üzerine hat ve ebru üzerine minyatür tarzında çalışmalar yapmaktadır (Arıtan,2002,s.337).
- **Ahmet Çoktan:** T. Alparslan Babaoğlu ve M. Fuat Başar’dan müştereken icazetli olarak klasik ebru eğitimi alan Çoktan, 1992’den sonraki yıllarda modern ebruya kaymıştır. Bugün bu yolda eserler vermektedir (Arıtan,2002,s.338).
- **Peyami Gürel:** Resim anlayışıyla ebrular yapan bir sanatçı olan gürel önce ebruda resmin imkanlarını deneyen ardından ebrunun imkanlarını modern resme taşıyan bir sanatçıdır (Arıtan,2002,s.338).
- **Ahmet Saral:** modern ebru temsilcilerinden olan Saral, ilk defa kendisinin yaptığını söylediği teknikle ebru ile hayvan figürleri yapmaktadır. Köksal Çiftçi de bu tarzda çalışmaktadır (Arıtan,2002,s.338).

d. Köksüz ve Yozlaşmış Uygulamalar

Yukarıda sayılan, belli bir emek mahsulü olan, sanat değeri taşıyan, “modern ebru” veya “çağdaş ebru” diye nitelendireceğimiz ebrular yanında bir de, hangi ekole bağlı olduğu belli olmayan, malzemesi ve deseni ile hiçbir değer taşımayan çok kötü uygulamalara da sıkça rastlanılmaktadır. Bu, daha çok ebruya merak sarıp, kırtasiyecilerden hazır boyalar alıp, hiçbir ebru ustası ile münasebeti olmadan kendiliğinden ortaya çıkan ebrucuların yaptığı ebrulardır (Arıtan, 2002, s.338).

2.7. Ebru Sanatçısı Bahtiyar Hıra ile İlgili Bilgiler

2.7.1. Bahtiyar Hıra’nın Özgeçmişi

1964 yılında Niğde Altunhisar ilçesinde doğmuştur. Babasının işi dolayısıyla 1964 yılında Ankara’ya göç etmiştir. İlk,orta, lise eğitimini Ankara da tamamlamıştır. Babasını 13 Yaşında kaybetmiştir. Erken verilen bir kararla 16 yaşında evlenmiştir. 19 yaşında bir kız bir erkek annesi olmuştur. Eşinin işi dolayısıyla Diyarbakır, Kayseri daha sonra tekrar Ankara’ya gelmiştir. Eşinin hastalığa yenik düşmesiyle Bahtiyar Hıra 33 yaşında eşini kaybetmiştir. İki çocuğunun tüm sorumlulukları kendi üzerine kalmıştır. Eşini kaybettikten sonra dışarıdan lise eğitimine başlamıştır. Ayrıca el sanatları, yorgan dikme ve bilgisayar kurslarına gitmiştir.

El sanatları hocasının çalıştığı bir eser sayesinde tezhip sanatıyla tanışmıştır ve bu alanda çalışmaya karar vermiştir. 1997 yılında Şahin İnalöz’le tezhip derslerine başlamıştır. Daha sonra tezhip çalışmalarına Fatma Korkmaz ile devam etmiştir. Desenlerle ve renklerle sakinleştiğini ve huzur bulduğunu fark eden sanatçı başka bir sınıfta Salih Elhan eşliğinde ebru yapılırken görüp adeta büyülenmiştir. Ebru ile ilk kez ilkokul 4. Sınıfta karşılaşmıştır. İlk okul öğretmeninin bir defalık yaptırdığı bir çalışmanın ebru olduğunu ebru kursu ile karşılaştığı zaman sonradan fark etmiştir, okul bahçesinde elinde renkli kağıtlarla sevinçle koşturduğunu o an hatırlamıştır. 1997 senesinde kayıtlar dolduğu için o yıl Salih Elhan’ın ebru kursuna katılamamıştır ama hocanın müsaadesiyle bütün çalışmaları izlemiştir.

1997 yılının sonlarına doğru Kamile Akdede'den ebru dersleri almaya başlamıştır. Sanatçının hevesini ve isteğini gören Kamile hoca Bahtiyar Hıra'yı evindeki kendi atölyesine özel olarak davet etmiştir. Daha sonra Timuçin Tanarlan'dan ebru dersleri almıştır. Bu sırada belediyenin halk eğitim merkezlerinde çeşitli branşlarda (yorgancılık ve mefruşat) ders vermekteydi. Kamile Akdede ve Timuçin Tanarlan'la çalıştıktan sonra kendini daha iyi geliştirmek ve İstanbul'un sanat çevresini teneffüs etmek için İstanbul'a gidiş geliş yaparak 18 ay boyunca hafta da bir gün Fuat Başar'dan ebru dersleri almaya başlamıştır. İstanbul'da Yılmaz Eneş, Hayrettin Yangöz, Mahmut Peşteli gibi ustalardan da istifade etmiştir.

Sanatçı bu sanatı öğrenip iyi bir noktaya gelebilmek için maddi manevi fedakarlıklar yapıp çocuklarını yeri geldiğinde yalnız bırakarak eğitimi için İstanbul'a gidip gelmiştir. O dönemde ebru üstatlarının ketum olduğundan dolayı ve malzeme bulmakta zorlandığı için çok çaba sarf etmiştir. O yıllar da malzeme noktasında İstanbul'a bağlı kalındığı için oğlunu boya hazırlama noktasında geleceğe yönelik yetiştirmiştir.

Hobi olarak başladığı ebru branşını 6 yıl sonra 2003 yılında meslek haline getirmiştir ve belediyenin halk eğitim kurslarında ebru hocalığı yapmaya başlamıştır.

2006 yılında Fuat Başar'dan icazetini alarak hocanın izni ile Bahtiyar Hıra Ebru evini kurmuştur. 2006 yılında kurduğu bu atölye kendisi ve Ankara için büyük aşama olmuştur. Çünkü Ankara'da kapsamlı bir ebru atölyesi yoktur. Bunun yanında bazı dernek, kuruluş, belediyelerde ve vakıflarda yine derslerini vermeye devam etmiştir. Sanatçı maddi zorluklar yaşasa da kendine ait bir atölyesinin olması ve yaptığı sergiler manevi anlamda kendisini mutlu etmiştir.

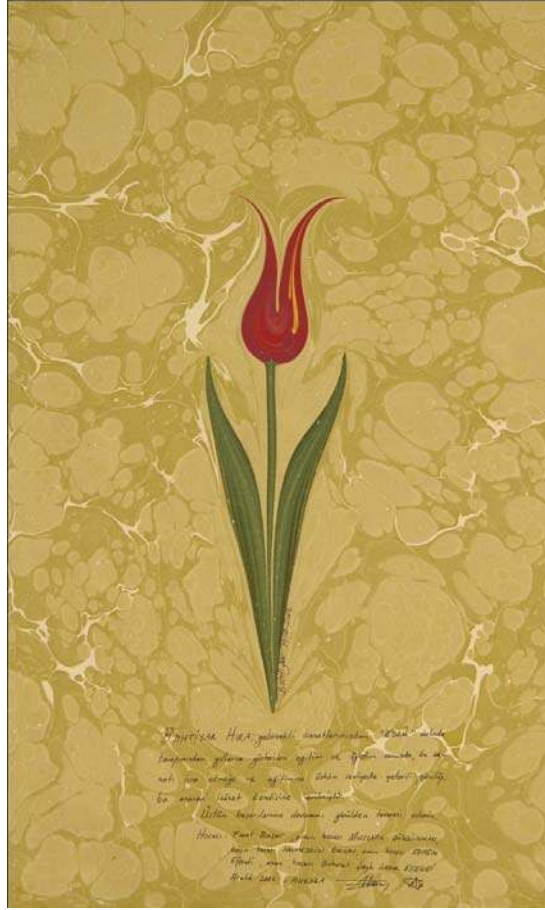

Şekil 103: Öğrencilerine Ebru Dersi Verirken

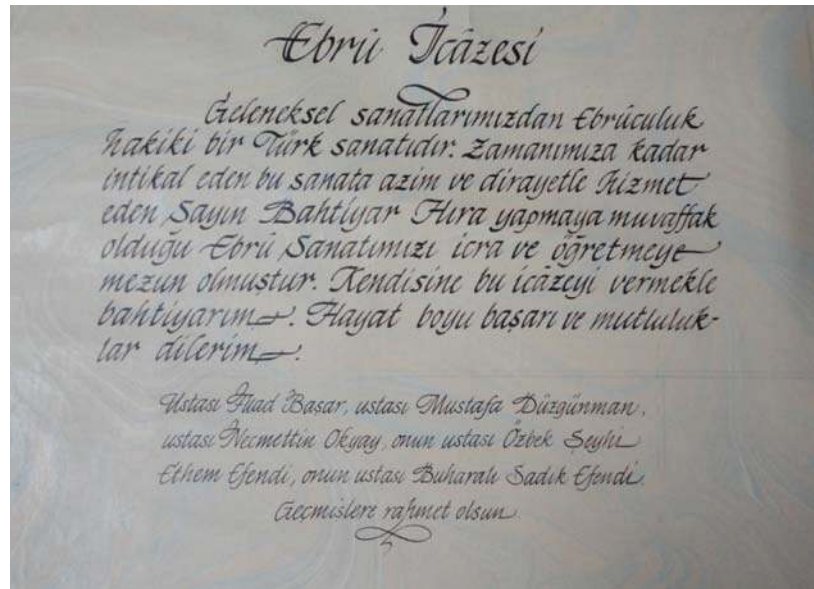
Sanat hayatının içine ailesini almıştır. Kızı Ümmügülsüm Hıra sosyoloji mezunu olduğu halde kendisinden icazet alarak ebru hocalığı yapmaktadır. Oğlu Mehmet Hıra ise sanat malzemeleri hazırlayıp satışını yapmaktadır.

Bahtiyar Hıra gelenekli sanatlarda usta çırak ilişkisine önem vermektedir. Çünkü üniversitelerde bu eğitim kısa ders saatlerinden dolayı yeterince ilginin ve özenin gösterilmediğini düşünmektedir. İşinin ehli iyi bir hocanın dizinin dibine oturmak gerektiğini düşünmektedir. Sanatçı 15 tane öğretmen yetiştirmiştir. Yurdumuzun farklı yerlerinde yetiştirdiği bu öğretmenler ebru dersi vermektedir.

Bahtiyar Hıra'ya göre icazet almak; hocasının öğrencisini taçlandırıp onurlandırmasıdır. Verilen icazetin resmi bir geçerliliği yoktur. Kişinin icazeti yaptığı işler, yaptığı projeler, o projenin altına attığı imzalıdır. Kendisinin icazet verdiği 3 öğrencisi vardır ve ayrıca şu anda asistanlığını yapmaktadırlar. Kızı Ümmügülsüm Hıra, Ayşen Avcıçavdar, Nurten Şişman'dır.

Şekil 104: Bahtiyar Hıra'nın İcazetnamesi (Ebru Üzerine)

Şekil 105: Bahtiyar Hıra'nın İcazetnamesi

Bir kişiye icazet verebilmesi için kendisinin icazet aldığı dönem ki gibi kendisini geliştirmesi ve hatta Hocayı taklit değil kendine has birkaç tane çalışmasının olması gerektiğini düşünmektedir. Sanatçıya göre icazet vermenin kuralları da bunlardır. Bir

insanının icazet alması da sanatçı konumuna geçmesi demektir. Sanatçı konumuna geçmesi de taklitçiliği bırakıp kendine has ürünler kendine has uygulamalar yapmasıdır.

Bahtiyar Hıra'ya göre icazet almasının sanatına etkisi yada hayatında büyük bir katkısı olmamıştır. İcazeti kendisine verilen bir taçlandırma olarak görmektedir kendisini onurlandırmış ve gururlandırmıştır onun dışında maddi bir dönüşümü olmamıştır. Bahtiyar Hıra “İcazet bir kapıyı açamaz çünkü resmi bir belge değildir” demektedir.

2006 da Ankara Sakarya da büro gibi bir yer tutarak Bahtiyar Ebru Evini açmıştır. Orası küçük olduğu için atölyesini bir daire katına taşımaya karar vermiştir. Daha iyi bir yer tutup atölyesini rahat ve geniş bir ortama taşımıştır. Rahatsız bir ortamda yorgunluk ve mutsuzluk ebrunun renklerine kadar yansımaktadır. Bu da atölyesinin rahatlığını ön planda tutmuştur. Çünkü ebru sanatı kendini yansıtmaktır.

Kış döneminde öğrencileri 30 civarında olurken yaz dönemlerinde Ankara'nın da boşalması sebebiyle öğrenci sayısı 5'e kadar düşebilmektedir.

Bahtiyar Ebru Evin de yapılan değişik aktiviteler olarak konulu çalışma yapılıyor. Projeler düzenleniyor ve projeler geliştiriliyor. Her yıl öğrencilerle birlikte büyük bir sergi açılıyor. Bu sergi sayesinde öğrenciler hem satış yaparak para kazanıyorlar hem de ebru sanatını halka tanıtmak imkanı bularak ürünlerini sergiliyorlar. Bunlardan farklı olarak yurt dışarıdan ve yurt içinden gelen teklifler değerlendirilip sergiler açılıyor.

Sosyal sorumluluk projelerinde de üzerine düşeni yapmaya çalışan atölye (Bahtiyar Ebru Evi) 2008 yılında SERÇEV Serebral Palsili (Beyin Felçli Çocuklar Derneği) yararına, 2009 yılında ise İHH (İnsan Hak ve Hürriyetleri İnsani Yardım Vakfı) ile birlikte Gazze'li Müslümanlar için destek sergileri düzenlemiştir.

Bahtiyar ebru evinde ebrunun dışında katı sanatı da isteyen, ilgili öğrencilere kendisi tarafından öğretilmeye çalışılıyor. Talep olduğu zaman tezhip ve kaligrafi dersleri de dışarıdan hoca getirtilerek öğrenim veriliyor.

Bahtiyar Hıra'ya göre: “Ebru sanatını öğretmenin zorlukları mutlaka vardır. Sanatla ayakta durabilmek zor, sanatla para kazanmanın zorluğu var. Bir de ebrunun görseiliği çok cazip 10 dakika da yapılabilecek bir sanat olarak görülüyor, fakat ebru

sanatı bir derya içine girdikçe büyüklüğünü ve derinliğini görüyorsunuz. Dışarıdan bakıldığında 5 dakika da yapılan bir sanat neden bu kadar para istiyorsunuz gibi söylemler oluyor ne masrafınız var deniliyor. Hafife alınıyor yani ama bununla uğraşmaya başladıktan sonra bunun derin bir sanat olduğunu anlaşıyor” demektedir.

Zor bir eğitimcidir, iyi bir eğitimci olup olmadığını öğrencilere sormak gerekli olduğunu söylemektedir. Disiplinli çalışmaktan yanadır ve sanatın içinde olduğu için öğrencileri zorlamaktadır. Yeni başlayan bir öğrencinin bu sürece uyması 2 - 3 ayı almaktadır. Öğrenciler bu sürece uyabilirlerse öğretmen ve öğrenci arasındaki diyalog gönül bağı ile yıllarca devam edebilmektedir. Çarklar dönmeye başladıktan sonra zaten çarktan çıkmanın çok zor olduğunu belirtmektedir.

Öğrenciler ebru sanatını seçerken; çoğunlukla görsel olarak etkilenmektedirler. Kimi öğrenciler kendisini yansıttığı için ebru sanatını tercih etmektedir, ama bilinçli olarak kendisini yansıttığını düşünerek bu sanata başlayan öğrenci sayısı çok azdır. Ebru sanatının görsel şovuna kapılıp gelen öğrenciler çoğunlukta olup, yıllardır isteyip de yeni fırsat bulmuş öğrenciler de vardır. İnternette görüp etkilenerek gelen daha sonra kendisine uymadığını fark edip kursu bırakan öğrenciler de olmuştur. Kendisine terapi olarak geldiğini hisseden öğrencilerde bulunmaktadır. Rahatlama amacıyla yada çok yoğun çalışma hayatından bunalıp akşam kursa gelen öğrenci grupları da vardır. Ebru yaparken kendini enerjik hisseden öğrenciler de yoğunluktadır.

Sanatçı kendisine ebru sanatını öğrenmek için gelen öğrencilere elinden geldiğince yardımcı olmaya çalışmaktadır. Fakat; atölye düzenini bozacağını düşündüğü yada kendisini olumsuz yönde etkileyeceğini düşündüğü öğrencilerle de çalışmayı tercih etmemektedir. Kendisinin de verimli olabilmesi için yada diğer öğrencilerinin gerilmemesi için kibarca ‘şu an atölye müsait değil daha sonra davet edeyim’ sizi demek suretiyle reddettiği olmaktadır. Yada çok fevri hareketleri olan öğrencilerini kibar bir dille uyarıp düzelmesini beklemektedir. Eğer hareketlerine devam ediyorsa, bir düzelme yoksa “isterseniz size bir başka hoca ayarlayalım” diyerek o kişiyle çalışmasını sonlandırmaktadır. 10 yıllık eğitimi boyunca 1-2 kişiyle bu tarz sorunları olmuştur. Herkesin aynı yöne bakmasının mümkün olmadığını böyle şeylerinde olabileceğini söylemektedir.

Kendisine göre özel öğrencileri vardır. Çünkü herkesin geliş amacı farklıdır. Herkese eşit derecede öğretilemez, ebruyu herkes kendi kapasitesine göre almaktadır. Verilen bilgileri eğer alan yoksa, dökülür, ziyan olur bu yönden dolayı da herkes eşit olarak öğrenemez. Soru soran, öğrenmek isteyen kişilere kapısı her zaman açıktır.

Bahtiyar Hıra'nın öğrencilerinde gözlemlediği kadarıyla öğrencilerinin çok çabuk ve aceleci biri iken ebru sanatına başladıktan sonra bir şeyi birkaç defa düşünen, ileriye gören bir kişiliğe sahip olduklarını düşünmektedir. Bu sanatçının kişiliğinde de böyle olmuştur. Ebru sabır işidir; fakat sabrı da öğreten bir sanattır. Ebru sanatı, kişiyi sakinleştirmektedir.

Sanatçının yetiştirdiği talebelerinden , yaklaşık 15 kişi ebru öğretmenliği yapmaktadır. Ankara genelinde halk eğitim merkezlerinde, belmekler de ve çevre ilçelerde öğretmenlik yapmaktadırlar.

Ebru sanatının dışında katı sanatıyla uğraşmaktadır. Cam sanatına büyük bir merakı var fakat henüz ders alamamıştır. Katı sanatı ile ilgili kimseden ders almamıştır. Çünkü katı sanatı ile ilgili ders alabileceği bir hoca Ankara'da yoktur. Kitaplardan, daha önce yapılmış katı eserlerini incelemiştir. Onunla ilgili yazıları okuyup uygulamalar yapmıştır. Gördüğü örneklerle yaptığı örnekleri karşılaştırıp daha farklı ne yapabilirim diye düşünerek başka şeyler geliştirmeye çalışmıştır. Eski aletleri bulmak zor olduğu için kendince farklı malzemeler deneyerek onları kullanmıştır.

Sergi açmak için, Ankara genelinde büyük sergi salonu olarak Zafer Çarşında, Resim Heykel Müzesi, Eskişehir Yolu üzerindeki Hazine Müsteşarlığı'nda güzel salonları değerlendirmektedir.

2004 yılında kardeş Başkent Kopenhak Danimarka, 2006 yılında Japonya, 2009 yılında Arnavutluk, Kanada, Bulgaristan ve Yunanistan da, ebru gösterisi yapıp sergiler açmıştır.

Yurt dışına Kültür Bakanlığı aracılığıyla Dış İşleri Bakanlığı'yla birlikte Ahmet Yesevi Üniversitesi'nin davetlisi olarak Kazakistan'a gitmiştir. Bir ateşe olan öğrencisi Avustralya'da kendi adına bir sergi açmıştır. Güzel tepkiler görmüşlerdir.

Danimarka, Yunanistan, Bulgaristan, Arnavutluk'a da kendisi gitmiştir. Gittiği yerlerde ebru sanatına, Afrika'da büyük ilgi görmüştür. Yurt dışında sanatçı olduğunu

hissederken , Türkiye’de bu ilgiyi hissedememektedir. Kendi kültürünün temsilcisi olup yurt dışında büyük ilgi ile karşılaşan sanatçı, Türkiye ‘de geleneksel sanatlara gereken önemin verilmediğini ve çok basite alındığını düşünmektedir.

Sanatçının plaketi bulunmaktadır. Öğrencilerle aynı yarışmaya girmek kendisine pek cazip gelmemiştir ve bu yüzden de prensiplerine aykırı olduğundan dolayı yarışmalara katılmamıştır. Bundan dolayı da ödülleri yoktur. Öğrencilik zamanlarında yarışmalara girmiş ve çeşitli yerlerde sergilenme almıştır.

2007 yılında Kültür bakanlığında başlayan sanatçı; Kültür Bakanlığının ebru komisyonunda (yarışmalarında, sanatçı tanıtım kartında, öğretmen alımlarında) bulunarak komisyon değerlendirmelerine katılmaktadır. Kültür Bakanlığı sanatçı tanıtım kartı sahibi olan Hira, aynı zamanda DÖSİM’den gelen talepler doğrultusunda çeşitli ürünler de hazırlamaktadır.

Ebru hakkında yazdığı birkaç tane makalesi vardır. Şu anda bir kitap hazırlığı aşamasındadır. Kitabını toparlama kısmındadır. Ebrunun teknikleri ve sanatıyla ilgili bir kitap olacaktır. Yazılan kitapların basılması da önemli sadece yazmak yetmiyor. Bu kısım maddiyattan dolayı kendisini aşmaktadır.

Sanatçı, mütevazı kişiliğinden dolayı bugüne kadar katıldığı ve açtığı sergileri dosyalamaya gerek görmemiştir. Buradaki sergi tarihleri sanatçının hatırlayabildiği sergi ve etkinliklerdir.

2.7.2. BAHTİYAR HIRA’NIN AÇMIŞ OLDUĞU SERGİLER

- 2003 Ankara Gölbaşı Sanat Galerisi
- 2004 Danimarka Kardeş Başkent Kopenhak
- 2004 Ankara A.Hın Park Kitap Fuarı
- 2005 Ankara Kocatepe Kültür Merkezi
- 2006 Ankara Hazine Müsteşarlığı
- 2006 Ankara Gazi Üniversitesi
- 2006 Ankara Beypazarı

- 2006 Ankara Gölbaşı
- 2006 Devlet Güzel Sanatlar Müdürlüğü
- 2006 Konya İl Kültür Müdürlüğü
- 2007 Ankara Milli Kütüphane
- 2007 Ankara Bilkent Üniversitesi
- 2007 Ankara Vakıfbank Atakule Sanat Galerisi
- 2007 Ankara Mamak Kültür Merkezi
- 2007 Ankara Armada Alışveriş Merkezi
- 2007 Ankara Optimum Alışveriş Merkezi
- 2007 Konya Güzel Sanatlar Galerisi
- 2008 Ankara Zafer Çarşısı Sergi Salonu
- 2008 Ankara Mustafa Necati Kültür Evi
- 2008 Ankara Zafer Çarşısı Sergi Salonu(2. Sergi)
- 2008 Ankara MTA Enver Şenlikleri
- 2009 Ankara Sosyal Güvenlik Kurumu
- 2009 İstanbul Karaköy
- 2009 Yunanistan
- 2009 Arnavutluk
- 2009 Bulgaristan
- 2010 İstanbul Türk İslam Sanatları Müzesi
- 2010 Ankara Zafer Çarşısı Sergi Salonu
- 2011 Ankara Resim Heykel Müzesi
- 2011 Ankara Hazine Müsteşarlığı
- 2011 Ankara Mustafa Necati Kültür Evi
- 2011 Uganda
- 2011 Ankara Zafer Çarşısı Sergi Salonu
- 2012 Ankara Zafer Çarşısı Sergi Salonu

Şekil 106: 28.02.2008 Ankara ‘Bahtiyar Ebru Evi Sergisi’ Zafer Çarşısı

Şekil 107: 01.08.2010 İstanbul ‘Ankaradan Yansımalar Sergisi’ İslam Eserleri Müzesi

2.7.3. Bahtiyar Hıra'nın Ebru Sanatı Hakkındaki Düşünceleri

Bahtiyar Hıra Ebrunun tanımını; yaşama biçimi olarak tanımlamaktadır. Ebru insanın gönlünü çıplak olarak sergilediği ruhsal olarak kendini ortaya koyduğu bir sanattır. Kısacası; ebru kendini ifade etme şeklidir. Bir kişi ebruya başlarken önce karakterine uyup uymadığını düşünmesi gerekmektedir. Sanatçı ebru çalışmaya başladıktan sonra ebrusuz bir hayat düşünemediğini belirtmektedir. Bahtiyar Hıra farklı sanatlarla da ilgilenmiştir. Bu sanatlardan tezhip sanatını da icra etmesine rağmen ebru sanatı vazgeçilmezidir.

“Herkes ebru öğretmezsiniz, herkes ebru yapmayı deneyebilir fakat herkes ebrucu olamaz. Ebruda her şey gösterilir ama gösterdiğiniz kişinin kapasitesine bağlıdır. Öğrettiğiniz kişinin kapasitesinin üstüne çıktığınız takdirde verim alamazsınız.” Ebru sanatının eğitiminin de bir sistemi bulunmaktadır. Hiç ebruyu bilmeyen bir insan gelip gül yapmak isteyince ortaya verimli sonuçlar çıkmamaktadır. Ebru yapmak için belirli bir temelinin olması gerektiğini düşünmektedir.

“Ebru sanatı gönülle yapılan bir sanat olup, ruhsal olarak kendinizi anlattığınız bir çalışmadır.” Sanatçıya göre Ebru sanatını diğer sanatlardan ayıran fark budur.

“Ebru sanatının sırrı büyük bir muallaktır. Nasıl keşfedildiğini, bütün bu malzemelerin nasıl bir araya getirildiğini hala insanın aklı almamaktadır. Eski insanlar çok zarif ve çok akıllı olmuşlar. Biz onları taklit etmekten öteye gidemiyoruz. Kitreyi nasıl keşfetmişler, Ödünü nasıl bulmuşlar, onun içine boyayı nasıl katmışlar bununla ilgili kesin net bir kaynak yoktur.”

Sanatçı; “Eskiden saray çevresinde yapılan ebru sanatı, el yazması kitaplara yan kağıdı olarak kullanılıyorken şimdi başlı başına bir sanat olduğunu” söylemektedir.

“Ebru sanatının tasavvufi boyutu mutlaka vardır. Fakat tamamen tasavvufa endekslenmesi rahatsızlık verici bir nedendir. Çünkü; bir kesimi içine çekerken bir kesimi de ön yargıyla bakmasına neden oluyor. Geçmişte kitap süsleme sanatı olduğu

ve el yazması Kur'anı Kerim'ler de kullanılmış olduğu için İslami sanat olarak değerlendirilmiş ama bir padişah fermanı da yazılmış ebru üzerine. Tamamen İslami sanat olarak değerlendirilmesi yanlış, Kur'anı Kerim'lerde; hat yazılıp tezhip yapılmıştır. Fakat sanatın dini ve siyaseti olmaz.”

Ebru her şeye uygulanacak bir sanat değildir.

Ebru sanatı Bahtiyar Hıra'yı; çok naif ve çok sakin bir insan olmasına vesile olmuştur. Bir başka işle uğraşsa daha fazla para kazanabilecek olmasına rağmen bu denli mutlu ve huzurlu yapamazdı. Hobisi işi olan insanlardan olan sanatçı; ‘İnsanın sevdiği işi yapması çok önemlidir’ demektedir.

“Her şeyde edep şarttır tabi ki sanatta da sokakta yürürken bile karşıdan gelen adama çarptığında özür dilemesi nasıl bir edepse, insanın ustasına yada çalışma arkadaşına saygı göstermesi de şarttır. Hiyerarşiye uyulmalıdır. Disiplinli çalışmak, atlayıp zıplamamak, sakin sakin hocanın eşliğinde onun denetiminde çalışmak bir edeptir. Kısacası kendine verdiği önemdir ve saygıdır. Kendine verdiği önem aynı zamanda karşıdaki işe ve karşıdaki insana verdiği önemdir.”

Ebru sanatının, geçmişi unutulmaya yüz tutmuş, matbaanın icadından sonra ciltçilikte tamamen fabrikasyona dönmüş ve ebru bir dönem hiç kullanılmaz hale gelmiştir. 1800'lerin sonunda Necmettin Okyay sayesinde birkaç yetiştirdiği öğrenciden dolayı bu sanat, kendi oğlu Sacit Okyay'a, yeğeni Mustafa Düzgünman'a öğrettikten sonra onun yetiştirdiği 8-10 öğrenci sayesinde bugün Türkiye'nin hemen hemen her yerinde ebru yapılmaktadır.

Sanatçı resimsel ebruya sıcak bakmıyor. Çünkü “ebruda bir ifade verilemez, resim yapmak isterse tuvalde yaparak bir kızın yüzündeki hüznü dudağındaki utangaçlığı bakışındaki ifadeyi verebilir ama ebruda bunu yapamaz. Ebru farklı bir boyuttur, evet soyut bir sanattır. Çiçekler stilize yapılabilir, sadece birebir yapılamaz, mümkün değildir. Suyun üzerinde yapıldığı için sadece renklerle boyut verilebilir. Yada bir karanfilin boynunu eğerek ona bir hüznü verebilirsiniz; mağrurluk yada bir civeleklik verebilirsiniz. Ama bir kız çocuğu yaptınız zaman onun saçlarını en fazla bukle bukle yaparsınız ama yanağındaki pembeleşmeyi veremezsiniz ebruda. Bazı

tatları da karıştırmamak lazım, bazılarını karıştırmak güzel olabilir. Resmi bir sulu boya ile bir yağlı boya ile çalışmak varken neden ebru sanatının içine katalım ki, olmaz ifade veremeyiz.”

“Tekneden çıkan her kağıt ebru değildir. Ebruya baktığınızda 1 metrelikte olsa 10 metrelikte olsa ona baktığında bir bütünlük olması gereklidir. Hiç biri bir tarafının önüne geçmemelidir. Tamamen homojen olmalıdır, bir boyut bir derinlik olmalıdır. Sudan çıkan her lekeli kağıt ebru demek anlamına gelmez.”

Ebru sanatı bütün yapıldığı yıllara göre altın dönemini yaşamaktadır. Bir çok insanın ilgisi ebruya artmakta olup, ebru sanatında gelişmeler ve yenilikler çoğalmaktadır. Sanatçıya göre; “ebru sanatının, kafasını gözünü kıranlarda var fakat ilerleyen zamanlarda kötüler elenir iyiler kalır.” demektedir. Ebru sanatı başlangıcından bu yana bakıldığında çok güzel bir aşama kaydetmiştir, zamanla daha da güzel yerlere gelecektir. Zaten hiçbir sanat için tamam bitti denilemez.

Ebru sanatını ilerletmek için çok fazla çalışılıp, çok araştırma yapmak gerekli olduğunu düşünmektedir. Yeni tasarımlar yaparak, farklı malzemeler kullanarak ve deneyerek daha güzel daha kaliteli şeyler yapılabileceğini söylemektedir.

Bahtiyar Hıra; ebru sanatının yapısının bozulmadan uygulanması , geliştirilerek günümüze uyarlanıp yarınlara taşınmasından yanadır.

2.7.4. Bahtiyar Hıra’nın Ebrularının Özellikleri

Ebrudaki tarzı klasik tarzında yenilikçidir. Eserlerin de klasikten vazgeçmeden, yenilik katarak klasik tadında eserler çalışmaktır.

Ebru sanatında; geliştirdiği tekniklerin başında çiçekler yer almaktadır, birçok farklı çiçek stilize etmiştir. Bunlar arasında küpeli, çan ve çeşitli lale motifleri yer almaktadır. Bir sürü yeni tarak motifleri keşfetmiştir. Ebruyu katı, tezhip, ve hat sanatlarıyla birleştirerek kompozisyonlar kurmaktadır. Ebru sanatını resimle de birleştiren sanatçı, teknenin içerisinde resim yapmayı sevmiyor, ayrıca buluşturuyor. Tasarımlar yapıp, ne neye yakışır diye düşünmektedir. Ebru sanatında daha önce hiç

tasarım yapan sanatçı yokken, kendince yorumlamalar yaparak farklı çiçekleri stilize etmeye çalışmaktadır.

En çok klasik tekniklerden, battal ve taraklı ebruları çok severek çalışmaktadır. Battal tekniğinin ebrunun temelini oluşturduğunu belirterek en zor teknik olduğunu söylemektedir. Battal ebru yaparken renklerin birbiriyle kaynaşması ve çok derin çalışmalar ortaya çıkması sanatçıyı büyülemektedir. Çiçeklerden de ise en çok lale yapmayı sevmektedir. Lale her ne kadar basit gibi görünse de çok yalın olduğundan dolayı bütün hataları meydana çıkarmaktadır. Kendisi de bir çok farklı lale motifi ortaya çıkarmıştır. Bir dönem kumlu-kılçıklı ebru çalışmalarını da çok yapmıştır.

Çiçekli ebrularını yaparken olabildiğince doğayı inceleyerek, orantılarına dikkat etmektedir. Çiçek renklerinin, canlı ve parlak olmasına aynı zamanda doğala yakın renkler olmasına dikkat etmektedir. Çiçek ebrularının zeminin de genellikle soft renklerden oluşan battaldan tercih etmektedir. Dokulu ve renkli kağıtların üzerine çiçekli ebru yaparken ödlü su kullanarak kağıdın dokusunu ve rengini kapatmamaya dikkat etmektedir. Tekneden çıkan çiçekli ebrunun sapının estetiğine, yaprakla çiçeğin orantısına, çiçeğin sapa tam yerleşmesine dikkat etmektedir.

Genel olarak ebrularında toprak renklerini ve pastel tonlarını çok kullanmaktadır. Çoğunlukla limon küfü, kahve, yeşil eski tarz ebrularda kullanılan renkleri tercih eden sanatçı, bazen de araya parlak bir renk katarak uyumu yakalamaktadır.

Ebru sanatında genel olarak çalışmalarında dikkat ettiği şeyler; temiz, net, homojen, orantı ve estetikdir. Sanatçı için renk uyumu çok önemlidir.

Kağıt olarak 1. Hamur beyaz kağıt kullanmaktadır. Hangisi boyayı iyi tutuyorsa onu kullanmaktadır. Bazı özel çalışmalarında kağıtlarını kendisi boyayarak, bitkilerle kağıt dokuları yapmaktadır. Ayrıca kendi boyadığı kağıtları ebrunun zemininde kullanmaktadır.

Kullandığı araç-gereçler klasik ebru yapımında kullanılan malzemelerdir. Yalnız given otu yerine deniz kadayıfı kullanmaktadır. Bunun sebebi ise öğrenci sayısının fazla olmasından dolayı deniz kadayıfının daha uzun süre kullanılabilir olması ve daha

kolay hazır hala getirilmesidir. Ama zaman zaman kendi çalışmalarında geven otu da kullanmaktadır. Toprak boyaları kendisi ezerek hazırlamaktadır. Renk tonlarını kendisi yapmaktadır. Tüm renkleri mutlaka karıştırarak kullanır. Her ebrucunun kendine has boya hazırlama tekniği ve renklerinin olduğunu düşünmektedir. Bakıldığı zaman bu Bahtiyar Hıra'nın ebrusu yada Bahtiyar Hıra'nın öğrencisinin ebrusu denilebilmektedir. Bahtiyar Hıra'nın ebruları renk tonlarından ve tarzından ayırt edilebilir.

Kendisine ait 2003 yılından beri yaptığı çalışmalardan oluşan bir ebru arşivi bulunmaktadır. Sanatçı geçmişte yaptığı çalışmalara baktığında eserlerinde gözlemlediği nokta çizgisinin hiç değiştirmemiş olmasıdır. Her zaman net, temiz ve sürekli gelişen, yenilik katan ama klasik çizgisinden de vazgeçmeyen eserleri bulunmaktadır. Kişiliğinden gelen yapısal özelliği de çalışmalarına yansımaktadır. Çalışmaların da istikrarlı olmaya dikkat etmektedir.

Tezhipte de 7 yıl eğitim alan Bahtiyar Hıra düşünse idi tezhipte de hocalık yapabilirdi. Fakat tezhip bilmesinin ona ebru eserlerinin kompozisyonlarını yaparken çok büyük katkısı olmuştur. Ebrularına tezhipleri kendisi yapmasa bile yaptıracağı arkadaşlarına ben şu tekniği istiyorum, şu bölüme istiyorum, şu boyutta olsun, şu motif kullanılsın diyebilmektedir. Ebru sanatını hat sanatı ile bütünlerken yazıları hattatlara yazdırmaktadır. Katı çalışmalarını ise kendisi yapmaktadır. Resim çalışmalarını da resim bölümü öğrencilerine yaptırmaktadır. Her sanatı ustasına yaptırma taraftarı olan sanatçı, böylece eserlerinde; naifliği, kaliteyi ve estetiği yakalamaktadır.

Ebrularını ciltçilik sanatında da kullanmaktadır. Aynı zamanda kendisi de ciltçilik derslerine devam ederek ciltlerini kendisi yapmaktadır.

Yaptığı ebruları daha çok çerçeveletip dekorasyon amaçlı kullanmaktadır. Kağıt dışında ebruları kumaş, ahşap ve seramik üzerine de uygulamaktadır.

Ebrunun alan dışında kullanılmasına karşı değildir. Fakat sanatsal bir değeri taşımadığını düşünmektedir. “Herkes, illa sanat yönüyle ilgilenecek diye bir şey yoktur. Bazıları evinde ebru sevmez ama boynunda bir kravat yada fular olarak sevebilir” demektedir.

Çizgi anlamında ebrularında bir fark olmamasına karşın ilk yaptıkları daha ilkel şimdikiler daha olgun daha estetik görünmektedir.

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma monografik bir çalışma olup, tarama modelinde betimsel bir araştırmadır.

Ebru sanatı ve Bahtiyar Hıra ile ilgili tüm kaynaklar tespit edilerek, taranmış, bulunan kaynaklardan bilgiler elde edilmiş, hayatı ve eserleri ile ilgili açıklamalar yapılmıştır.

Araştırma verilerini elde etmek için hazırlanan görüşme formu Bahtiyar Hıra'nın öğrencilerine uygulanmıştır. Alınan cevaplar doğrultusunda sanatçının ebru sanatına dair eserleri incelenmiş, bu sanata ve eğitimine getirdiği yenilikler ve yaptığı katkılar ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini Bahtiyar Hıra'nın hayatı ve çalışmaları, örneklemine ise araştırmaya alınan Bahtiyar Hıra'nın kendi koleksiyonunda bulunan 30 adet ebru örneği oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Tekniği

Araştırmada Bilkent Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu Kütüphaneleri ve Milli Kütüphane'ye gidilerek literatür taraması yapılmış, konu ile ilgili kitap, dergi, makale, ansiklopedi; elektronik posta ve internet kaynakları taranmıştır. YÖK'te bulunan ebru sanatı ile ilgili tezler incelenmiştir.

Bahtiyar Hıra hakkındaki bilgileri edinmek için, kendisinden ve ebru eğitimi almış olan 5 öğrencisi ile görüşülmüştür.

Kimi zaman soru-cevap, kimi zaman sohbet niteliğinde olan görüşmelerde bireylerin Bahtiyar Hıra hakkındaki görüş ve düşünceleri tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra ebru sanatına getirdiği yenilikler eserlerini incelemekle mümkün olacağından, sanatçının eserlerine araştırmada yer verilmiştir.

Geleneksel usullerle ebru yapan Bahtiyar Hıra'nın atölyesine gidilerek ebru yapımında kullanılan malzemelerin hazırlanışı ve 4 ebru tekniğinin yapım aşamaları izlenerek bilgi alınmış ve fotoğraflandırılmıştır.

Bahtiyar Hıra'nın sunulan eserleri, görüşmeler ve diğer kaynaklardan ortaya çıkan sonuçlar değerlendirilerek genel bir yargıya varılmış ve Klasik Türk ebru sanatına ve eğitimine yaptığı katkıları ortaya çıkarılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Kavramsal çerçeveyi oluşturacak tarihsel bilgiler literatür taraması yoluyla elde edilmiştir.

Sanatçıya ait ebruların renk, teknik ve malzeme döküm tabloları hazırlanarak sayısal değerleri belirlenmiştir. Bu sayısal değerlerin bilgisayar ortamında SPSS programı kullanılarak frekans ve yüzdeleri hesaplanmıştır. Böylece kullanılan teknik, renk ve malzemelerin oranları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu oranlar sonuç kısmında belirtilmiştir.

Sanatçının öğrencileri ile yapılan görüşmelerden elde edilen veriler çözümlenerek yorumlanmıştır.

4. BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Bilgi Formları

BİLGİ FORMU 1

Fotoğraf 1: Battal

ÖRNEK NO : 1

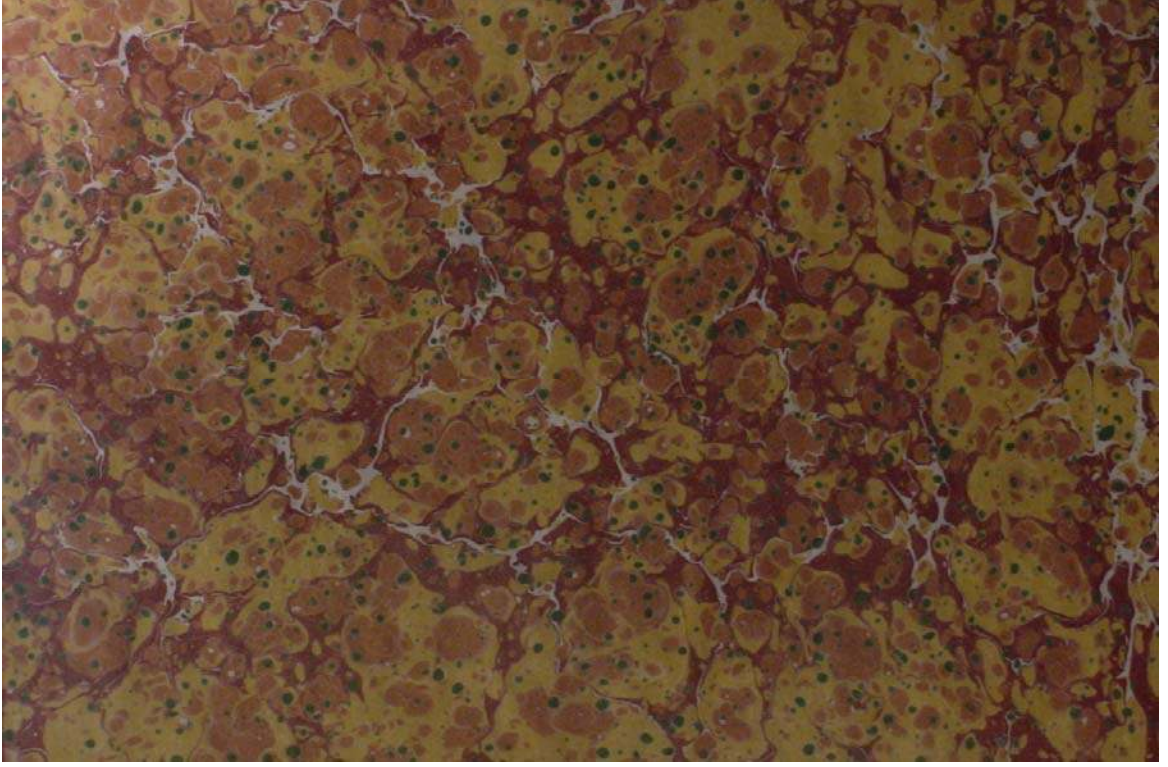
FOTOĞRAF NO : 1

ÖRNEK TÜRÜ : Ebrulu kağıt

ESERİN YAPILIŞ TARİHİ : Yok

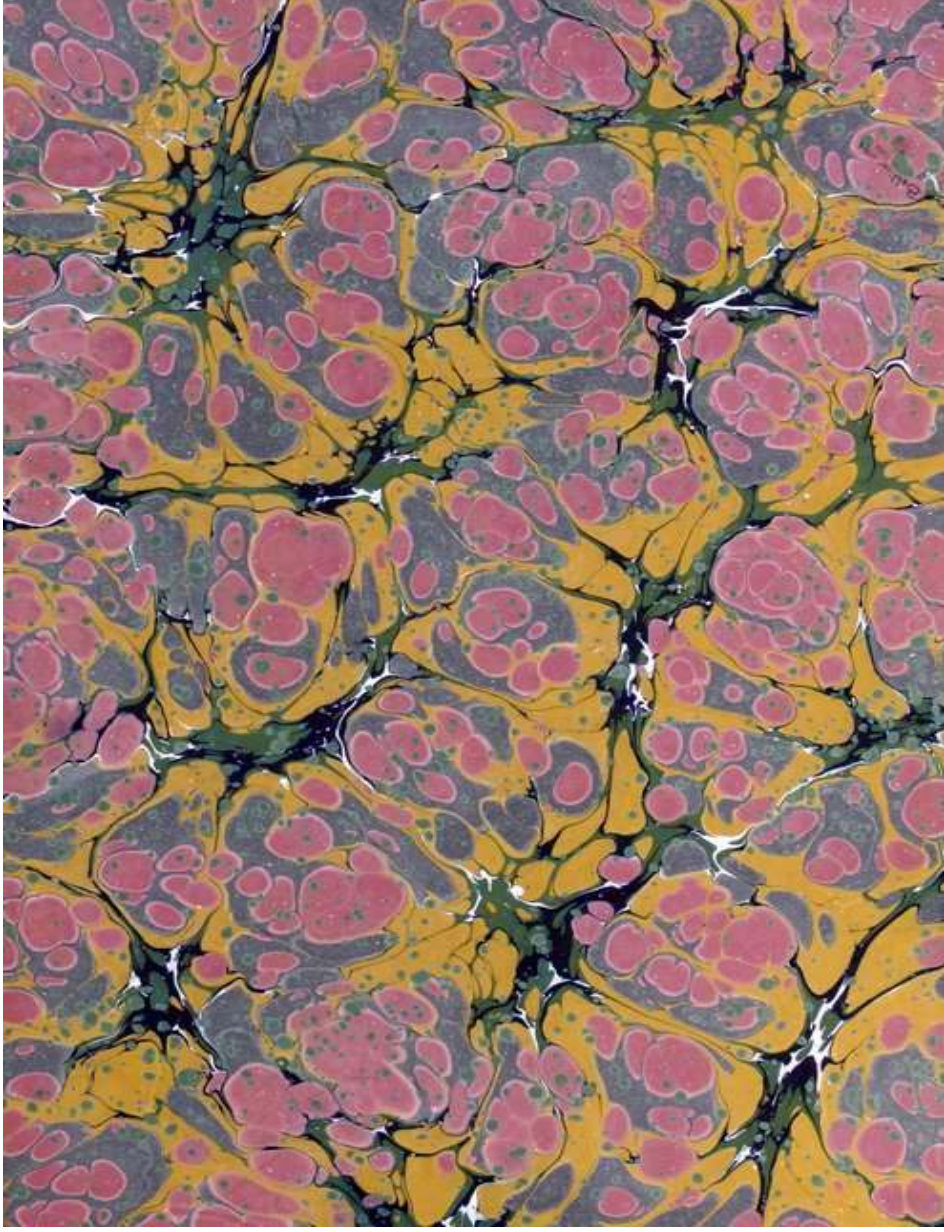
ESERİN İNCELEME TARİHİ : 02.11.2011

ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Battal ebru tekniği
KULLANILAN RENKLER	: Ultramarin mavi
KULLANILAN MALZEMELER	: Tekne, deniz kadayıfı, sığır ödü, toprak boya, beyaz, kağıt, fırça, biz, su, çıta
KOMPOZİSYON	: Az ödlü ultramarin mavinin üstüne çok ödlü ultramarin mavi atılarak tek renkli battal ebru yapılmıştır.
KAYNAK KİŞİ	: Bahtiyar Hıra

BİLGİ FORMU 2**Fotoğraf 2: Battal**

ÖRNEK NO	: 2
FOTOĞRAF NO	: 2
ÖRNEK TÜRÜ	: Ebrulu kağıt
ESERİN YAPILIŞ TARİHİ	: Yok
ESERİN İNCELEME TARİHİ	: 02.11.2011
ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Battal ebru tekniği
KULLANILAN RENKLER	: Oksit kırmızı, oksit sarı, yeşil

- KULLANILAN MALZEMELER : Tekne, deniz kadayıfı, sığır ödü, toprak boya, beyaz kağıt, fırça, biz, su, çıta
- KOMPOZİSYON : Oksit kırmızının üstüne oksit sarı atılarak üzerine yeşil serpme atılarak eser tamamlanmıştır.
- KAYNAK KİŞİ : Bahtiyar Hıra

BİLGİ FORMU 3**Fotoğraf 3: Battal**

ÖRNEK NO : 3

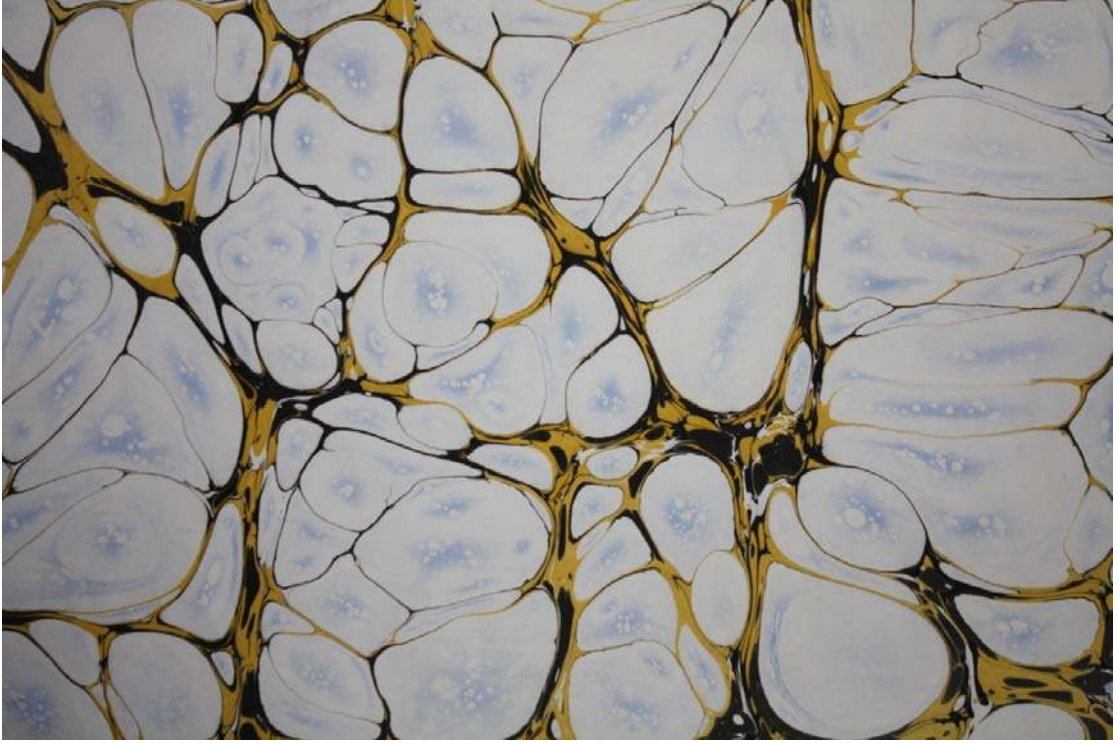
FOTOĞRAF NO : 3

ÖRNEK TÜRÜ : Ebrulu kağıt

ESERİN YAPILIŞ TARİHİ : Yok

ESERİN İNCELEME TARİHİ : 02.11.2011

ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Battal ebru tekniği
KULLANILAN RENKLER	: Lahor, asgari yeşil, oksit sarı, açık mor, pembe
KULLANILAN MALZEMELER	: Tekne, deniz kadayıfı, sığır ödü, toprak boya, beyaz kağıt, fırça, biz, su, çıta
KOMPOZİSYON	: Lahor ve asgari yeşil boya atılmış, oksit sarı, mor ve fuşya daireler çizerek üst üste atılarak damarlar oluşturulmuştur. Yeşil boyayla da serpme uygulanmıştır.
KAYNAK KİŞİ	: Bahtiyar Hıra

BİLGİ FORMU 4**Fotoğraf 4:** Neftli battal

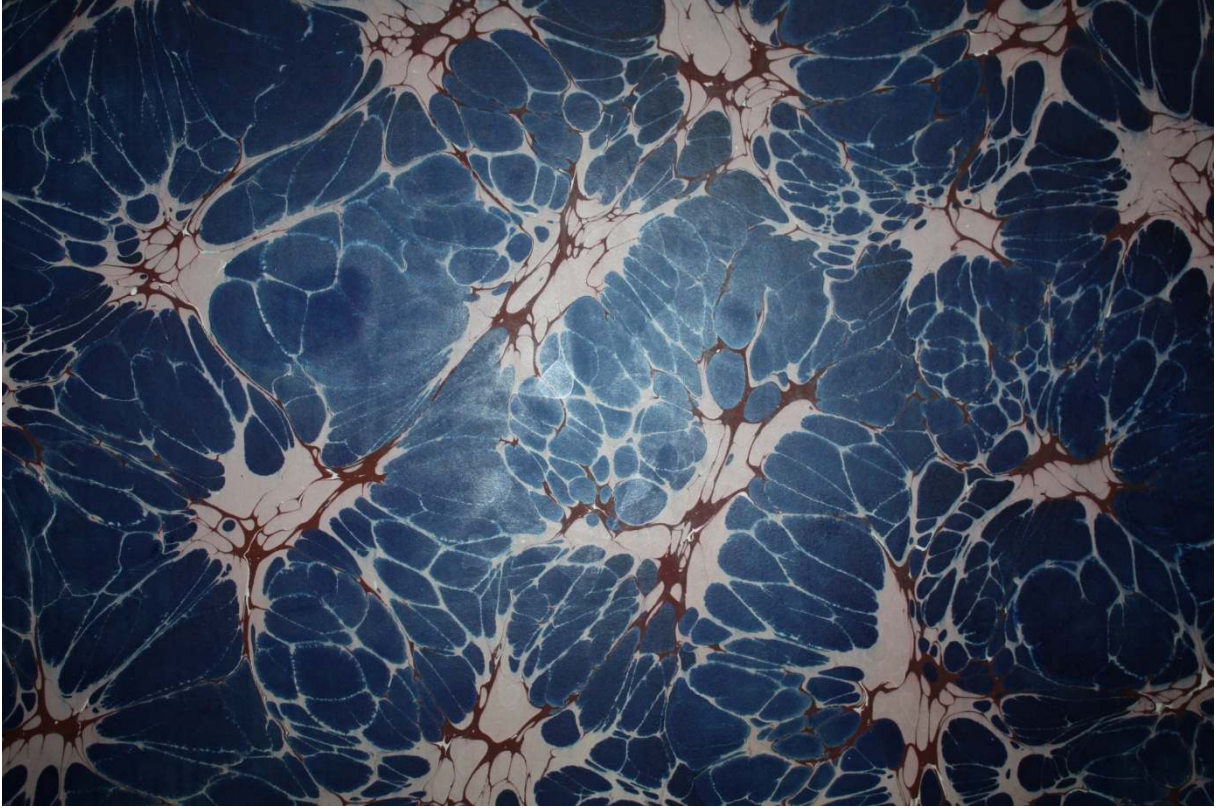
ÖRNEK NO	: 4
FOTOĞRAF NO	: 4
ÖRNEK TÜRÜ	: Ebrulu kağıt
ESERİN YAPILIŞ TARİHİ	: Yok
ESERİN İNCELEME TARİHİ	: 02.11.2011
ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Neftli battal ebru tekniği
KULLANILAN RENKLER	: Siyah, oksit sarı, ultramarin mavi
KULLANILAN MALZEMELER	: Tekne, deniz kadayıfı, sıgır ödü, toprak boya, beyaz kağıt, fırça, biz, neft, su, çıta

KOMPOZİSYON

: Siyahla oksit sarı atıldıktan sonra mavinin içine
neft koyulmuş sonrada iri iri atışlar yapılarak
damarlar oluşturulmuştur.

KAYNAK KİŞİ

: Bahtiyar Hıra

BİLGİ FORMU 5**Fotoğraf 5: Battal**

ÖRNEK NO	: 5
FOTOĞRAF NO	: 5
ÖRNEK TÜRÜ	: Ebrulu kağıt
ESERİN YAPILIŞ TARİHİ	: Yok
ESERİN İNCELEME TARİHİ	: 02.11.2011
ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Battal ebru tekniği
KULLANILAN RENKLER	: Bordo, gül kurusu, lahor çividi

KULLANILAN MALZEMELER : Tekne, deniz kadayıfı, sığır ödü, toprak boya, beyaz kağıt, fırça, biz, su, çıta

KOMPOZİSYON :Bordo ve gül kurusu atıldıktan sonra lahor çividiyle daireler çizilerek damarlar oluşturularak eser tamamlanmıştır.

KAYNAK KİŞİ : Bahtiyar Hıra

BİLGİ FORMU 6**Fotoğraf 6: Gelgit**

ÖRNEK NO	: 6
FOTOĞRAF NO	: 6
ÖRNEK TÜRÜ	: Ebrulu kağıt
ESERİN YAPILIŞ TARİHİ	: Yok
ESERİN İNCELEME TARİHİ	: 02.11.2011
ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Battal ve gelgit ebru tekniği
KULLANILAN RENKLER	: Siyah, oksit kırmızı, turkuaz, ultramarin mavi

KULLANILAN MALZEMELER : Tekne, deniz kadayıfı, sığır ödü, toprak boya, beyaz kağıt, fırça, biz, su, çıta

KOMPOZİSYON : Siyah, oksit kırmızı, turkuaz, ultramarin mavi ile battal ebru yapılmıştır. Battal ebrunun üstüne enine ve boyuna gelgit ebru çalışılmıştır.

KAYNAK KİŞİ : Bahtiyar Hıra

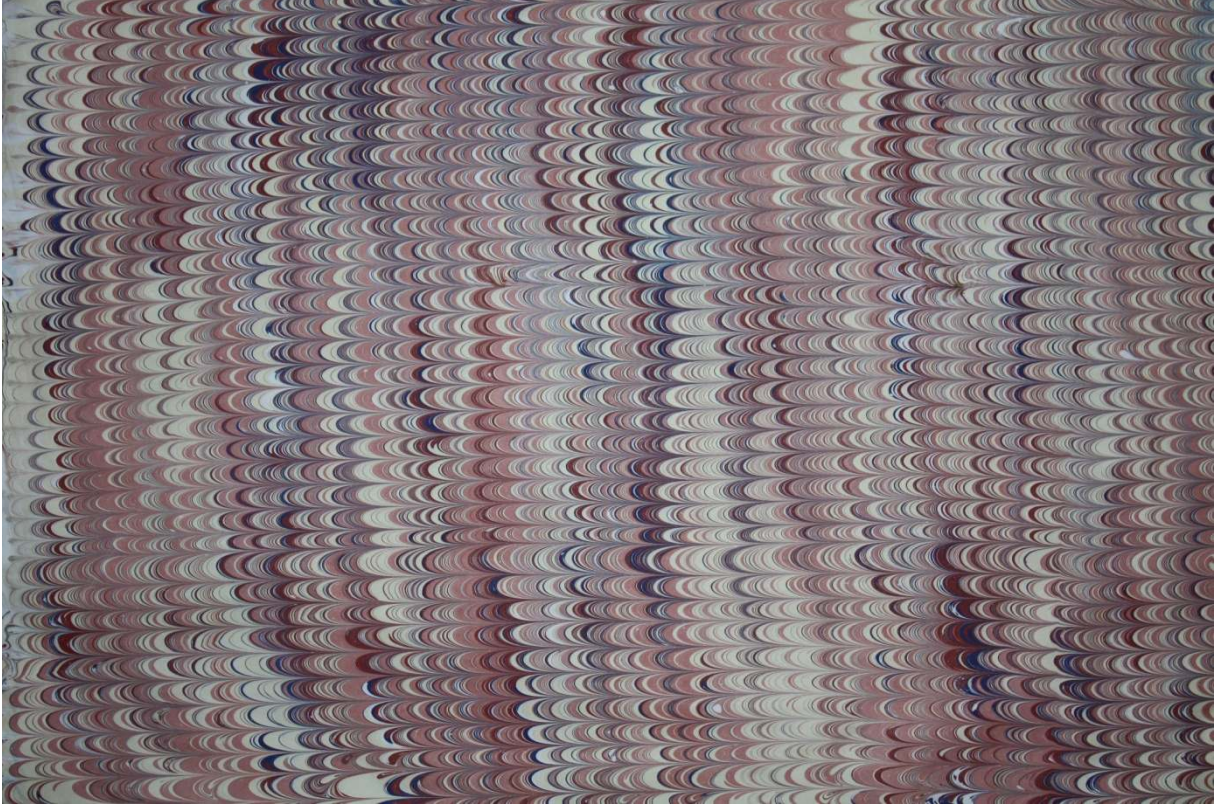
BİLGİ FORMU 7**Fotoğraf 7: Şal**

ÖRNEK NO	: 7
FOTOĞRAF NO	: 7
ÖRNEK TÜRÜ	: Ebrulu kağıt
ESERİN YAPILIŞ TARİHİ	: Yok
ESERİN İNCELEME TARİHİ	: 02.11.2011
ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Battal ve şal ebru tekniği
KULLANILAN RENKLER	: Açık kahverengi, turkuaz, fuşya, gül kuru

KULLANILAN MALZEMELER : Tekne, deniz kadayıfı, sığır ödü, toprak boya, beyaz kağıt, fırça, biz, su, çıta

KOMPOZİSYON : Kahverengi, turkuaz, fuşya, gül kurusu tekneye atıldıktan sonra bizle şekil verilerek şal tekniği yapılmıştır.

KAYNAK KİŞİ : Bahtiyar Hıra

BİLGİ FORMU 8**Fotoğraf 8: Taraklı**

ÖRNEK NO	: 8
FOTOĞRAF NO	: 8
ÖRNEK TÜRÜ	: Ebrulu kağıt
ESERİN YAPILIŞ TARİHİ	: Yok
ESERİN İNCELEME TARİHİ	: 02.11.2011
ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Battal, gelgit ve taraklı ebru tekniği
KULLANILAN RENKLER	: Oksit kırmızı, ultramarin mavi, açık mavi

- KULLANILAN MALZEMELER** : Tekne, deniz kadayıfı , sığır ödü, toprak boya, beyaz kağıt, fırça, biz, tarak, su, çıta
- KOMPOZİSYON** : Oksit kırmızı ve ultramarin mavi ile battal ebru yapılmıştır. Onun üstüne düz gelgit yapıp tarak çekilerek eser tamamlanmıştır.
- KAYNAK KİŞİ** : Bahtiyar Hıra

BİLGİ FORMU 9**Fotoğraf 9:** Taraklı Bülbul Yuvası

ÖRNEK NO	: 9
FOTOĞRAF NO	: 9
ÖRNEK TÜRÜ	: Ebrulu kağıt
ESERİN YAPILIŞ TARİHİ	: Yok
ESERİN İNCELEME TARİHİ	: 02.11.2011
ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Battal, gelgit ve taraklı bülbul yuvası tekniği
KULLANILAN RENKLER	: Siyah, kırmızı, açık yeşil

KULLANILAN MALZEMELER : Tekne, deniz kadayıfı, sığır ödü, toprak boya, şamua kağıt, fırça, biz, tarak, su, çıta

KOMPOZİSYON : Siyah, kırmızı, yeşil ile battal ebru yapılmıştır. Onun üstüne düz gelgit yapıp tarak çekilmiştir. Tarağın üstüne de bizle simetrik helezonlar oluşturularak bülbül yuvası yapılmıştır.

KAYNAK KİŞİ : Bahtiyar Hıra.

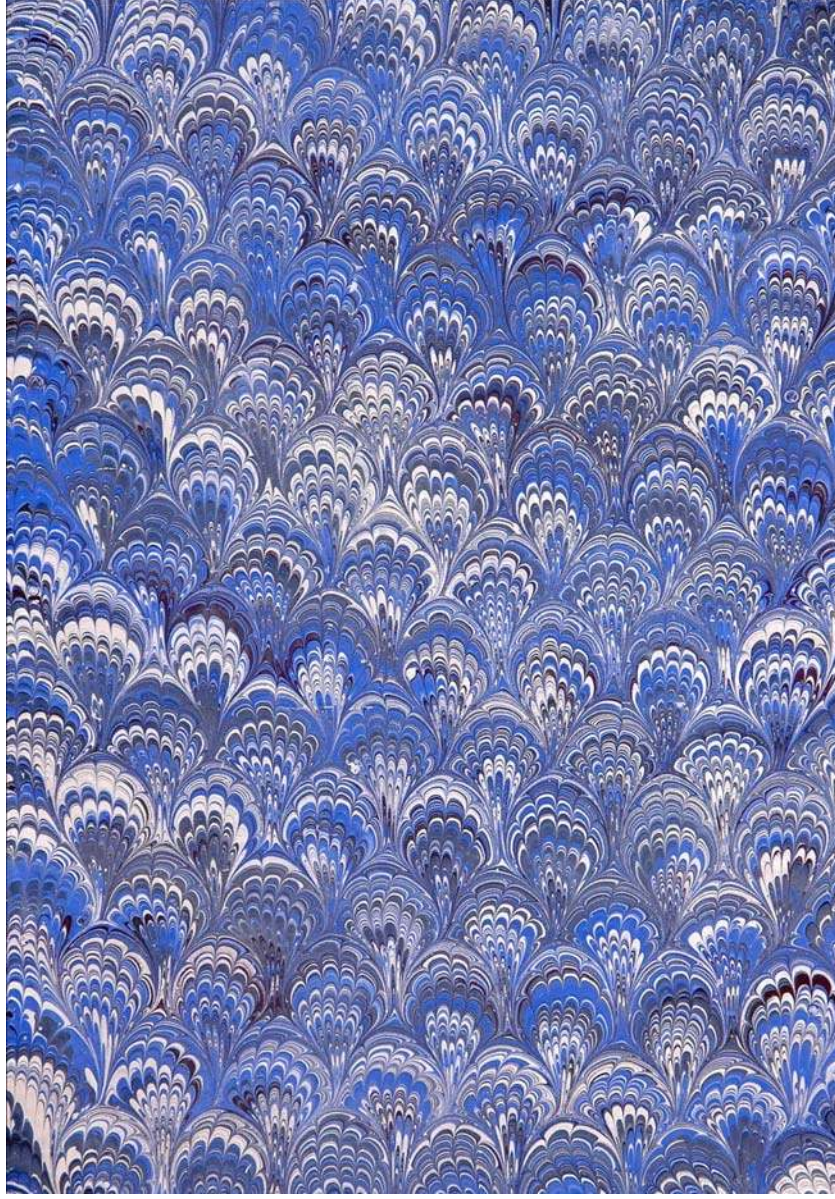
BİLGİ FORMU 10**Fotoğraf 10: Taraklı**

ÖRNEK NO	: 10
FOTOĞRAF NO	: 10
ÖRNEK TÜRÜ	: Ebrulu kağıt
ESERİN YAPILIŞ TARİHİ	: Yok
ESERİN İNCELEME TARİHİ	: 02.11.2011
ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Battal, gelgit ve taraklı ebru tekniği
KULLANILAN RENKLER	: Koyu kahverengi, ultramarin mavi, oksit sarı

KULLANILAN MALZEMELER : Tekne, deniz kadayıfı , sığır ödü, toprak boya, beyaz kağıt, fırça, biz, tarak, su, çıta

KOMPOZİSYON : Koyu kahverengi, ultramarin mavi ve oksit sarıyla battal ebru yapılmıştır. Onun üstüne düz ve çapraz gelgit yapıp tarak çekilmiştir.

KAYNAK KİŞİ : Bahtiyar Hıra

BİLGİ FORMU 11**Fotoğraf 11: Tavusi Ebru**

ÖRNEK NO : 11

FOTOGRAFI NO : 11

ÖRNEK TÜRÜ : Ebrulu kağıt

ESERİN YAPILIŞ TARİHİ : Yok

ESERİN İNCELEME TARİHİ : 02.11.2011

ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Battal, gelgit, taraklı ve tavusi ebru tekniği
KULLANILAN RENKLER	: Mor, ultramarin mavi
KULLANILAN MALZEMELER	: Tekne, deniz kadayıfı , sığır ödü, toprak boya, beyaz kağıt, fırça, biz, tarak, su, çıta
KOMPOZİSYON	: Mor ve ultramarin maviyle battal ebru yapılmıştır. Battalın üstüne gelgit ebru yapıldıktan sonra tarak çekilmiştir, bizle “S” yapılarak tavusi ebru yapılmıştır.
KAYNAK KİŞİ	: Bahtiyar Hıra

BİLGİ FORMU 12**Fotoğraf 12: Çift Ebru**

ÖRNEK NO	: 12
FOTOĞRAF NO	: 12
ÖRNEK TÜRÜ	: Ebrulu kağıt
ESERİN YAPILIŞ TARİHİ	: Yok
ESERİN İNCELEME TARİHİ	: 02.11.2011
ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Battal, şal ve çift ebru tekniği
KULLANILAN RENKLER	: Ultramarin mavi, oksit kırmızı, mor, yeşil, sarı sedef

KULLANILAN MALZEMELER : Tekne, deniz kadayıfı , sığır ödü, toprak boya, beyaz kağıt, fırça, biz, sedef, su, çıta

KOMPOZİSYON : Ultramarin mavi, oksit kırmızı ile battal ebru yapıp, kurutulmuştur. Kuruyan battalın üstüne ikinci kez mor, yeşil ve sarı sedefle battal atılıp şal ebru uygulanarak çift ebru yapılmıştır.

KAYNAK KİŞİ : Bahtiyar Hıra

BİLGİ FORMU 13**Fotoğraf 13: Dalgalı**

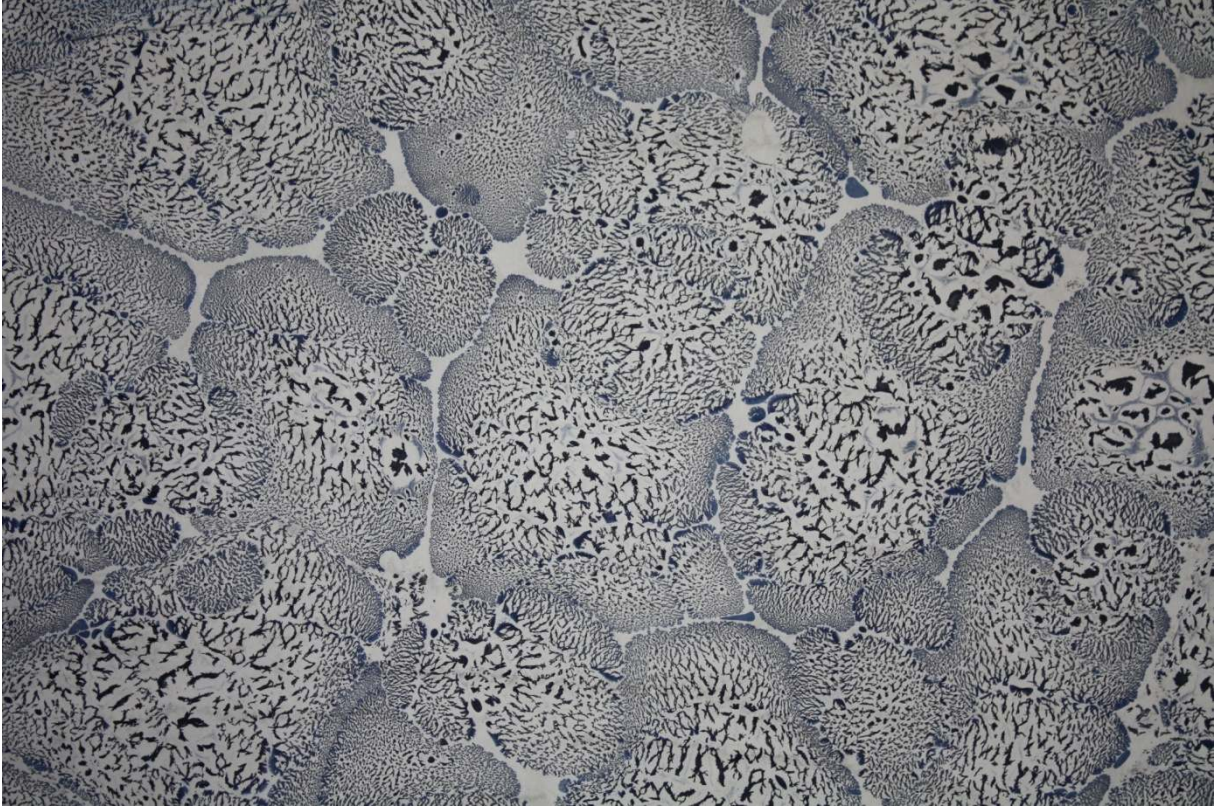
ÖRNEK NO : 13
FOTOĞRAF NO : 13
ÖRNEK TÜRÜ : Ebrulu kağıt
ESERİN YAPILIŞ TARİHİ : Yok
ESERİN İNCELEME TARİHİ : 02.11.2011

ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Battal ve dalgalı ebru tekniği
KULLANILAN RENKLER	: Beyaz
KULLANILAN MALZEMELER	: Tekne, deniz kadayıfı , sığır ödü, toprak boya, eskitme kağıt, fırça, biz, ödlü su, su, çıta
KOMPOZİSYON	: Zemine ödlü su ile battal atılmıştır. Battalın üstüne beyaz boya öbek öbek damlatıldıktan sonra kağıt kaydırılarak dalgalı ebru yapılmıştır.
KAYNAK KİŞİ	: Bahtiyar Hıra

BİLGİ FORMU 14**Fotoğraf 14: Dalgali**

ÖRNEK NO : 14
FOTOĞRAF NO : 14
ÖRNEK TÜRÜ : Ebrulu kağıt
ESERİN YAPILIŞ TARİHİ : Yok
ESERİN İNCELEME TARİHİ : 02.11.2011

ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Battal ve dalgalı ebru tekniği
KULLANILAN RENKLER	: Lahor çividi, asgari yeşil
KULLANILAN MALZEMELER	: Tekne, deniz kadayıfı, sığır ödü, toprak boya, beyaz kağıt, fırça, biz, su, çıta
KOMPOZİSYON	: Lahor ve yeşil boya ile battal atıldıktan sonra kağıt kaydırılarak dalgalı ebru yapılmıştır.
KAYNAK KİŞİ	: Bahtiyar Hıra

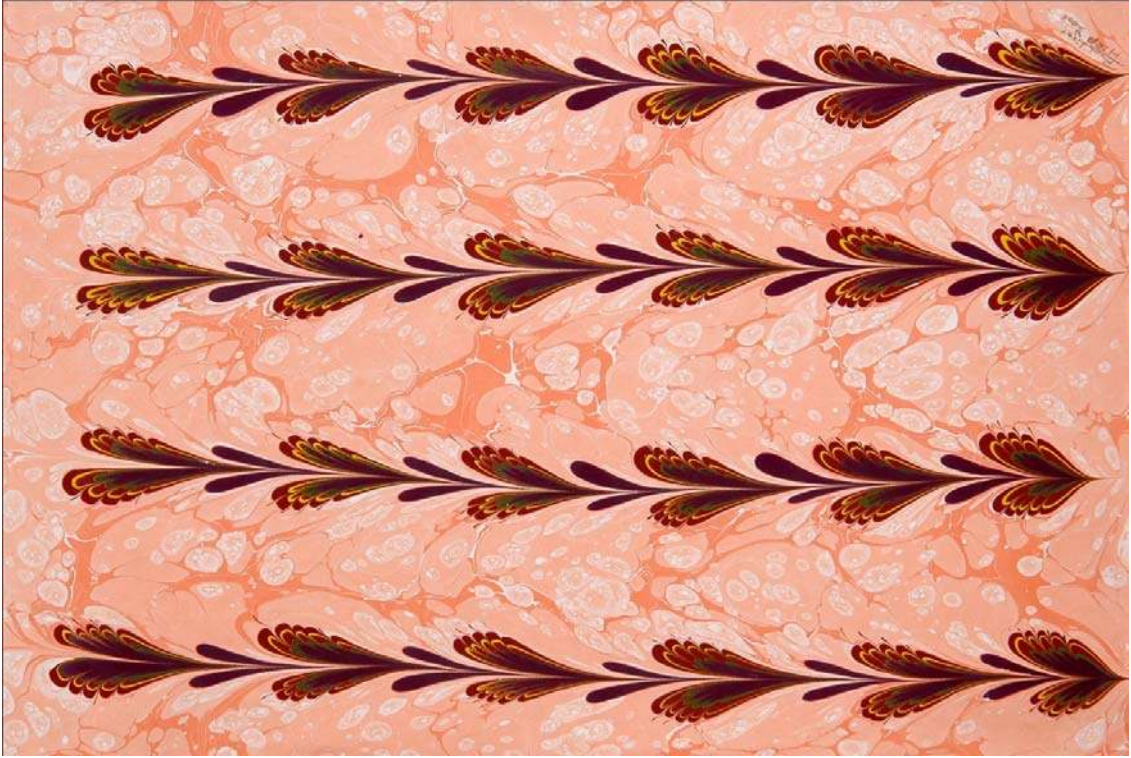
BİLGİ FORMU 15**Fotoğraf 15: Kumlu Kılçıklı Ebru**

ÖRNEK NO	: 15
FOTOĞRAF NO	: 15
ÖRNEK TÜRÜ	: Ebrulu kağıt
ESERİN YAPILIŞ TARİHİ	: Yok
ESERİN İNCELEME TARİHİ	: 02.11.2011
ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Battal ve kumlu kılçıklı ebru tekniği
KULLANILAN RENKLER	: Lahor çividi

KULLANILAN MALZEMELER : Tekne, deniz kadayıfı , sığır ödü, toprak boya, beyaz kağıt, fırça, biz, su, çıta

KOMPOZİSYON : Lahor boya ile tekneye battal atıldıktan sonra kumlanana kadar bekletilmiştir. Kılçıklanmalar olduktan sonra ebru teknedeki kağıda alınmıştır.

KAYNAK KİŞİ : Bahtiyar Hıra

BİLGİ FORMU 16**Fotoğraf 16: Hatip Ebru**

ÖRNEK NO	: 16
FOTOĞRAF NO	: 16
ÖRNEK TÜRÜ	: Ebrulu kağıt
ESERİN YAPILIŞ TARİHİ	: Yok
ESERİN İNCELEME TARİHİ	: 02.11.2011
ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Hafif ebru, hatip ebru tekniği (taraklı yürek)
KULLANILAN RENKLER	: Kavuniçi, bordo, oksit sarı, yeşil, mürdüm

KULLANILAN MALZEMELER : Tekne, kerajin, sığır ödü, toprak boya, beyaz kağıt, fırça, biz, neft, su, çıta

KOMPOZİSYON : Kavuniçi ile hafif ebru atıldıktan sonra bordo, oksit sarı, yeşil ve sarı iç içe damlatılarak çift taraklı yürek hatibi yapılmıştır.

KAYNAK KİŞİ : Bahtiyar Hıra

BİLGİ FORMU 17**Fotoğraf 17: Koltuk Ebru**

ÖRNEK NO	: 17
FOTOĞRAF NO	: 17
ÖRNEK TÜRÜ	: Ebrulu kağıt
ESERİN YAPILIŞ TARİHİ	: Yok
ESERİN İNCELEME TARİHİ	: 02.11.2011
ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Hafif ebru, koltuk ebru tekniği
KULLANILAN RENKLER	: Açık küf yeşili, sap yeşili, siyah, fuşya, pembe

KULLANILAN MALZEMELER : Tekne, deniz kadayıfı , sığır ödü, toprak boya, şamua kağıt, fırça, biz, su, çıta

KOMPOZİSYON : Açık küf yeşiliyle hafif ebru atıldıktan sonra simetri dahilinde küçük gül motifleri yapılarak koltuk ebru tekniği ile eser tamamlanmıştır.

KAYNAK KİŞİ : Bahtiyar Hıra

BİLGİ FORMU 18**Fotoğraf 18:** Çiçekli Ebru (Lale)

ÖRNEK NO : 18
FOTOĞRAF NO : 18
ÖRNEK TÜRÜ : Ebrulu kağıt
ESERİN YAPILIŞ TARİHİ : Yok

ESERİN İNCELEME TARİHİ	: 02.11.2011
ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Battal ebru, çiçekli ebru tekniği (lale)
KULLANILAN RENKLER	: Fuşya, sap yeşili, beyaz
KULLANILAN MALZEMELER	: Tekne, deniz kadayıfı , sığır ödü, toprak boya, eskitme kağıt, fırça, biz, ödlü su, su, çıta
KOMPOZİSYON	: Fuşya boyanın üzerine eskitme kağıt gözükecek kadar ödlü su ile battal atılarak lale deseni uygulanmıştır. Yapraklar beyaz ve sap yeşili, lale formun dada beyaz ile fuşya harelenerek çalışılmıştır.
KAYNAK KİŞİ	: Bahtiyar Hıra

BİLGİ FORMU 19**Fotoğraf 19: Çiçekli Ebru (Lale)**

ÖRNEK NO : 19

FOTOĞRAF NO : 19

ÖRNEK TÜRÜ : Ebrulu kağıt

ESERİN YAPILIŞ TARİHİ : Yok

ESERİN İNCELEME TARİHİ	: 02.11.2011
ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Hafif ebru, çiçekli ebru tekniği (lale)
KULLANILAN RENKLER	: Gül kurusu, sap yeşili, siyah, kırmızı, beyaz
KULLANILAN MALZEMELER	: Tekne, deniz kadayıfı , sığır ödü, toprak boya, beyaz kağıt, fırça, biz, su, çıta
KOMPOZİSYON	: Gül kurusu hafif ebrunun üzerine siyah ve sap yeşili harelerek yaprak uygulanmıştır. Lale motifinde kırmızı, siyah ve beyaz renkler lale motifini belirgin hale getirecek şekilde harelerek stilize bir lale motifi ile eser tamamlanmıştır.
KAYNAK KİŞİ	: Bahtiyar Hıra

BİLGİ FORMU 20**Fotoğraf 20: Çiçekli Ebru (Lale)**

ÖRNEK NO : 20
FOTOĞRAF NO : 20
ÖRNEK TÜRÜ : Ebrulu kağıt
ESERİN YAPILIŞ TARİHİ : Yok

ESERİN İNCELEME TARİHİ	: 02.11.2011
ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Hafif ebru, çiçekli ebru tekniği (lale)
KULLANILAN RENKLER	: Açık gri, sap yeşili, siyah, kırmızı, beyaz
KULLANILAN MALZEMELER	: Tekne, deniz kadayıfı , sığır ödü, toprak boya, beyaz kağıt, fırça, biz, su, çıta
KOMPOZİSYON	: Açık gri hafif ebrunun üzerine siyah ve sap yeşili harelerek yaprak uygulanmıştır. Lale motifinde kırmızı ve beyaz renkler lale motifini belirgin hale getirecek şekilde harelerek stilize bir lale motifi çalışılmıştır.
KAYNAK KİŞİ	: Bahtiyar Hıra

BİLGİ FORMU 21

Fotoğraf 21: Çiçekli Ebru (Demet Gelincik)

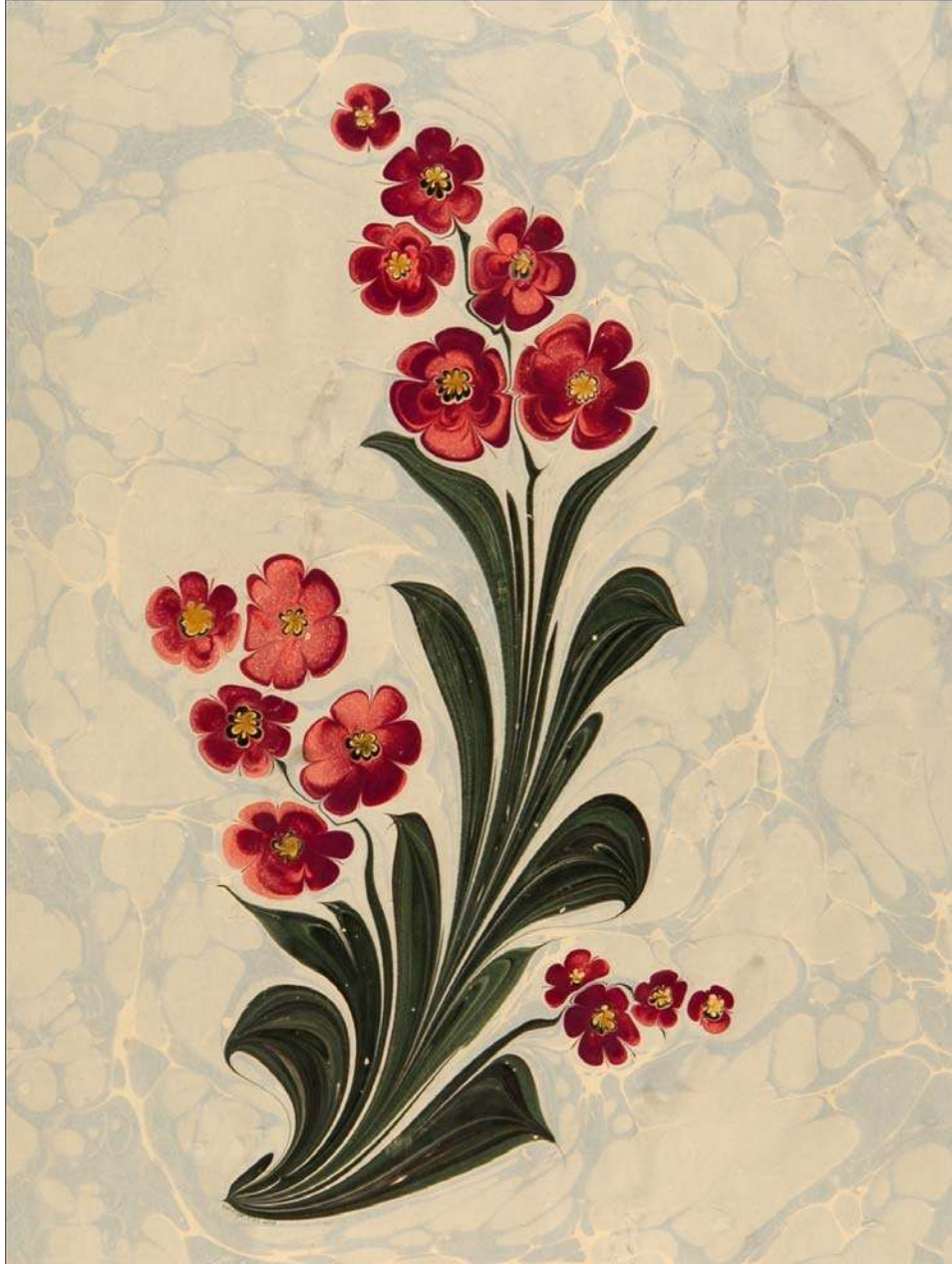
ÖRNEK NO	: 21
FOTOĞRAF NO	: 21
ÖRNEK TÜRÜ	: Ebrulu kağıt
ESERİN YAPILIŞ TARİHİ	: Yok

ESERİN İNCELEME TARİHİ	: 02.11.2011
ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Hafif ebru, çiçekli ebru tekniği (demet gelincik)
KULLANILAN RENKLER	: Açık kahverengi, haki yeşil, beyaz, turuncu, gül kurusu, sarı, siyah
KULLANILAN MALZEMELER	: Tekne, deniz kadayıfı , sığır ödü, toprak boya, beyaz kağıt, fırça, biz, neft, su, çıta
KOMPOZİSYON	: Açık kahve renkli hafif ebrunun üstüne turuncu ve gül kurusu harelenerek demet gelincik uygulanmıştır.
KAYNAK KİŞİ	: Bahtiyar Hıra

BİLGİ FORMU 22**Fotoğraf 22:** Çiçekli Ebru (Sümbül)

ÖRNEK NO : 22
FOTOĞRAF NO : 22
ÖRNEK TÜRÜ : Ebrulu kağıt
ESERİN YAPILIŞ TARİHİ : Yok

ESERİN İNCELEME TARİHİ	: 02.11.2011
ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Battal ebru, çiçekli ebru tekniği (sümbül)
KULLANILAN RENKLER	: Yeşil, oksit sarı, sap yeşili, mor, fuşya
KULLANILAN MALZEMELER	: Tekne, deniz kadayıfı , sığır ödü, toprak boya, dokulu kağıt, fırça, biz, ödlü su, su, çıta
KOMPOZİSYON	: Yeşil ve sarının üzerine ödlü su ile battal atılarak dokulu kağıt meydana çıkarılmıştır. Üzerine de mor ve fuşya renkleri harelenerek sümbül ebru uygulanmıştır.
KAYNAK KİŞİ	: Bahtiyar Hıra

BİLGİ FORMU 23

Fotoğraf 23: Çiçekli Ebru (Bahar Dalı)

ÖRNEK NO : 23

FOTOĞRAF NO : 23

ÖRNEK TÜRÜ : Ebrulu kağıt

ESERİN YAPILIŞ TARİHİ : Yok

ESERİN İNCELEME TARİHİ	: 02.11.2011
ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Hafif ebru, çiçekli ebru tekniği (bahar dalı)
KULLANILAN RENKLER	: Açık mavi, sap yeşili, siyah, bordo, kavuniçi, oksit sarı
KULLANILAN MALZEMELER	: Tekne, deniz kadayıfı, sığır ödü, toprak boya, şamua kağıt, fırça, biz, su, çıta
KOMPOZİSYON	: Açık mavi hafif ebrunun üstüne bahar dalı çalışarak eser tamamlanmıştır.
KAYNAK KİŞİ	: Bahtiyar Hıra

BİLGİ FORMU 24**Fotoğraf 24: Çiçekli Ebru (Gül)**

ÖRNEK NO : 24
FOTOĞRAF NO : 24
ÖRNEK TÜRÜ : Ebrulu kağıt
ESERİN YAPILIŞ TARİHİ : Yok

ESERİN İNCELEME TARİHİ	: 02.11.2011
ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Battal ebru, çiçekli ebru tekniği (gül)
KULLANILAN RENKLER	: Sap yeşili, siyah, kırmızı, açık kahverengi
KULLANILAN MALZEMELER	: Tekne, deniz kadayıfı, sığır ödü, toprak boya, eskitme kağıt, fırça, biz, ödlü su, su, çıta
KOMPOZİSYON	: Eskitme kağıt gözüksün diye ödlü suyla battal atıldıktan sonra üstüne kırmızı ve siyah harelenerek gül uygulanmıştır. Yaprığın bir tanesi de dönmüş etkisi verilerek eser tamamlanmıştır.
KAYNAK KİŞİ	: Bahtiyar Hıra

BİLGİ FORMU 25

Fotoğraf 25: Çiçekli Ebru (Grup Karanfil)

ÖRNEK NO : 25
FOTOĞRAF NO : 25
ÖRNEK TÜRÜ : Ebrulu kağıt
ESERİN YAPILIŞ TARİHİ : Yok

ESERİN İNCELEME TARİHİ	: 02.11.2011
ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Hafif ebru, çiçekli ebru tekniği (grup karanfil)
KULLANILAN RENKLER	: Açık gri, sap yeşil, siyah, kırmızı, turuncu
KULLANILAN MALZEMELER	: Tekne, deniz kadayıfı, sığır ödü, toprak boya, beyaz kağıt, fırça, biz, su, çıta
KOMPOZİSYON	: Açık gri hafif ebrunun üstüne grup karanfil uygulanmıştır. Karanfilin sapından da tezhip sanatı ile madalyon sarkıtılarak kompozisyon tamamlanmıştır.
KAYNAK KİŞİ	: Bahtiyar Hıra

BİLGİ FORMU 26**Fotoğraf 26: Kumlu Kılçıklı Ebru**

ÖRNEK NO : 26
FOTOĞRAF NO : 26
ÖRNEK TÜRÜ : Ebrulu kağıt
ESERİN YAPILIŞ TARİHİ : Yok

ESERİN İNCELEME TARİHİ	: 02.11.2011
ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Kumlu kılçıklı ebru tekniği
KULLANILAN RENKLER	: Lahor çividi, açık kahverengi, beyaz
KULLANILAN MALZEMELER	: Tekne, deniz kadayıfı, sığır ödü, toprak boya, dokulu kağıt, fırça, biz, su, çıta
KOMPOZİSYON	: Kumlu ebru yapıldıktan sonra ayrı ayrı kesilip zincir şeklinde dokulu bir kağıdın üstüne yapıştırılmıştır. Tezhip sanatı da yuvarlakların kenarlarında uygulanmıştır. Ebru ve tezhip sanatları aynı eser de birleştirilerek özgün bir kompozisyon ortaya çıkarılmıştır.
KAYNAK KİŞİ	: Bahtiyar Hıra

BİLGİ FORMU 27**Fotoğraf 27: Battal**

ÖRNEK NO : 27

FOTOĞRAF NO : 27

ÖRNEK TÜRÜ : Ebrulu kağıt

ESERİN YAPILIŞ TARİHİ : Yok

ESERİN İNCELEME TARİHİ	: 02.11.2011
ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Battal ebru
KULLANILAN RENKLER	: Beyaz, sarı sedef
KULLANILAN MALZEMELER	: Tekne, deniz kadayıfı, sığır ödü, toprak boya, eskitme kağıt, fırça, biz, sedef, su, çıta
KOMPOZİSYON	: Beyaz boyanın üstüne sarı sedefle öbekler atılmıştır. Ebru kuruduktan sonra suluboya tekniği ile İstanbul temalı (Sultan Ahmet, Galata Kulesi ve küçük bir kayık) çalışmalar yapılarak eser tamamlanmıştır.
KAYNAK KİŞİ	: Bahtiyar Hıra

BİLGİ FORMU 28

Fotoğraf 28: Şal Ebru

ÖRNEK NO	: 28
FOTOĞRAF NO	: 28
ÖRNEK TÜRÜ	: Ebrulu kağıt
ESERİN YAPILIŞ TARİHİ	: Yok
ESERİN İNCELEME TARİHİ	: 02.11.2011
ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Battal ebru, şal ebru tekniği
KULLANILAN RENKLER	: Siyah, açık kahverengi, beyaz, sarı sedef

KULLANILAN MALZEMELER : Tekne, deniz kadayıfı, sığır ödü, toprak boya, dokulu kağıt, fırça, biz, sedef, su, çıta

KOMPOZİSYON : Battal ebrunun üstünde kısım kısım boşluklar bırakılmıştır. Kompozisyona göre boyaların üstünden bizle şal ebru yapılmıştır. Ebru kuruduktan sonra minyatür sanatı ile semazenler ve türbesi çalışılmıştır.

KAYNAK KİŞİ : Bahtiyar Hıra

BİLGİ FORMU 29**Fotoğraf 29: Çift Ebru**

ÖRNEK NO	: 29
FOTOĞRAF NO	: 29
ÖRNEK TÜRÜ	: Ebrulu kağıt
ESERİN YAPILIŞ TARİHİ	: Yok
ESERİN İNCELEME TARİHİ	: 02.11.2011
ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Battal ebru, dalgalı ebru, çift ebru

KULLANILAN RENKLER	: Beyaz, sarı sedef
KULLANILAN MALZEMELER	: Tekne, deniz kadayıfı, sığır ödü, toprak boya, dokulu kağıt, fırça, biz, ödlü su, sedef, su, çıta
KOMPOZİSYON	: Zemine ödlü su ile battal atıldıktan sonra öbek öbek beyaz boya yerleştirilmiştir ve kağıt kaydırılarak dalgalı ebru uygulanmıştır. Dalgalı ebru kuruduktan sonrada tek tarafa battal atılıp bizle çizilerek çift ebru uygulanarak eser tamamlanmıştır.
KAYNAK KİŞİ	: Bahtiyar Hıra

BİLGİ FORMU 30

Fotoğraf 30: Battal

ÖRNEK NO	: 30
FOTOĞRAF NO	: 30
ÖRNEK TÜRÜ	: Ebrulu kağıt
ESERİN YAPILIŞ TARİHİ	: Yok
ESERİN İNCELEME TARİHİ	: 02.11.2011
ESERİN BOYUTLARI	: 35x50 cm.
BUGÜNKÜ DURUMU	: Yıpranmamış ve onarım görmemiştir.
KULLANILAN TEKNİKLER	: Battal ebru

KULLANILAN RENKLER	: Siyah, asgari yeşil
KULLANILAN MALZEMELER	: Tekne, deniz kadayıfı, sığır ödü, toprak boya, eskitme kağıt, fırça, biz, ödlü su, su, çıta
KOMPOZİSYON	: Siyah ve yeşille battal ebru yapıldıktan sonra orta kısmına ödlü su atılmıştır. Ebru kuruduktan sonra hat yazısı yazılmıştır.
KAYNAK KİŞİ	: Bahtiyar Hıra

4.2. Tablolar Ve Yorumlar

4.2.1. Teknik döküm tablosu

Tablo 1

Teknik Döküm Tablosu

Kullanılan Teknikler	Kullanılan Örnekler	BATTAL	NEFTLİ BATTAL	GELGİT	ŞAL	TARAKLI	BÜLBÜL YUVASI	TAVUSİ	ÇİFT EBRU	DALGALI	KUMLU-KILÇIKLI	HATİP-TARKLI YÜREK	KOLTUK	LALE	GELİNCİK	SÜMBÜL	BAHARDALI	GÜL	KARAFİL	HAFİF EBRU
Örnek 1	X																			
Örnek 2	X																			
Örnek 3	X																			
Örnek 4		X																		
Örnek 5	X																			
Örnek 6	X		X																	
Örnek 7	X			X																
Örnek 8	X		X		X															
Örnek 9	X		X		X	X														
Örnek 10	X		X		X															
Örnek 11	X		X		X		X													
Örnek 12	X			X				X												
Örnek 13	X								X											
Örnek 14	X								X											
Örnek 15	X									X										
Örnek 16											X									X
Örnek 17												X								X
Örnek 18	X												X							
Örnek 19													X							X
Örnek 20													X							X
Örnek 21														X						X
Örnek 22	X															X				
Örnek 23																	X			X
Örnek 24	X																	X		
Örnek 25																			X	X
Örnek 26										X										
Örnek 27	X																			
Örnek 28	X			X																
Örnek 29	X							X	X											
Örnek 30	X																			
Toplam	21	1	5	3	4	1	1	2	3	2	1	1	3	1	1	1	1	1	1	7

4.2.1.1. Teknik Döküm Tablosunun Yorumu

Tabloda görüldüğü gibi incelediğimiz 30 eserin 21 tanesinde battal, 1 tanesin de nefli battal, 5 tanesin de gelgit, 3 tanesin de şal, 4 tanesin de taraklı, 1 tanesin de bülbül yuvası, 1 tanesin de tavusi, 2 tanesin de çift ebru, 3 tanesin de dalgalı, 2 tanesin de kumlu-kılçıklı, 1 tanesin de hatip-taraklı yürek, 1 tanesin de koltuk, 3 tanesin de lale, 1 tanesin de gelincik, 1 tanesin de sümbül, 1 tanesin de bahar dalı, 1 tanesin de gül, 1 tanesin de karanfil ve 7 tanesinde de hafif ebru tekniğinin kullanıldığı görülmüştür.

Tablodan da anlaşılacağı gibi en çok kullanılan teknik battal ebru tekniği olarak belirlenmiştir. Bunun sebebi ise taraklı yada çiçekli ebru yapılsa da teknenin zeminin de muhakkak battal ebru yapılmadır, yapılmadan çalışma yapılamaz çünkü tüm ebru çalışmalarının zeminini battal ebru oluşturmaktadır. Seçtiğimiz çalışmalar arasında tek kullanılan teknikler ise nefli battal, kumlu-kılçıklı, bülbül yuvası, tavusi, hatip-taraklı yürek, koltuk, gelincik, sümbül, bahar dalı, gül ve karanfil teknikleridir.

Tablo 2

Teknik Döküm Tablosunun Dağılımı

TEKNİKLER	n	%
a	5	16,7
a-c	1	3,3
a-d	2	6,8
a-c-e	2	6,8
a-c-e-f	1	3,3
a-c-e-g	1	3,3
b	1	3,3
a-d-h	1	3,3
a-ı	2	6,8
a-j	1	3,3
k-t	1	3,3
l-t	1	3,3
m-a	1	3,3
m-t	2	6,8
n-t	1	3,3
a-o	1	3,3
p-t	1	3,3
a-p	1	3,3
s-t	1	3,3
k	1	3,3
a-h-r	1	3,3
o	1	3,3
TOPLAM	30	100

a: Battal Ebru, b:Neftli Battal, c:Gelgit, d:Şal, e:Taraklı Ebru, f:Bülbül Yuvası, g:Tavusi, h: Çift Ebru, ı:Dalgalı Ebru, j:Kumlu-Kılçıklı Ebru, k:Hatip-Taraklı Yürek, l:Koltuk, m:Lale, n:Gelincik, o:Sümbül, p:Bahardalı, r:Gül, s:Karanfil, t:Hafif Ebru

Tablo incelendiğinde tekniklerden %66,8 battal ebru, %23,3 hafif ebru, % 16,7 hafif ebru, %13,4 taraklı ebru , %10,1 şal ebru, % 10,1 lale, %6,8 dalgalı ebru, %6,6 çift ebru, % 6,6 hatip- taraklı yürek, % 6,6 sümbül, %6,6 bahardalı, % 3,3 neftli ebru, % 3,3 bülbül yuvası, % 3,3 tavusi ebru, % 3,3 kumlu-kılçıklı ebru, % 3,3 koltuk ebru, % 3,3 gelincik, % 3,3 gül, % 3,3 karanfil ebrusu kullanılmıştır. Battal ebrunun çok kullanılmasının nedeni ebrularının zeminini oluşturmasıdır. Diğer ebru çeşitleri battal ebrunun üzerinde yer almaktadır.

4.2.2. Renk döküm Tablosu

Tablo 3

Renk Döküm Tablosu

Kullanılan Renkler	Kullanılan Örnekler	ULTRAMARİN MAVİ	AÇIK MAVİ	LAHÖR ÇİVİDİ	TURKUVAZ	SARI	SARI SEDEF	OKSİT SARI	YEŞİL	AÇIK YEŞİL	HAKİ YEŞİL	SAP YEŞİL	AÇIK KÜF YEŞİLİ	ASGARİ YEŞİL	GÜL KURUSU	PEMBE	FUŞYA	AÇIK MOR	MOR	MÜRDÜM	BORDO	KIRMIZI	OKSİT KIRMIZI	KAVUNİÇİ	TURUNCU	AÇIK GRİ	SİYAH	AÇIK KAHVERENGİ	KOYU KAHVERENGİ	BEYAZ
Örnek 1	X																													
Örnek 2							X		X													X								
Örnek 3			X					X						X		X		X												
Örnek 4	X							X																			X			
Örnek 5			X												X						X									
Örnek 6	X			X																		X					X			
Örnek 7				X											X		X						X					X		
Örnek 8	X	X																				X								
Örnek 9										X											X						X			
Örnek 10	X							X																					X	
Örnek 11	X																		X											
Örnek 12	X						X		X										X			X								
Örnek 13																														X
Örnek 14			X											X																

Tablo 3. Devam.

Kullanılan Örnekler	Kullanılan Renkler																														
	ULTRA	MARİN MAVİ	AÇIK MAVİ	LAHOR ÇİVİDİ	TURKUVAZ	SARI	SARI SEDEF	OKSİT SARI	YEŞİL	AÇIK YEŞİL	HAKİ YEŞİL	SAP YEŞİL	AÇIK KÜF YEŞİLİ	ASGARİ YEŞİL	GÜL KURUSU	PEMBE	FUŞYA	AÇIK MOR	MOR	MÜRDÜM	BORDO	KIRMIZI	OKSİT KIRMIZI	KAVUNİÇİ	TURUNCU	AÇIK GRİ	SİYAH	AÇIK KAHVERENGİ	KAHVERENGİ	BEYAZ	
Örnek 15				X																											
Örnek 16								X	X					X							X	X			X						
Örnek 17												X	X			X	X											X			
Örnek 18												X					X														X
Örnek 19												X			X								X					X			X
Örnek 20												X											X				X	X			X
Örnek 21						X					X				X											X		X	X		X
Örnek 22								X	X			X					X		X												
Örnek 23			X					X				X										X			X			X			
Örnek 24												X											X					X	X		
Örnek 25												X											X			X	X	X			
Örnek 26				X			X																						X		X
Örnek 27																															X
Örnek 28							X																					X	X		X
Örnek 29							X																								X
Örnek 30														X														X			
Toplam	7	2	5	2	1	5	6	4	1	1	8	1	4	4	2	4	1	3	1	3	5	4	2	2	2	2	12	5	1	9	

4.2.2.1. Renk Döküm Tablosunun Yorumu

Tablo incelendiğinde 30 eserin farklı farklı renklere sahip oldukları görülmüştür. 7 eser de ultramarin mavi, 2 eser de açık mavi, 5 eser de lahor çividi, 2 eser de turkuaz, 1 eser de sarı, 5 eser de sarı sedef, 6 eser de oksit sarı, 4 eser de yeşil, 1 eser de açık yeşil, 1 eser de haki yeşil, 8 eser de sap yeşil, 1 eser de açık küf yeşili, 4 eser de asgari yeşil, 4 eser de gül kurusu, 2 eser de pembe, 4 eser de fuşya, 1 eser de açık mor, 3 eser de mor, 1 eser de mürdüm, 3 eser de bordo, 5 eser de kırmızı, 4 eser de oksit kırmızı, 2 eser de kavuniçi, 2 eser de turuncu, 2 eser de açık gri, 12 eser de siyah, 5 eser de açık kahverengi, 1 eser de koyu kahverengi ve 9 eser de ise beyaz renk kullanıldığı tespit edilmiştir.

- Tabloda görüldüğü gibi ebru eserlerimizde görülen renklerden en çok siyah rengin hakim olduğu görülmüştür. Bunun sebebi siyah rengin tüm çiçekli ebrularda yeşil renkle harelenererek kullanılmasıdır. Sarı, açık yeşil, haki yeşili, açık küf yeşili, açık mor, mürdüm ve koyu kahverenginin en az kullanılan renkler arasında olduğu görülmüştür.
- Geleneksel renklerimizden ultramarin mavi, lahor çiviti, oksit kırmızı, oksit sarı ebruda çok kullanılan renkler arasındadır bunun sebebi ise hem fiyatlarının uygun olması hem de hakiki toprak boya olmasından kaynaklanmaktadır.
- Gül kurusu, asgari yeşil, haki yeşil, fuşya, mor, açık mor, mürdüm, bordo, kavuniçi, gri, açık kahverengi gibi ara renkleri, ana renkleri birbirine katarak ortaya çıkartılmıştır.

Tablo 4

Renklerin Dağılım Tablosu

RENKLER	n	%
Ultramarin Mavi	7	7,14
Açık Mavi	2	2,04
Lahor Çividi	5	5,1
Turkuaz	2	2,04
Sarı	1	1,02
Sarı Sedef	5	5,1
Oksit Sarı	6	6,12
Yeşil	4	4,08
Açık Yeşil	1	1,02
Haki Yeşil	1	1,02
Sap Yeşili	8	8,16
Açık Küf Yeşili	1	1,02
Asgari Yeşil	4	4,08
Gül Kuruşu	4	4,08
Pembe	2	2,04
Fuşya	4	4,08
Açık Mor	1	1,02
Mor	3	3,06
Mürdüm	1	1,02
Bordo	3	3,06
Kırmızı	5	5,1
Oksit Kırmızı	4	4,08
Kavun İçi	2	2,04
Turuncu	2	2,04
Açık Gri	2	2,04
Siyah	12	12,24
Açık Kahverengi	5	5,1
Koyu Kahverengi	1	1,02
Beyaz	9	9,18
TOPLAM	102	100

Tabloya baktığımızda ebru renklerinde % 7,14'ünde ultramarin mavi, % 2,04'ünde açık mavi, % 5,1'inde lahor çividi, % 2,04'ünde turkuaz, % 1,02'sinde sarı, % 5,1'inde sarı sedef, % 6,12'sinde oksit sarı, % 4,08'inde yeşil, % 1,02'sinde açık yeşil, % 1,02'sinde haki yeşil, % 8,16'sında sap yeşili, % 1,02'sinde açık küf yeşili, % 4,08'inde asgari yeşil, % 4,08'inde gül kurusu, % 2,04'ünde pembe, % 4,08'inde fuşya, % 1,02'sinde açık mor, % 3,06'sında mor, % 1,02'sinde mürdüm, % 3,06'sında bordo, % 5,1'inde kırmızı, % 4,08'inde oksit kırmızı, % 2,04'ünde kavun içi, % 2,04'ünde turuncu, % 2,04'ünde açık gri, % 12,24'ünde siyah, % 5,1'inde açık kahverengi, % 1,02'sinde koyu kahverengi ve % 9,18'inde beyaz renk kullanılmıştır. Sonuçlara göre ebru eserlerinin renklerinde en çok kullanılan rengi siyah olarak çıkartabiliriz.

4.2.3. Araç-Gereç Tablosu

Tablo 5: Döküm Tablosu

Kullanılan Malzemeler	Kullanılan Örnekler	TEKNE	DENİZ KADAYIFI	SİĞİR ÖDÜ	TOPRAK BOYA	SU	FIRÇA	BİZ	ÇİTA	BOYA KABİ	SEDEF	BEYAZ KAĞIT	ŞAMUA	DOKULU KAĞIT	ESKİTME KAĞIT	TARAK	NEFT	ÖDLÜ SU
Örnek	1	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X						
Örnek	2	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X						
Örnek	3	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X						
Örnek	4	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X					X	
Örnek	5	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X						
Örnek	6	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X						
Örnek	7	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X						
Örnek	8	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X				X		
Örnek	9	X	X	X	X	X	X	X	X	X			X			X		
Örnek	10	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X				X		
Örnek	11	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X				X		
Örnek	12	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X						
Örnek	13	X	X	X	X	X	X	X	X	X					X			X
Örnek	14	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X						
Örnek	15	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X						
Örnek	16	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X					X	
Örnek	17	X	X	X	X	X	X	X	X	X			X					
Örnek	18	X	X	X	X	X	X	X	X	X					X			X
Örnek	19	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X						
Örnek	20	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X						
Örnek	21	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X					X	
Örnek	22	X	X	X	X	X	X	X	X	X				X				X
Örnek	23	X	X	X	X	X	X	X	X	X			X					
Örnek	24	X	X	X	X	X	X	X	X	X					X			X
Örnek	25	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X						
Örnek	26	X	X	X	X	X	X	X	X	X				X				
Örnek	27	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X				X			
Örnek	28	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X			X				
Örnek	29	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X			X				X
Örnek	30	X	X	X	X	X	X	X	X	X					X			X
Toplam		30	30	30	30	30	30	30	30	30	4	18	3	4	5	4	3	6

4.2.3.1. Araç-Gereç Tablosunun Yorumu

Tablo incelendiğinde 30 eserimizde kullanılan malzemelerden 30 tanesin de tekne, 30 tanesin de deniz kadayıfı, 30 tanesin de sığır ödü, 30 tanesin de toprak boya, 30 tanesin de su, 30 tanesin de fırça, 30 tanesin de biz, 30 tanesin de çıta, 30 tanesin de boya kabı, 4 tanesin de sedef, 18 tanesin de beyaz kağıt, 3 tanesin de şamua, 4 tanesin de dokulu kağıt, 5 tanesin de eskitme kağıt, 4 tanesin de tarak, 3 tanesin de petrol ve 6 tanesin de ödlü su kullanıldığı görülmüştür.

- Tablomuzu incelediğimizde malzemelerden en çok tekne, deniz kadayıfı, sığır ödü toprak boya, su, fırça, biz, çıta ve boya kabı kullanılmıştır. Bu malzemeler aynı zamanda ebrunun temel malzemeleridir, bu malzemelerden bir tanesi bile olmasa ebru yapılamaz. En az kullanılanlar arasında ise petrol ve şamua kullanılmıştır.

Tablo 6

Araç-Gereç Tablosunun Dağılımı

MALZEMELER	n	%
Tekne	30	9,5
Deniz Kadayıfı	30	9,5
Sığır Ödö	30	9,5
Toprak Boya	30	9,5
Su	30	9,5
Fırça	30	9,5
Biz	30	9,5
Çıta	30	9,5
Boya Kabı	30	9,5
Sedef	4	1,2
Beyaz Kağıt	18	5,706
Şamua	3	0,9
Dokulu Kağıt	4	1,2
Eskitme Kağıt	5	1,585
Tarak	4	1,2
Neft	3	0,9
Ödlü Su	6	1,8
TOPLAM	317	100

Tablo incelendiğinde % 9,5’inde tekne, % 9,5’inde deniz kadayıfı, % 9,5’inde sığır ödö, % 9,5’inde toprak boya, % 9,5’inde su, % 9,5’inde fırça, % 9,5’inde biz, % 9,5’inde çıta, % 9,5’inde boya kabı, % 1,2’sinde sedef, % 5,706’sında beyaz kağıt, % 0,9’unda şamua, % 1,2’sinde dokulu kağıt, % 1,585’inde eskitme kağıt, % 1,2’sinde tarak, % 0,9’unda neft, % 1,8’inde ödlü su kullanıldığı tespit edilmiştir. Sonuçlara göre en çok kullanılan malzemeler tekne, deniz kadayıfı, sığır ödö, toprak boya, su, fırça, biz, çıta, boya kabıdır. En az kullanılanlar ise neft ve şamuadır diyebiliriz.

4.2.4. Görüşmelerden Elde Edilen Cevaplar

ŞEBNEM ÇORUMLUOĞLU

1. Bahtiyar Hıra'yla ne zaman ve nerede tanıştınız?

2005 yılında belediyenin açtığı bir kursta Bahtiyar Hıra ebru sanatını kursiyerlere öğretiyordu. Suyun yüzeyinde şekil vermek o an bana çok ilginç ve büyümlü gelmişti. Kursa başladım ve hala bu sanata Bahtiyar Hıra ile devam etmekteyim.

2. Ebru eğitimini nerede alıyorsunuz?

Bahtiyar Ebru Evi'nde usta-çırak ilişkisinde derslerimize devam etmekteyiz.

3. Bahtiyar Hıra'dan ne kadar süre ebru eğitimi aldınız yada ders almaya devam ediyor musunuz?

Hocamdan yedi yıldır ders aldım ve hala ders almaya devam etmekteyim.

4. Sizin gözünüzde Bahtiyar Hıra nasıl bir eğitimcidir?

İdeal, bilgilerini sevgiyle öğretmeye çalışan ve yeri gerektiğinde kuralları hatırlatan bir eğitimcidir.

5. Bahtiyar Hıra'yı diğer sanatçılardan ayıran özellikleri nelerdir?

Geleneksel ebrunun yanında doğada gördüğü çiçekleri stilize ederek tekmeden mucizeler çıkarmasıdır. Ve yeniliklere açık olmasıdır.

6. Öğrencileriyle ilişkileri nasıldır?

Bizleri sıkmadan, özgür bırakarak öğretmeyi tercih eder.

7. Bahtiyar Hıra'yı ebru sanatını önemli bir sanatçısı yapan nedir?

Yeniliklere açık olarak kaat-ı, minyatür, tezhip, hat, sulu boya gibi teknikleri ebru sanatıyla beraber buluşturarak kompozisyon çalışmaları yapmasıdır.

8. Bahtiyar Hıra'nın ebru sanatına ne gibi katkı ve yenilikleri olmuştur?

Ebru sanatında bilinmedik pek çok çiçeği stilize edip, ebru sanatına uyarlayarak yenilik getirmiştir.

9. Bahtiyar Hıra'nın ebrularının genel özelliği nedir?

Karışık olmayan, net ve anlaşılır olmasıdır.

10. Ebru sanatçısı olarak şuan Bahtiyar Hıra'yı nerede görüyorsunuz?

Önünün açık olduğunu ve günümüzde bulunan ebru sanatçıları arasında isminin seçildiğinin farkındayım.

GÜLDEREN AÇIK

1. Bahtiyar Hıra'yla ne zaman ve nerede tanıştınız?

Bir arkadaşımın tavsiyesi üzerine 2010 yılında kendi ebru atölyesinde giderek tanıştım ve ebru sanatına öğrenmeye başladım.

2. Ebru eğitimi nerede alıyorsunuz?

Bahtiyar Ebru Evi'nde derslerimize devam etmekteyiz.

3. Bahtiyar Hıra'dan ne kadar süre ebru eğitimi aldınız yada ders almaya devam ediyor musunuz?

Üç yıldır ebru sanatı hocam sayesinde öğrenmeye çalışmaktayım.

4. Sizin gözünüzde Bahtiyar Hıra nasıl bir eğitimidir?

Profesyonel, tuttuğunu koparan, ve bu sanatın sabırdan geldiğini farkında olarak bizlere bu sanatın edebini de öğretmeye çalışan bir eğitimidir.

5. Bahtiyar Hıra'yı diğer sanatçılardan ayıran özellikleri nelerdir?

Usta bir eğitici olması ve bildiklerini olduğu gibi yansıtarak geleneksel sanatlara verdiği önem.

6. Öğrencileriyle ilişkileri nasıldır?

Çok iyidir, yeri geldiğinde kızar yeri geldiğinde sever. Her şeyi dozunda tutmayı sever; samimiyeti de, resmiyeti de.

7. Bahtiyar Hıra'yı ebru sanatını önemli bir sanatçısı yapan nedir?

Ebru sanatını çok iyi bilmesi ve bunu en iyi şekilde öğretmesidir.

8. Bahtiyar Hıra'nın ebru sanatına ne gibi katkı ve yenilikleri olmuştur?

Farklı çiçekler stilize ederek ve diğer sanatlarla dizaynlar yaparak yenilikler getirmesi.

9. Bahtiyar Hıra'nın ebrularının genel özelliği nedir?

Tekniği, renklerdeki netlik ve renk tonları.

10. Ebru sanatçısı olarak şuan Bahtiyar Hıra'yı nerede görüyorsunuz?

Ankara' da ki sayılı ebru hocalarından bir tanesidir ve gelecek de adını hafızalara kazıyacak çalışmalar yapacak bir sanatçıdır.

NESRİN ÖZBEK

1. Bahtiyar Hıra'yla ne zaman ve nerede tanıştınız?

2006 yılında Bahtiyar Hıra Ebru Evi'nde tanıştık.

2. Ebru eğitimini nerede alıyorsunuz?

Bahtiyar Ebru Evi'nde derslerimize devam etmekteyiz.

3. Bahtiyar Hıra'dan ne kadar süre ebru eğitimi aldınız yada ders almaya devam ediyor musunuz?

Hocamla ebru sanatına başlayalı yedi yıl oldu ve hala derslerimiz büyük bir aşkla devam etmektedir.

4. Sizin gözünüzde Bahtiyar Hıra nasıl bir eğitimidir?

İnsanı fazla sıkmayan, kalıba sokmadan öğretmeye çalışan bir eğitimidir. Çünkü renkleri o kadar coşkulu ki bazen insan renklere kapılıp coşmak istiyor.

5. Bahtiyar Hıra'yı diğer sanatçılardan ayıran özellikleri nelerdir?

Yerinde saymayan, sürekli kendini geliştirmeye, aşmaya çalışmasıdır.

6. Öğrencileriyle ilişkileri nasıldır?

Sıcak ve samimidir.

7. Bahtiyar Hıra'yı ebru sanatını önemli bir sanatçısı yapan nedir?

Benim gözümde çiçekli ebrularda doğadaki desenlere en yakın çalışması.

8. Bahtiyar Hıra'nın ebru sanatına ne gibi katkı ve yenilikleri olmuştur?

Yeni taraklı ebrular ve çiçekler geliştirmiştir. Klasik ebruları kompozisyon kurarak ve diğer sanatlarla birleştirerek günümüze uygun eserler çalışmaktadır.

9. Bahtiyar Hıra'nın ebrularının genel özelliği nedir?

Çok estetik olması ve renk tonlarının birbirine uyumu, çiçeklerdeki oran orantı, eskitme ve dokulu kağıtlar kullanması.

10. Ebru sanatçısı olarak şuan Bahtiyar Hıra'yı nerede görüyorsunuz?

Ebru sanatında görülebilecek son noktada görüyorum. Onun kadar işini severek yapan ve öğreten bir sanatçı gelecekte adından çok bahsettirir.

ESMA YEŞİM UYGUR

1. Bahtiyar Hıra'yla ne zaman ve nerede tanıştınız?

2002 yılında aynı tezhip kursuna gidiyorduk ve orada tanıştık.

2. Ebru eğitimini nerede alıyorsunuz?

Bahtiyar Ebru Evi'nde ders aldım.

3. Bahtiyar Hıra'dan ne kadar süre ebru eğitimi aldınız yada ders almaya devam ediyor musunuz?

Altı ay ders aldım ve sonra ara verdim.

4. Sizin gözünüzde Bahtiyar Hıra nasıl bir eğitimidir?

Bilgilerini paylaşan, iyi bir eğitimidir.

5. Bahtiyar Hıra'yı diğer sanatçılardan ayıran özellikleri nelerdir?

İşini iyi yapması ve paylaşımcı olması bence diğer sanatçılardan ayıran en büyük özelliğidir.

6. Öğrencileriyle ilişkileri nasıldır?

Düzenli ve samimi.

7. Bahtiyar Hıra'yı ebru sanatını önemli bir sanatçısı yapan nedir?

Araştırmacı olması ve bildiklerini saklamadan öğrencilerine aktarması.

8. Bahtiyar Hıra'nın ebru sanatına ne gibi katkı ve yenilikleri olmuştur?

Doğadaki çiçekleri tanıyarak, inceleyerek, oranlarına dikkat ederek tekne başına geçtiğinde de birebir uygulamaya çalışmasıdır. Kompozisyonlar kurmasıdır.

9. Bahtiyar Hıra'nın ebrularının genel özelliği nedir?

Temiz, net, doğal, karışık olmayan, dingin, renklerin canlılığı ve estetik.

10. Ebru sanatçısı olarak şuan Bahtiyar Hıra'yı nerede görüyorsunuz?

Benim için dalında en önemli olan hocalardan bitanesidir.

ZEYNEP AYKUT

1. Bahtiyar Hıra'yla ne zaman ve nerede tanıştınız?

2010 yılında kendi atölyesinde tanıştık.

2. Ebru eğitimini nerede alıyorsunuz?

Bahtiyar Ebru Evi'nde.

3. Bahtiyar Hıra'dan ne kadar süre ebru eğitimi aldınız yada ders almaya devam ediyor musunuz?

İki yıldır devam etmekteyim.

4. Sizin gözünüzde Bahtiyar Hıra nasıl bir eğitimidir?

Prensipli, başarılı ve çalışması zevkli bir ustadır.

5. Bahtiyar Hıra'yı diğer sanatçılardan ayıran özellikleri nelerdir?

Duruşu ve tevazu sahibi oluşu.

6. Öğrencileriyle ilişkileri nasıldır?

Sıcak, saygılı ve seviyelidir.

7. Bahtiyar Hıra'yı ebru sanatını önemli bir sanatçısı yapan nedir?

Tekniği, işine verdiği önem, yaptığı işe gösterdiği saygı ve mütevazı kişiliği.

8. Bahtiyar Hıra'nın ebru sanatına ne gibi katkı ve yenilikleri olmuştur?

Birçok çiçek stilize etmiştir. Kompozisyonlar kurarak insanı etkileyen eserler çıkarmıştır. Farklı tarak çeşitleri keşfetmiştir.

9. Bahtiyar Hıra'nın ebrularının genel özelliği nedir?

Gerçeğe çok yakın, doğal olması, renklerinin canlı ve parlak olmasıdır.

10. Ebru sanatçısı olarak şuan Bahtiyar Hıra'yı nerede görüyorsunuz?

İşini bu kadar severek yapan, öğreten bir eğitmendir. Gayet başarılı çalışmaları bulunmaktadır. Günümüzde tanınan ve kıymetli bir sanatçıdır.

4.2.5. Görüşmelerin değerlendirilmesi

Bahtiyar Hıra'nın öğrencilerinden Şebnem Çorumluoğlu, Zeynep Aykut, Esmâ Yeşim Uygur, Gülderen Açık, Nesrin Özbek'e görüşme formundaki sorular yöneltilmiştir.

Görüşme yapılan öğrencilerin hepsi üniversite mezunu olup Ankara'da yaşamaktadırlar. Esmâ Yeşim Uygur hariç diğer öğrenciler hala Bahtiyar Hıra'dan ebru dersine devam etmektedirler.

Alınan cevaplar doğrultusunda çıkarılan yargılar şöyledir:

Bahtiyar Hıra usta çırak ilişkisine çok önem vermiştir. Onun için hocaya ve ustaya saygı esas olup, hep onların izinden gitmiştir. Ebru konusunda çok hassas olan sanatçı temel ilkelerden ödün verilmesini istememiştir. Ebruyu öğrenmek isteyen herkese öğretmek istemiş ama bu konuda seçici davranmıştır. Kendine özgü bir değerlendirme yöntemi olmuştur. Öğrenmek isteyen kişiyi fark ettirmeden sınamış, geleneksel ilişkiyi taşıyacağına inandıktan sonra ebruyu en iyi şekilde öğretmek için elinden geleni yapmıştır. Her konuda son derece açık ve net olmuştur. Ebru yaparken gereken durumlarda açıklamalarda bulunup, bu suretle öğrencilerinin görerek ve bilerek öğrenmelerini istemiştir. Bazı durumlarda da teferruatlı cevaplar vermeyip onların anlayışına bırakmıştır. Sanatçının özel bir öğretme yöntemi olmamıştır. Ona göre ebru tarifile değil deneme yanılma yoluyla öğrenilmelidir. Çok saygıdeğer, sağlam kişilikli, özgün bir insan olan Hıra her yönü ile öğrencilerine örnek olmaya çalışmıştır. O derslerinde öğrenciye bir sanat vermek değil aynı zamanda bir ahlak eğitimi vermeyi de esas almıştır.

Hıra derslerini Bahtiyar Ebru Evinde vermektedir. Haftanın yedi günü belirli saatlerde derslerine devam etmektedir.

Öğrencilerine göre yeniliklere açık olması, pek çok sanatı ebruyla birlikte değerlendirmesi, derslere hakim olması, araştırmacı olması, sürekli kendisini geliştirmesi ve işine gereken önemi vermesi ebru sanatında kendisini önemli bir yere getirdiğini söylemektedirler.

Bahtiyar Hıra'nın ebru sanatına kattığı yenilikleri ise; doğada bulunan çiçekleri stilize ederek ebru sanatına uygulaması ve farklı tarak çeşitlerini bulması ile özetlemişlerdir.

Bahtiyar Hıra'nın ebrularının genel özellikleri renklerinin net olması, yapılan çalışmalarda karmaşaya yer vermemesi, hat, minyatür, tezhip, katı ve sulu boya gibi teknikleri ebru sanatıyla birleştirerek kompozisyonlar oluşturması olarak tanımlamaktadırlar.

Öğrencilerin gözü ile Bahtiyar Hıra günümüzde ebru sanatını yaşatan sanatçılar arasında gelecek vadeden teknikleri ve çalışmalarıyla adından bahsettiren sayılı hocalar arasında yer almakta olduğunu söylemektedirler.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Ebru sanatçısı Bahtiyar Hıra, günümüzün çok hızlı gelişen ve sürekli değişen teknolojik icatlarına rağmen ebru sanatımızın yaşatılıp sevilmesinde, gelecek nesillere aktarılmasında büyük hizmetlerde bulunarak, tüm özverisi ile öğrenciler yetiştirmiştir. Bu durum Bahtiyar Hıra'nın Klasik Türk Ebru Sanatındaki çalışmalarının araştırılması sonucunu doğurmuştur.

Bir dönem Batılılaşma çabalarının sonucu olarak, ebru da uzun yıllar diğer geleneksel sanatlarımız gibi mağdur edilmiş, unutulmaya yüz tutmuştur. Çok az sanatçı tarafından bu sanat yaşatılmaya çalışılmıştır. Bu sanatlarımızın elinden tutup günümüze getiren ve göz kamaştırıcı çalışmaları ile önce Batı'da, daha sonra da bizde tanınıp takdir edilen sanatkarlarımız vardır. Bunlarda biri de Bahtiyar Hıra'dır.

Devletin yıllarca ihmal ettiği bu konuya el yazması, Türk süsleme sanatlarına önem vermeye başlaması, bu sanatların tekrar yaşatılmasına çalışılması sevindirici bir gelişme olmuştur.

Günümüzde ülkemizde ebru sanatına olan ilgi geçmiş yıllara göre artmıştır. Ebru sanatını öğreten kurslar açılmakta, bu uygulama ve eğitim çalışmaları çeşitli kurumlarca desteklenmektedir. Ebru sanatçıları yurtiçi ve yurtdışında sergiler açmaktadır. Yine yayın hayatında az da olsa bu sanat tanıtılmakta ve beğeni kazanmaktadır.

Yüzyıllar boyunca hat ve cilt sanatlarının yardımcı bir kolu olarak yaşamış olan ebru kitap kapaklarını ve yazı levhalarını süslemiştir. Kimi zaman birbirine uygun düşen ebrulardan pano yapılmıştır. Günümüzde ise geçmişteki işlevini kaybeden ebru, yardımcı sanat olmaktan çıkmış tek başına bir sanat dalı olmuştur. Yapılan ebrular resim gibi çerçevelenerek duvarlarımızı süsler hale gelmiştir.

Bahtiyar Hıra sabırlı, dingin, ileriye görebilen, öğretmekten zevk alan bir kişiliği vardır.

Ebrularında Bahtiyar Hıra'nın ebrularının genel özellikleri renklerinin net olması, yapılan çalışmalarda karmaşaya yer vermemesi, hat, minyatür, tezhip, katı ve sulu boya gibi teknikleri ebru sanatıyla birleştirerek kompozisyonlar oluşturarak eserler çalışmaktadır.. Sanatçı yenilikçi anlayışla klasik tarzda ebrular yapmaktadır.

Malzeme açısından geven otu yerine farklı deniz kadayıfı kullanmaktadır bunun sebebi ise deniz kadayıfının daha kolay hazırlanması ve hemen bozulmamasıdır.

Sanatçıya göre herkesin ebru yapmayı deneyebileceğini ama herkesin ebrucu olamayacağını düşünmektedir. Sanatta usta çırak ilişkisindeki edebe önem vermektedir. Ebru sanatının eğitiminde belli bir öğrenme sisteminin olduğunu savunmaktadır. Kolaydan zora doğru aşama aşama yol alınabileceğini düşünmektedir.

Sanatçı, klasik ebruyu çağdaşlaştırarak günümüze uyarlaması, diğer sanatlardan destek alarak kompozisyonlar kurması, doğadaki çiçekleri stilize ederek ebruya uyarlaması, gelecek nesillere klasik ebruyu geliştirerek öğretmesi ebru sanatı ve bu sanatı öğrenmek isteyenler için önem taşımaktadır

Bahtiyar Hıra günümüzde ebru sanatını yaşatan sanatçılar arasında gelecek vadeden ,teknikleri ve çalışmalarıyla adından bahsettiren sayılı hocalar arasında yer almaktadır.

Araştırma kapsamında incelenen eserlere;

Teknikler açısından baktığımızda 30 eserin 21 tanesinde battal, 1 tanesin de neftli battal, 5 tanesin de gelgit, 3 tanesin de şal, 4 tanesin de taraklı, 1 tanesin de bülbül yuvası, 1 tanesin de tavusi, 2 tanesin de çift ebru, 3 tanesin de dalgalı, 2 tanesin de kumlu-kılçıklı, 1 tanesin de hatip-taraklı yürek, 1 tanesin de koltuk, 3 tanesin de lale,

1 tanesin de gelincik, 1 tanesin de sümbül, 1 tanesin de bahar dalı, 1 tanesin de gül, 1 tanesin de karanfil ve 7 tanesinde de hafit ebru tekniğinin kullanıldığı görülmüştür.

Teknikler de en çok kullanılan teknik battal ebru tekniği olarak belirlenmiştir.

En az kullanılan teknikler ise petrol battal, bülbül yuvası, tavusi, hatip-taraklı yürek, koltuk, gelincik, sümbül, bahar dalı, gül ve karanfil teknikleri olduğu görülmüştür.

Renkler açısından eseri incelediğimizde farklı farklı renklere sahip oldukları görülmüştür. 7 eser de ultramarin mavi, 2 eser de açık mavi, 5 eser de lahor çividi, 2 eser de turkuaz, 1 eser de sarı, 5 eser de sarı sedef, 6 eser de oksit sarı, 4 eser de yeşil, 1 eser de açık yeşil, 1 eser de haki yeşil, 8 eser de sap yeşil, 1 eser de açık küf yeşili, 4 eser de asgari yeşil, 4 eser de gül kurusu, 2 eser de pembe, 4 eser de fuşya, 1 eser de açık mor, 3 eser de mor, 1 eser de mürdüm, 3 eser de bordo, 5 eser de kırmızı, 4 eser de oksit kırmızı, 2 eser de kavuniçi, 2 eser de turuncu, 2 eser de açık gri, 12 eser de siyah, 5 eser de açık kahverengi, 1 eser de koyu kahverengi ve 9 eser de ise beyaz renk kullanıldığı tespit edilmiştir.

Ebru eserlerimizde görülen renklerden en çok siyah rengin hakim olduğu görülmüştür. Sarı, açık yeşil, haki yeşili, açık küf yeşili, açık mor, mürdüm ve koyu kahverenginin en az kullanılan renkler arasında olduğu görülmüştür.

Malzeme olarak bakıldığında incelediğimiz 30 eserimizde kullanılan malzemelerden 30 tanesinin de tekne, 30 tanesinin de deniz kadayıfı, 30 tanesinin de sığır ödü, 30 tanesinin de toprak boya, 30 tanesinin de su, 30 tanesinin de fırça, 30 tanesinin de biz, 30 tanesinin de çıta, 30 tanesinin de boya kabı, 4 tanesinin de sedef, 18 tanesinin de beyaz kağıt, 3 tanesinin de şamua, 4 tanesinin de dokulu kağıt, 5 tanesinin de eskitme kağıt, 4 tanesinin de tarak, 3 tanesinin de petrol ve 6 tanesinin de ödlü su kullanıldığı görülmüştür.

Malzemelerden ise en çok tekne, deniz kadayıfı, sığır ödü toprak boya, su, fırça, biz çıta ve boya kabı kullanılmıştır. Bu malzemeler aynı zamanda ebrunun temel malzemeleridir, bu malzemelerden bir tanesi bile olmasa ebru yapılamaz. En az kullanılanlar arasında ise petrol ve şamua kullanılmıştır.

5.2. Öneriler

Üniversitelerin Geleneksel Türk El Sanatları, Geleneksel Türk Süsleme sanatları bölümlerinde, Kültür Bakanlığı bünyesinde ve özel kurslarda Türk ebru sanatı eğitimi verilmektedir. Ancak bu durum ebru sanatımızın ve sanatçılarımızın tanıtılıp sevilmesi için yeterli değildir. Eğitim ortamları iyileştirilmeli, daha geniş imkanlar sunulmalı ve

ebru sanatımızı günümüze bozmadan klasiğe önem veren Bahtiyar Hıra'ya sergi yerleri temin edilmelidir.

Kitle iletişim araçları sanatçının ebrularının tanıtımına daha geniş yer vermeli ve daha etken rol oynamalıdır. Bahtiyar Hıra'nın ebruları ile ilgili programlar, belgeseller yapılmalıdır. Bu programlar sadece devlet kanallarında ve belli zamanlarda değil diğer özel kanallarda da yer almalıdır.

Sanatçının ebrularından kartpostallar hazırlanması, billboardlarda eserlerinin asılması, insanların yoğun olarak bulunduğu büyük alışveriş merkezlerinde eserlerinin sergilenmesi, ders kitaplarının kaplarında ebru resimlerinin yer alması daha geniş kitlelerce tanınmasında önemli rol oynayabilir.

Sanatçıları tanıtan daha geniş, kapsamlı daha güncel kitap ve makale çalışmaları yapmasına olanak sağlanabilir.

İnternet ortamında eserleri ve ebruculuğuna daha geniş yer verilebilir.

Türk ebru sanatına gönül vermiş ve bir çok öğrenci yetiştirmekte olan Bahtiyar Hıra'nın, ebrularının tanınıp sevilmesi ve gençleri bu sanata teşvik etmek için programlar ve yarışmalar düzenlenmeli ve iyi eserler ödüllendirilmelidir.

KAYNAKÇA

- ALTUN, A. (1981). Günümüzde Ebru ve Bir Ebru Sanatçısı. *Arkeoloji Sanat Tarihi Dergisi*. S.12-13. İstanbul.
- ARITAN, A. S. (2002). Türk Ebru Sanatı. Türkler. S.12. Konya.
- AY, M. (1994). Ebru ve Kimya. *Bilim ve Teknik*. S.316. Ankara.
- BARUTCUGİL, H. (1999). *Renklerin Sonsuzluğu*. İstanbul.
- BARUTÇUGİL, H. (2001). *Suyun Rüyası Ebru Yaşayan Gelenek*. İstanbul: Ebristan Yayınları.
- BARUTÇUGİL, H. (2003). *Ebristanbul*. İstanbul: Ebristan Yayınları.
- BARUTÇUGİL, H. (2010). *Ebruli Mardin*. İstanbul: T.C. Mardin Valiliği
- BARUTÇUGİL, H. (2007). *Türklerin Ebru Sanatı*. Ankara: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
- BAŞAR, F. TİRYAKİ, Y. (2000). *Türk Ebru Sanatı*. İstanbul: Gözen Yayınları.
- BEKTAŞOĞLU, M. (2009). *Anadolu'da Türk İslam Sanatı*. Ankara: Dip Yayınları.
- BİNARK, İ. (1975). *Eski Kitapçılık Sanatlarımız*. Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- BİROL, İ. A. (1969). Ebru Sanatkarları. *Yeşilay*. S.425. İstanbul.
- BİROL, İ. A. (1969). Ebru. *Yeşilay*. S.424. İstanbul.
- CANSEVER, M. (1996). Ebru sanatı. *Art-Decor*. S.44. İstanbul.
- ÇOKTAN, A. (1992). *Türk Ebru Sanatı*. İstanbul.
- ÇOKTAN, A. (1992). *Türk Ebru Sanatı*. İstanbul.

- DERMAN, U. (1977). *Türk Sanatında Ebru*. İstanbul: Ak Yayınları.
- DERMAN, U. (1994). Ebrunun Yapılışı ve Çeşitleri. *Bilim ve Teknik*. S.316. Ankara.
- DÜZGÜNMAN, M. (2007). *Mustafa Düzgünman ve Ebru*. İstanbul: Kültür A.Ş.
- ELHAN, S. (1997). Ebru Sanatı. *Türkiyemiz*. S.80. İstanbul.
- ELHAN, S. (1998). *Türk Ebru Sanatı*. Ankara: Murat Kitap ve Basım Yayınevi.
- ELHAN, S. (2003). *Türk Ebru Sanatı*. Ankara: Murat Kitap ve Basım Yayınevi.
- ERSOY, A. (1989). Ebru Sanatı. İlgi. S.58. İstanbul.
- GÖKTAŞ, U. (1987). *Ebru Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Anadolu Sanat Yayınları.
- GÖKTAŞ, U. (1984). Ebru Sanatımız. *Sanat Dünyamız*. S.30. İstanbul.
- KAĞITÇI, M.A. (1969). Ebru Türkische Tunkpapier. *Palette*. S.30. Basel
- KUŞOĞLU, M. Z. (1985). Ebru Sanatımız. Mustafa Düzgünman'dan Ebrular. *Bilim, Birlik, Başarı*. S.41. İstanbul.
- KUŞOĞLU, M. Z. (1994). *Düinkü Sanatımız, Kültürümüz*. İstanbul.
- MANDIRACI, S. (1994). *Ebru Sanatının Günümüzdeki Konumu Nedir? Geleceği Nasıl Daha İyi Olabilir? Kamu ve Özel Kuruluşlarla Orta Öğretimde, Üniversitelerde El Sanatlarına Yaklaşım ve Sorunları Sempozyumu Bildirileri*. S.298. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- MÜEZZİNOĞLU, A. E. (1997). Genç Bir Ebru Ustası Ahmet Çoktan. *Sanatsal Mozaik*. S.26. İstanbul.
- ÖZEN, M.E. (1985). *Yazma Kitap Sanatları Sözlüğü*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Basım Atölyesi.

- ÖZÇİMİ, S. (2010). Geleneksel Türk Kitap Sanatları Bugünün Ustaları. İstanbul: Kültür Sanat Basım Evi.
- ÖZÇİMİ, S. (2010). *Ebru*. İstanbul: Bilim Kültür Sanat Derneği Yayınları.
- SCHICK, I. C. (1988). Kalıpla Ebru Yapma Sanatı ve Yeni Bir Yazılı Ebru Ustası: Feridun Özgören. *Antika*. S.36. İstanbul.
- SÖNMEZ, G. (2007). *Gelenekselden Günümüze Ebru*. İstanbul: İnkılap Yayınları
- SÖNMEZ, N. (1988). Türk Kağıdı. *Antika*. S.36. İstanbul.
- SUNGUR, N. (1994). Sanat ve Kimya Bir Arada: Ebru. *Bilim ve Teknik*. S.316. Ankara.
- TANARSLAN, T. (1988). Bir Ebrucu Gözüyle Ebru. *Antika*. S.36. İstanbul.
- UZEL, N. (1988). Suda Nakışlar. *Antika*. S.36. İstanbul.
- TANARSLAN, T. (1994). Bilimsel Açıdan Ebru. *Bilim ve Teknik*. S.316.
- YAZAN, I. (1986). Ebru Sanatı. *Antika*. S.14. İstanbul.
- YAZIR, M B. (1981). *Medeniyet Aleminde Yazı ve İslam Medeniyetinde Kalem Güzeli*. Ankara.

İNTERNET

<http://www.eksisozluk.com/show.asp?t=ali+kurna> 14.04.2012

(<http://www.pratik-bilgiler.com/deniz-kadayifi-nedir-nasil-kullanilir/>14.04.2012

<http://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0norganik>14.04.2012

<http://www.eksisozluk.com/show.asp?t=murakka> 14.04.2012

<http://www.uludagsozluk.com/k/nebati/> 14.04.2012

<http://www.uludagsozluk.com/k/nonfiguratif/> 14.04.2012

<http://tr.wikipedia.org/wiki/Pigment> 14.04.2012

<http://ihlsozluk.com/nedir.php?q=%231578005> 14.04.2012

<http://www.turkcebilgi.com/sozluk/usare> 14.04.2012

<http://www.anlambilim.net/yan-kagidi-nedir-54353.htm>)14.04.2012

<http://www.derki.com/inceledik/item/496-ebru-sanati> 7.4.2012

EKLER**EK-1 Görüşme Soruları****EK-2 Kaynak Kişi Künyeleri****EK-3 Bilgi Formu**

Ek 1: GÖRÜŞME SORULARI

1. Bahtiyar Hıra'yla ne zaman ve nerede tanıştınız?
2. Ebru eğitimini nerede alıyorsunuz?
3. Bahtiyar Hıra'dan ne kadar süre ebru eğitimi aldınız yada ders almaya devam ediyor musunuz?
4. Sizin gözünüzde Bahtiyar Hıra nasıl bir eğitimcidir?
5. Bahtiyar Hıra'yı diğer sanatçılardan ayıran özellikleri nelerdir?
6. Öğrencileriyle ilişkileri nasıldır?
7. Bahtiyar Hıra'yı ebru sanatını önemli bir sanatçısı yapan nedir?
8. Bahtiyar Hıra'nın ebru sanatına ne gibi katkı ve yenilikleri olmuştur?
9. Bahtiyar Hıra'nın ebrularının genel özelliği nedir?
10. Ebru sanatçısı olarak şuan Bahtiyar Hıra'yı nerede görüyorsunuz?

Ek 2: KAYNAK KİŞİ KÜNYELERİ

Adı soyadı: Şebnem Çorumluoğlu

Doğum yeri tarihi: Ankara-1968

Öğrenim durumu: Üniversite

Mesleği: Öğretmen

Adresi: ANKARA

Adı soyadı: Gülderen Açık

Doğum yeri tarihi: Ankara-1970

Öğrenim durumu: Üniversite

Mesleği: Kamu Personeli

Adresi: Ankara

Adı soyadı: Nesrin Özbek

Doğum yeri tarihi: Almanya-1974

Öğrenim durumu: Önlisans

Mesleği: Hemşire

Adresi: Ankara

Adı soyadı: Esmâ Yeşim Uygur

Doğum yeri tarihi: Çermik-1966

Öğrenim durumu: Üniversite

Mesleği: El Sanatları

Adresi: Ankara

Adı soyadı: Zeynep Aykut

Doğum yeri tarihi: Tokat-1976

Öğrenim durumu: Üniversite

Mesleği: Kütüphaneci

Adresi: Ankara

Ek 3: BİLGİ FORMU

ÖRNEK NO :

FOTOGRAF NO :

ÖRNEK TÜRÜ :

ESERİN YAPILIŞ TARİHİ :

ESERİN BOYUTLARI :

BUGÜNKÜ DURUMU :

KULLANILAN TEKNİKLER :

KULLANILAN RENKLER :

KULLANILAN MALZEMELER :

KOMPOZİSYON :

KAYNAK KİŞİ :